

Nevalstisko organizāciju iesaiste Zemkopības ministrijas nozarēs aiz necaurskatāma aizsega?

Rīga 2019

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Revīzijas ziņojums

Nevalstisko organizāciju iesaiste Zemkopības ministrijas nozarēs aiz necaurskatāma aizsega?

Likumības/lietderības revīzija “Vai lauksaimniecības, meža un zivsaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām piešķirtie budžeta līdzekļi ir izmantoti lietderīgi?”

Revīzija veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles Ceturtā revīzijas departamenta 2018.gada 7.maija revīzijas grafiku Nr.2.4.1.-14/2018.

Vāka noformējumā izmantota fotogrāfija no tīmekļa vietnes *Depositphotos*.

Cienījamais lasītāj!

Demokrātiskas valsts neatņemams elements ir aktīva pilsoniskā sabiedrība un tās līdzdarbība valsts varas lēmumos. Savukārt pilsoniskas sabiedrības pamats ir nevalstiskās organizācijas. Nevalstiskās organizācijas un to mērķi ir ļoti dažādi – sākot no savu personīgo interešu īstenošanas, profesionālo vai biznesa interešu aizstāvības un ekspertīzes, plašas sabiedrības grupas interešu pārstāvniecības, dažādu problēmu risināšanas līdz sabiedrības attīstības nodrošināšanai un demokrātijas veicināšanai.

Plaša un apjomīga sadarbība ar nevalstiskajām organizācijām ir Zemkopības ministrijai – gan iesaistot nevalstiskās organizācijas politikas veidošanā, lēmumu pieņemšanā, gan novirzot tām ministrijas apsaimniekotus valsts budžeta un ES fondu līdzekļus vairāk nekā desmit miljonus *euro* gadā – gan dažādu projektu realizācijai, gan administratīvās kapacitātes stiprināšanai.

Valsts kontrole ir pabeigusi revīziju “Vai lauksaimniecības, meža un zivsaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām piešķirtie budžeta līdzekļi ir izmantoti lietderīgi?”, kurā vērtēja divus Zemkopības ministrijas un nevalstisko organizāciju sadarbības aspektus:

- lauksaimniecības nozarē – nevalstisko organizāciju iesaisti politikas veidošanā un dažādu lēmumu pieņemšanā, kā arī no valsts budžeta piešķirto atbalsta līdzekļu sadali;
- mežsaimniecības (kas ietver arī medību saimniecību) un zivsaimniecības nozarēs – nevalstiskajām organizācijām piešķirto finansējumu trīs valsts atbalsta fondu ietvaros.

Diemžēl nevalstisko organizāciju iesaistes principi un process lauksaimniecības nozares politikas veidošanā neliecina par demokrātijas veicināšanas vēlmi, un sabiedrībā ir radījis iespaidu par laika gaitā vēsturiski izveidotu slēgtu klubu, balstītu uz savām interesēm, pazaudējot fokusu uz plašu sabiedrības grupu

pārstāvniecību. Lauksaimnieku nevalstiskajām organizācijām ir būtiska ietekme lauksaimnieku nostājas veidošanā, ar ko ministrijai jāreķinās, pieņemot nozari ietekmējošus lēmumus, reizēm sadarbību balstot uz principu “mēs jums – jūsu mums”.

Revīzijā konstatējām, ka valstī nesakārtotais lobēšanas regulējums nenodrošina atklātu informāciju par dažādu interešu grupu ietekmi uz būtiskiem lēmumiem. Turklāt neskaidri izvēlētam nozares biznesa interešu pārstāvniecības organizācijām tiek atvēlēts valsts budžeta finansējums.

Savukārt, izvērtējot finansējumu nevalstiskajām organizācijām no trīs Zemkopības ministrijas budžeta apakšprogrammām jeb fondiem, konstatējām atšķirības šo līdzekļu apsaimniekošanas kārtībā, kā arī trūkumus Meža attīstības fonda un Medību saimniecības attīstības fondiem atvēlēto līdzekļu pārvaldē, lai to raksturotu kā atbildīgu, atklātu un skaidru.

Valsts kontrole sniegusi vairākus priekšlikumus, kā padarīt Zemkopības ministrijas un nevalstisko organizāciju sadarbību atklātāku, kā pilnveidot finansējuma piešķiršanas kārtību nozares nevalstiskajām organizācijām un kā uzlabot ministrijas fondu pārvaldību.

Revīzijā vērtēta neliela daļa Zemkopības ministrijas nevalstiskajām organizācijām piešķirto līdzekļu, tas ir, no valsts budžeta piešķirtie līdzekļi, un revīzijas rezultāti liecina, ka nevalstisko organizāciju finansējuma izvērtējums būtu turpināms.

Pateicamies Zemkopības ministrijai par sadarbību un ceram uz aktīvu darbību ieteikumu ieviešanā. Paldies par sadarbību arī revīzijā piesaistītajam ekspertam un citiem sadarbības partneriem.

Ar cieņu
departamenta direktore
Inga Vilka

Satura rādītājs

Kopsavilkums	6
Motivācija.....	6
Galvenie secinājumi	7
Būtiskākie ieteikumi.....	13
Ziņojuma struktūra	13
Revīzijā izskatāmo jautājumu vispārīgs raksturojums	15
I. Vai lauksaimniecības nozares nevalstisko organizāciju līdzdalība politikas un tiesību aktu izstrādē ir skaidra un atklāta?	18
1. Vai nevalstiskās organizācijas ir lobiju organizācijas – tiesiskais regulējums?.....	20
2. Vai Zemkopības ministrija nodrošina skaidrus un atklātus sabiedrības līdzdalības veidus?	22
2.1. Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvā padome	23
2.1.1. Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvās padomes izveide un darba organizācija	23
2.1.2. Lauksaimniecības nozares nevalstiskās organizācijas – nozares stratēģisko projektu vērtētājas	26
2.1.3. Valsts atbalsts lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām	30
2.2. Citi sadarbības veidi ar nevalstiskajām organizācijām.....	36
3. Vai ir izsekojams nevalstisko organizāciju iesaistes rezultāts?.....	40
II. Vai ikgadējais valsts atbalsts meža un zivsaimniecības nozaru attīstībai tiek piešķirts mērķtiecīgi?	46
4. Vai ir skaidra un atklāta Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondu pārvaldība?.....	48
5. Vai ir nodrošināta skaidra un mērķtiecīga projektu izvēle, un to izpildes uzraudzība ir pietiekama?	52
5.1. Meža attīstības fonds	53
5.1.1. Meža attīstības fonds - valsts atbalsts.....	53
5.1.2. Meža attīstības fonds - AS “Latvijas valsts meži” ziedojums	55
5.2. Medību saimniecības attīstības fonds.....	63
5.3. Zivju fonds	70

5.4. Kopsavilkums par Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondu projektu vērtēšanu un uzraudzību	73
Zemkopības ministrijas viedoklis.....	75
Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes.....	76
Termini un skaidrojumi	83
1.pielikums. Lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām piešķirtā finansējuma izlietojums 2017.gadā.	84
2.pielikums. Īstenotie projekti no Meža attīstības fonda, Medību saimniecības attīstības fonda un Zivju fonda 2017.gadā.	85

Kopsavilkums

Motivācija

Zemkopības ministrija nosaka un īsteno lauksaimniecības, meža un zivsaimniecības nozaru politikas, kurām ir būtiska sociālā un ekonomiskā nozīme Latvijas tautsaimniecībā, tajā skaitā liela loma lauku teritoriju attīstībā. Šīm nozarēm tiek atvēlēti ievērojami valsts un Eiropas Savienības fondu līdzekļi – vairāk nekā miljards *euro* gadā.

Zemkopības ministrijai vēsturiski ir izveidojusies cieša sadarbība ar nevalstiskajām organizācijām nozares politikas plānošanas dokumentu un tiesību aktu (turpmāk arī – politikas un tiesību aktu) izstrādē un politikas īstenošanā. Zemkopības ministrija arī ir vienīgā ministrija, kas nevalstisko organizāciju darbības un kapacitātes nodrošināšanai ik gadu paredz noteiktu finansējuma apmēru – pēdējos gados jau gandrīz pusmiljonu *euro* katru gadu noteiktām lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām.

Arvien vairāk tiek uzsvērta nepieciešamība veicināt sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā, vienlaikus ievērojot vienu no pamatprincipiem – lēmumu pieņemšanas atklātumu. Atklātība pret sabiedrību un pienākums informēt sabiedrību par savu darbību ir Valsts pārvaldes iekārtas likumā definēti valsts pārvaldes principi¹. Tāpēc liela nozīme politikas plānošanas dokumentu un tiesību aktu izstrādē ir arī iesaistīto sadarbības partneru pārstāvēto interešu skaidrībai, sadarbības procesa caurskatāmībai un pieņemtajiem lēmumiem, kas ir balstīti uz pierādījumiem un sabiedrības interešu izvērtējumu. Uzsverams, ka lauksaimniecības nozarē ik gadu tiek izstrādāts liels tiesību aktu projektu skaits un arī lauksaimniecības nozares nevalstisko organizāciju skaits ir ievērojams, līdz ar to ministrijai ir zināms izaicinājums nodrošināt kvalitatīvu sabiedrības līdzdalību.

Ņemot vērā minēto, šajā revīzijā vēlējāmie izvērtēt iemeslus, kāpēc lauksaimniecības nozares nevalstisko organizāciju finansēšanas kārtība atšķiras no citām nozarēm, kā arī pārliecināties, vai Zemkopības ministrijas un nevalstisko organizāciju sadarbība lauksaimniecības un lauku attīstības politikas un tiesību aktu izstrādē ir atklāta un caurskatāma.

Valsts budžeta finansējums nevalstiskajām organizācijām dažādu pasākumu īstenošanai meža un zivsaimniecības nozaru attīstībai pieejams no Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondiem - Meža attīstības fonda, Medību saimniecības attīstības fonda un Zivju fonda. Minētie fondi veidojušies vēsturiski no “speciālajiem” budžetiem, kuri 2004.gadā tika reorganizēti un kopš tā laika iekļauti valsts pamatbudžetā ar mērķi nodrošināt lielāku budžeta caurskatāmību. Šobrīd no minētajiem fondiem tiek īstenoti dažādu veidu projekti un pasākumi vidēji ik gadu gandrīz divu miljonu *euro* apmērā.

Valsts kontrole jau 2009.gadā veica revīziju² par Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondu darbību, sniedzot vairākus ieteikumus gan Zemkopības ministrijai, gan Valsts kancelejai fondu dibināšanas kārtības un darbības principu izvērtēšanai. Pamatojoties uz Valsts kancelejas pasūtījumu, 2011.gadā tika veikts pētījums “Valsts dibināto fondu sistēmas turpmākās attīstības modelis”³ (turpmāk – Pētījums), kurā tika konstatēta virkne trūkumu Zemkopības ministrijas fondu darbībā un sniegti ieteikumi to novēršanai.

Līdz ar to revīzijā vērtējam arī nevalstisko organizāciju finansējuma izlietojumu no Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondiem, pārliecinoties arī par iepriekš konstatēto trūkumu novēršanu.

Galvenie secinājumi

Pamatojoties uz revīzijā veikto izvērtējumu, Valsts kontrole secina, ka Zemkopības ministrijas sadarbība ar lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām, tostarp, lemjot par valsts un Eiropas Savienības fondu līdzekļu izlietojumu vairāk kā miljarda *euro* apmērā, nav atklāta un izsekojama, lai varētu gūt pārlicību par izsvērtu lēmumu pieņemšanu visas sabiedrības interesēs. Turklāt izveidotā kārtība, katru gadu garantēti piešķirot finansējumu pusmiljona *euro* apmērā deviņām nevalstiskajām organizācijām, nevērtējot līdzdarbības rezultātus, neveicina valsts budžeta līdzekļu lietderīgu izlietojumu.

Arī finansējuma piešķiršana nevalstiskajām organizācijām no trīs Zemkopības ministrijas pārvaldītajiem valsts atbalsta fondiem meža un zivsaimniecības nozaru attīstībai nav pietiekami mērķtiecīga un skaidra, un konstatēti būtiski uzraudzības trūkumi divu fondu darbībā.

Vai sabiedrībai ir skaidri saprotamas nevalstisko organizāciju pārstāvētās intereses?

Pamatā politikas plānošanas dokumentu un tiesību aktu izstrādē sabiedrības līdzdalību nodrošina nevalstiskās organizācijas – biedrības. Revīzijā saskārāmies ar jautājumu, vai, īstenojot sabiedrības līdzdalības tiesības, ir skaidri saprotams, kādas sabiedrības daļas intereses komunikācijā ar ministriju pārstāv nevalstiskās organizācijas.

Pētot citu valstu normatīvo regulējumu, secinājām, ka vairākās valstīs un Eiropas Savienības institūcijās nevalstiskās organizācijas sadarbībā ar valsts pārvaldi tiek atzītas par lobijorganizācijām. Latvijā vairākkārtīgi ir aktualizēts jautājums par lobiju tiesiskā regulējuma nepieciešamību, taču vairāk kā 10 gadus nav pieņemts lobēšanu regulējošs likums. Lai arī Ministru kabinets 2018.gada nogalē apstiprināja ieteikumus valsts pārvaldes iestādēm, nosakot arī lobija definīciju, Valsts kontrole uzskata, ka minētā definīcija būtu pārskatāma un vienlaikus būtu izstrādājams skaidrs lobēšanas normatīvais regulējums, izvērtējot arī nevalstisko organizāciju lomu sabiedrības līdzdalības īstenošanā.

Neesot lobēšanas normatīvajam regulējumam, nav caurskatāms, kādas intereses pārstāv visas iesaistītās lauksaimnieku nevalstiskās organizācijas.

Revidentu ieskatā neatkarīgi no nevalstisko organizāciju statusa nevalstisko organizāciju saziņai ar lēmumus pieņemošām iestādēm un amatpersonām būtu jābalstās uz labas pārvaldības principu, kas ietver sevī atklātību pret privātpersonu un sabiedrību,⁴ ko arī vērtējam revīzijā.

Kā nevalstiskās organizācijas ietekmē lauksaimniecības un lauku attīstības nozares politikas un tiesību aktu izstrādi?

Revīzijā secinājām, ka nevalstisko organizāciju iesaiste lauksaimniecības un lauku attīstības nozares politikas izstrādē un īstenošanā notiek dažādos veidos un kopumā lēmumu pieņemšanas process nav atklāts un caurskatāms attiecībā uz:

- ❖ nevalstisko organizāciju pārstāvju iesaisti nozarei nozīmīgajā Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvajā padomē un tās pieņemtajiem lēmumiem;
- ❖ nevalstisko organizāciju iesaisti tiesību aktu projektu izstrādē un lēmumu pieņemšanu dažādu veidu oficiālu un neoficiālu darba grupu, individuālu tikšanos un rakstiskās komunikācijas veidā.

Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvā padome ir izveidota kā konsultatīva un koordinējoša koleģiāla institūcija, kurā deviņas lauksaimniecības nozares nevalstiskās organizācijas kopā ar zemkopības ministru izskata būtiskus ar nozari saistītus jautājumus⁵, piemēram, izskatīti un faktiski lemti jautājumi par valsts un Eiropas Savienības finansējuma piešķiršanas principiem ārkārtas situācijās laika periodā no 2015. līdz 2019.gadam – 60 milj.*euro* apmērā.

Zemkopības ministrs noteica, kuras organizācijas iekļaut padomes sastāvā. Lai arī tiesību akts⁶ paredz sabiedrības pārstāvju konsultatīvajās padomēs izvēlēties ar atklātas procedūras palīdzību, revīzijā nebija iespējams izsekot, pēc kādiem kritērijiem padomē izvēlētas konkrētās deviņas lauksaimnieku nevalstiskās organizācijas. Jānorāda, ka padomē darbojas viena no lielākajām lauksaimnieku nevalstiskajām organizācijām – biedrība “Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome” (turpmāk – LOSP) un arī sešas citas biedrības, kuras vienlaikus ir arī LOSP dalīborganizācijas.

Nav organizēta atklāta procedūra dalībai konsultatīvajā padomē, organizāciju izvēle bijis zemkopības ministra lēmums.

Neskatoties arī uz Nevalstisko organizāciju padomes 2017.gada vadlīnijās izteikto aicinājumu ministrijām, sabiedrībai netiek sniegta pilnīga informācija par sēdē izskatītajiem jautājumiem, notikušajām diskusijām un pieņemtajiem lēmumiem, jo padomes sēdes protokoli un saistītie materiāli netiek publicēti. **Līdz ar to atklātības un caurskatāmības principu piemērošana par konsultatīvās padomes darbību ilgstoši ir nozares ministra un lauksaimniecības nozares nevalstisko organizāciju gribas jautājums.**

Lauku attīstības politiku nosaka Lauku attīstības programma 2014.–2020.gadam, ar kuru tiek ieviests Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (turpmāk – ELFLA) finansējums apmēram 1,5 miljardu *euro* apmērā lauksaimniecības un lauku attīstībai. Kā norādīja neatkarīgs vērtētājs, izstrādājot šo programmu, bija nepamatota koncentrēšanās pamatā tikai uz lauksaimnieku intereses pārstāvošām nevalstiskajām organizācijām⁷. Revidentu ieskatā būtu svītrojama Lauksaimniecības un lauku attīstības likumā noteiktā norma – Zemkopības ministrijai konsultēties ar vienu biedrību LOSP –, kas iedibināta vēsturiski un šobrīd nenodrošina vienlīdzīgu attieksmi pret visiem sadarbības partneriem.

Kārtība, kādā ministrijā tiek izstrādāti tiesību akti, līdzdarbojoties nevalstiskajām organizācijām, ir sarežģīta un necaurskatāma. Tiesību aktu izstrādē bez rakstveidā saņemtiem viedokļiem jautājumi tiek izskatīti arī Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvajā padomē un Lauku attīstības programmas Uzraudzības komitejā, tiek organizētas arī dažādas oficiālas un neoficiālas darba grupas un individuālas tikšanās ar organizācijām. Informācija bieži vien netiek dokumentēta un nav publiski pieejama. Revīzijā izlases veidā konstatētais arī liecina, ka **nav iespējams izsekot nevalstisko organizāciju sniegto priekšlikumu virzībai, t.i., kāpēc vieni priekšlikumi ir ņemti vērā, bet citi nav.**

Ministrija tiesību aktu izstrādē apstiprinājusi nevalstisko organizāciju ierosinājumus, nenorādot argumentus un pamatojumu.

Nozares pārstāvju iesaistes process ir būtiska tiesību akta izstrādes sastāvdaļa, un, pieņemot, ka visus iesniegtos priekšlikumus, diskusijas, pieņemtus lēmumus darba grupās un individuālu tikšanos laikā pilnībā var nebūt iespējams dokumentēt, tomēr revidenti vērš uzmanību, ka **izveidotā pieeja nenodrošina iespēju pārliecināties par Zemkopības ministrijas kā politikas veidotājas redzējumu un nevalstisko organizāciju iesniegto priekšlikumu pamatotu izvērtējumu.**

Vienlaikus jānorāda, ka Ministru kabinets ir apstiprinājis un šobrīd tiek izstrādāts Vienotais tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portāls⁸, kura izmaksas ir 1,45 milj.*euro*. Cita starpā tas paredzēs iespēju ikvienam lasītājam sekot līdzi jebkura tiesību akta projekta izstrādei no tā idejas tapšanas brīža ministrijā līdz tā apstiprināšanai Ministru kabinetā, tajā skaitā visu iesaistīto pušu ierosinājumiem un pamatojumiem – gan tiem, kas ir ņemti vērā, gan tiem, kas ir noraidīti. **Tomēr pastāv risks, ka attiecībā uz Zemkopības ministriju, neveicot revīzijā konstatēto trūkumu novēršanu politikas un tiesību aktu izstrādes procesā, minētā portāla izveide vien nenodrošinās caurskatāmu sabiedrības līdzdalību.**

Vai nevalstisko organizāciju iesaiste lēmumu pieņemšanā nodrošina caurskatāmu lauksaimniecības nozares stratēģisko projektu atlasī?

No 2017.gada Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvajai padomei deleģēts uzdevums pieņemt lēmumu par lauksaimniecības nozarei stratēģisku projektu – Eiropas Savienības fondu finansēti liela mēroga investīciju projekti ar attiecināmajām izmaksām līdz 10 milj. euro – atbalstīšanu vai noraidīšanu. Kopumā līdz šim izskatīti septiņi pieteikumi par projekta atbilstību stratēģiskā projekta definīcijai, no kuriem kā stratēģiski balsojumā atbalstīti divi projekti.

Revīzijā secinājām, ka šo projektu vērtēšanas process un metodoloģija nav skaidri. Konsultatīvās padomes locekļu izvērtējums atspoguļots tikai padomes sēžu protokolos, kuros sniegts vispārējs viedoklis un no tiem neizriet, ka tiek piemērota konsekventa un skaidra vērtēšanas pieeja. Jānorāda, ka arī apstiprinātajiem projektiem ir bijuši krasī atšķirīgi vērtējumi par to atbilstību stratēģiskajiem projektiem, tostarp viens no projektiem sākotnēji balsojumā tika noraidīts, bet pēc zemkopības ministra rosinājuma mēneša laikā tomēr tika apstiprināts.

Revidentu ieskatā, nenosakot skaidru projektu vērtēšanas metodoloģiju, pastāv subjektīva un grupu interesēs balstīta vērtējuma risks, īpaši ņemot vērā arī revīzijā piesaistītā eksperta ieteikumu Latvijai ņemt vērā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) rekomendācijas un likvidēt saistošu lēmumu pieņemšanas deleģējumu konsultatīvajām padomēm, tādējādi izvairoties no noteiktu interešu grupu ietekmes.

Jānorāda, ka uz kvalitatīva izvērtējuma trūkumu lielu lauksaimniecības nozarei stratēģisku projektu vērtēšanā Valsts kontrole norādīja 2016.gadā revīzijā par atbalsta piešķiršanu piena nozarē, jo pēc ilgām diskusijām ar nevalstiskajām organizācijām finansējums 4,2 milj. euro apmērā tika piešķirts jauna piena pārstrādes uzņēmuma izveidošanai, taču pēc projekta īstenošanas tas nebija devis nozīmīgu ieguldījumu piena nozares problēmu risināšanā.

Vai valsts budžeta finansējums lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām tiek piešķirts garantēti un bez nosacījumiem?

Zemkopības ministrijas apstiprinātā budžeta ietvaros gandrīz pusmiljons euro katru gadu tiek piešķirts deviņām lauksaimnieku nevalstiskajām organizācijām to darbības un kapacitātes stiprināšanai – divām biedrībām 252 tūkst. euro un 48 tūkst. euro⁹ apmērā, pārējām biedrībām¹⁰ katrai 27 tūkst. euro apmērā. **Revīzijā konstatētais liecina, ka izveidotā kārtība nenodrošina mērķtiecīgu finansējuma piešķiršanu, skaidru un vienlīdzīgu attieksmi pret visām nevalstiskajām organizācijām, un revidentu ieskatā šādā formātā nebūtu atbalstāma turpmāk.**

Finansējumu var saņemt tikai Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvajā padomē pārstāvētās organizācijas, dalībai kurā netiek organizēts atklāts konkurss un nav ierobežots darbības termiņš. Finansējuma piešķiršana konkursa kārtībā tika pārtraukta 2010.gadā.

Revīzijā konstatētais arī liecina, ka **Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvās padomes locekļi faktiski lēmuši par finansējuma piešķiršanas principiem un nepieciešamo pieaugumu** – tā finansējuma, no kura piešķirumus saņem paši.

Nevalstiskajām organizācijām piešķirtais finansējums netiek arī sasaistīts ar iepriekš definētiem konkrētiem mērķiem un darbības rezultātiem, kas tiktu izvērtēti pēc veikto aktivitāšu

Nav arī skaidrs, ko lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvās padomes locekļi pārstāv, lemjot par stratēģisko projektu atbilstību.

Par valsts finansējumu sasniedzamos rezultātus nosaka paši finansējuma saņēmēji, bet ne atbalsta izmaksātājs – Zemkopības ministrija.

Istenošanas. Turklāt informācija par piešķirtā finansējuma ietvaros paveikto pamatā netiek apkopota un publicēta.

Nenosakot finansējamo aktivitāšu nosacījumus un ierobežojumus, biedrības finansējumu izlieto pēc saviem ieskatiem un tiek sekmēta arī finansējuma izlietošana pilnā apmērā. Revīzijā konstatējām, ka, piemēram:

- ❖ no valsts budžeta apmaksātās biedrības LOSP vadības mēnešalga pārsniedz par lauku attīstības politiku atbildīgā Zemkopības ministrijas departamenta direktora mēnešalgu;
- ❖ lai arī atbalsta mērķis ir iesaistīt biedrības lēmumu pieņemšanā un nodrošināt informācijas apriti starp valsts pārvaldes iestādēm, Eiropas Savienības institūcijām un lauksaimniekiem, finansējums tiek izmantots arī suvenīriem, gada nogales pasākumiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem;
- ❖ viena biedrība no Zemkopības ministrijas saņēmusi un uzrādījusi lielāku kopējo izdevumu summu nekā tās faktiskie izdevumi saskaņā ar Lursoft datu bāzē gada pārskatā¹¹ uzrādīto.

Ir biedrība, kura divu mēnešu laikā transporta izdevumos spējusi notērēt gandrīz 5000 euro.

Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka **neatkarīgi no līdzdarbības ieguldījuma un kvalitātes gadu no gada konkrētām nevalstiskajām organizācijām garantēti tiek piešķirts valsts finansējums**, kas turklāt dažos gadījumos veido lielāko vai pat gandrīz visu biedrības finansējumu – valsts atbalsts deviņām lauksaimnieku nevalstiskajām organizācijām veido no 6,6% līdz pat 97,4% no to kopējiem ieņēmumiem.

Vai valsts budžeta finansējums nevalstiskajām organizācijām meža, medību un zivsaimniecības nozaru attīstībai ir mērķtiecīgs?

Laika periodā no 2015. līdz 2018.gadam kopējais Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondu, tajā skaitā AS “Latvijas valsts meži” ziedojuma, finansējums bijis gandrīz divi miljoni euro gadā, no kura liela daļa piešķirta nevalstiskajām organizācijām dažādu **sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumu īstenošanai**.

Attiecībā uz kopējo fondu darbību jānorāda, ka 2009.gadā Valsts kontrole¹² aicināja izvērtēt fondu dibināšanas lietderību un nepieciešamības gadījumā noteikt vienotu fondu dibināšanas kārtību un darbības pamatprincipus.

Valsts kanceleja, pamatojoties uz Pētījuma rezultātiem, izstrādāja informatīvo ziņojumu par valsts dibināto fondu sistēmas turpmāko attīstības modeli, tomēr, nespējot panākt vienošanos, jautājuma risināšana ir atlikta līdz 2022.gadam. Līdz ar to **vairāk kā desmit gadu laikā joprojām nav noteikti skaidri valsts fondu darbības principi**.

Ņemot vērā revīzijā konstatēto, secināms, ka Zemkopības ministrijā joprojām darbojas trīs pilnīgi atšķirīgi valsts atbalsta fondu pārvaldīšanas modeļi, tomēr revīzijā neguvām pārliecību, ka pastāv objektīvi pamatoti iemesli, kāpēc gan fondu pārvaldība, gan izvirzītās prasības atbalsta saņēmējiem un lēmumu pieņemšanas kārtība ir atšķirīga ne tikai Zemkopības ministrijas, bet pat viena ministrijas departamenta ietvaros.

Neskatoties uz 2011.gadā Pētījumā sniegtajiem ierosinājumiem, Meža attīstības fonda un Medību fonda darbībā nav veiktas būtiskas izmaiņas.

Vērtējot nevalstisko organizāciju īstenotos projektus, kopumā secinājām, ka tie sniedz noteiktu ieguldījumu nozaru attīstībā. Vienlaikus konstatējām trūkumus finansējuma piešķiršanā (nav paredzēta tā sasaiste ar skaidri definētiem mērķiem, problēmām un prioritātēm), nevienlīdzīgu attieksmi pret visiem projektu

īstenotājiem gan attiecībā uz atbalsta saņemšanas nosacījumiem un dokumentu detalizāciju, gan attiecībā uz finansējuma izlietojuma kontroli un projektos sasniegto rezultātu uzraudzību.

Lielākā projektu iesniedzēju aktivitāte un finansējums pieejams AS “Latvijas valsts meži” piešķirtā ziedojuma Meža attīstības fondam ietvaros. AS “Latvijas valsts meži” kopš 2005.gada ik gadu veic ziedojumu Latvijas sporta, kultūras, izglītības un zinātnes, sociālās palīdzības un vides organizācijām, 2018.gadā kopā ziedojot 4,2 milj.euro. Neskatoties uz regulāriem sabiedriskās domas aptaujas rezultātiem, kas aicina ziedojumu veltīt sociālajiem mērķiem vai labdarībai, no apmēram četriem miljoniem euro katru gadu puse jeb divi miljoni euro tiek piešķirti sporta pasākumiem, savukārt 800 tūkst. euro jeb 19% tiek ziedoti **Meža attīstības fondam meža nozares attīstības veicināšanai**.

Vērtējot AS “Latvijas valsts meži” ziedojuma Meža attīstības fondam piešķiršanas kārtību, secinām, ka tā nav pietiekami atklāta un skaidri reglamentēta. Kārtību, kādā tiek pārvaldīti ziedojuma līdzekļi, nosaka zemkopības ministra rīkojums, kas nav publiski pieejams, arī vairāki ar projekta īstenošanu saistīti dokumentu paraugi nav izstrādāti, piemēram, projekta tāmju un pārskatu veidlapas.

Iesniegtajiem projektiem jāatbilst vienai no četrām ziedojuma mērķprogrammām, tomēr 57 tūkst. euro apmērā apstiprināti arī projekti, kuru atbilstība kādai no mērķprogrammām nav pamatota. Jānorāda arī, ka viens no finansējuma piešķiršanas nosacījumiem ir biedrībām piešķirtais sabiedriskā labuma organizācijas statuss, tomēr finansējumu saņēmušas arī biedrības, kurām šāds statuss nav piešķirts.

Lai arī no ziedojuma finansējuma Meža attīstības fondam ik gadu tiek atbalstīta virkne ar meža nozari saistītu informēšanas un izglītības pasākumu bērniem, jauniešiem un pieaugušajiem, Zemkopības ministrija nav izmantojusi iespēju daļu ziedojuma finansējuma sabiedrības informēšanai mērķtiecīgi orientēt uz skaidri definētu problēmu risināšanu meža nozarē, piemēram, pamatojoties uz visaptverošiem pētījumiem, aptaujām par sabiedrības vajadzībām un interesēm.

Lemjot par finansējuma piešķiršanu, gandrīz visiem projektiem tiek samazināts finansējums, tomēr nav izsekojami finansējuma samazināšanas principi, turklāt iesniegtās projektu izdevumu tāmes bieži vien ir vispārīgas.

Projektu īstenotajiem nav paredzēts arī līdzfinansējums, līdz ar to no valsts līdzekļiem 100% apmērā tiek apmaksāti arī ar meža īpašnieku, kokrūpnieku un meža apsaimniekošanu saistītu biedrību un uzņēmumu projekti.

Revīzijā konstatētais arī liecina, ka netiek nodrošināta pietiekama projektos sasniegto rezultātu uzraudzība, jo projektu noslēguma atskaites netiek izskatītas ne vērtēšanas komisijā, ne Meža attīstības fonda padomē vai konsultatīvajā padomē.

Būtiskus trūkumus konstatējam **Medību saimniecības attīstības fonda** pārvaldībā – projektu vērtēšanā, finansējuma piešķiršanā un kontrolē, un neguvām pārliecību par nevalstiskajām organizācijām piešķirtā fonda finansējuma lietderīgu izlietojumu.

Pirmkārt, secinājām, – ka seši no septiņiem konsultatīvās padomes locekļiem, kuri izvērtē projektu pieteikumus, pārstāv vai ir cieši saistīti ar biedrībām un iestādēm, kuras iesniedz projektu iesniegumus. Tik liels vērtētāju īpatsvars, kas saistīti ar iesniedzamajiem projektiem, rada “sadarbības risku” viena vai otra projekta atbalstīšanai.

AS “Latvijas valsts meži” ziedojuma projektu ietvaros tiek īstenoti pasākumi, kurus, iespējams projekta vērtētāji nebūtu akceptējuši, ja projekta iesniegumā un tāmē būtu bijusi detalizēta informācija.

Otrkārt, nav izveidots tāds kontroles mehānisms, kas nodrošina iespēju gūt pārlicību par pieprasītā un izlietotā finansējuma pamatotību un atbilstību mērķim. Katru gadu finansējums apmēram 70 tūkst.*euro* tiek piešķirts divām biedrībām¹³ līdzīgā apmērā pasākumiem, kas tiek īstenoti daudzus gadus pēc kārtas, pamatā paļaujoties uz pašu biedrību ieskatiem par projektos īstenojamo pasākumu skaitu un saturu, nevis skaidri noteiktām prioritātēm un izvērtētajām vajadzībām konkrētajā gadā. Projektu dokumentos norādītā informācija par plānotajām un īstenojamām aktivitātēm bieži vien arī nav detalizēta.

Medību saimniecības attīstības fondā projektu izdevumu pamatojošos dokumentus nepārbauda Lauku atbalsta dienests un arī Zemkopības ministrija to faktiski nenodrošina – projektu iesniedzējiem nav jāiesniedz izdevumus pamatojošie dokumenti, pārbaudes uz vietas nav tikušas veiktas, arī informācija dokumentos par projektu īstenošanu nav pilnīga un izsekojama.

Papildus pārbaudot iepriekš minēto divu biedrību izdevumus, secinājām, ka **pakalpojumu īstenošanu regulāri ir veikuši citi uzņēmumi, kuru sniegto pakalpojumu izdevumi nav pārbaudāmi**. Viena no biedrībām¹⁴ faktiski darbojusies kā starpnieks, un šādi īstenoti gandrīz visi projekti vairāku gadu garumā. Piemēram, 2017.gadā biedrībai ārpalpojuma uzņēmums sniedzis komandējumu, semināru un pasākumu organizēšanas pakalpojumus vairāk nekā 24 tūkst. *euro* apmērā jeb 92% no kopējiem īstenoto projektu pakalpojumu izdevumiem. **Turklāt vairāku izdevumu pamatotība un nepieciešamība ir apšaubāma**, piemēram:

- ❖ komandējuma organizēšana vienam dalībniekam neatkarīgi no komandējuma valsts un komandējuma dienu skaita vidēji izmaksā 800 *euro*;
- ❖ regulāri organizēti pieredzes apmaiņas braucieni uz Spāniju, Itāliju vairākus gadus pēc kārtas, nenorādot informāciju par plānotajiem mērķiem un sasniegtajiem rezultātiem;
- ❖ konstatēti gadījumi, kad par vienu un to pašu komandējumu ārpalpojuma sniedzējs sagatavojis vairākus rēķinus, kurus ministrija nepamatoti ir akceptējusi.

Savukārt attiecībā uz **Zivju fonda** darbību¹⁵ secināms, ka fonda padome regulāri pārskata un nosaka papildu atbalsta saņemšanas nosacījumus, kas liecina par vēlmi nodrošināt fonda finansējuma mērķtiecīgu izlietojumu. Vienlaikus revidentu ieskatā būtu izvērtējama dažādu sportisku maksšķerēšanas sacensību atbalstīšanas nepieciešamība, piemēram, Latvijas izlases dalība mušīņmaksšķerēšanā, spinningošanā no krasta u.c., kam kopā trijos gados piešķirti vairāk nekā 55 tūkst. *euro*, lai gan projektu dokumentos netiek sniegta skaidra norāde par sasniedzamajiem mērķiem un rezultātiem zivsaimniecības nozarē.

Vairāk nekā desmit gadu laikā no valsts atbalsta meža, medību un zivsaimniecības nozaru attīstībai ir īstenoti simtiem projektu, tajā skaitā sagatavotas filmas, raidījumi, grāmatas, semināri un konferences, taču informācija par paveikto nav pieejama vai ir pieejama ļoti ierobežotā apmērā. Revidentu ieskatā minētās informācijas publicēšana vienkopus Zemkopības ministrijas mājas lapā veicinātu sabiedrības izpratni par nozares fondiem un uzticību šo fondu līdzekļu lietderīgai izlietošanai.

Divi Medību konsultatīvās padomes locekļi regulāri vērtē savas pārstāvētās biedrības vai ar biedrību cieši saistītus projektus. Revidentu ieskatā tas nav ētiski un pieņemami.

Komandējums uz Briseli vienai personai izmaksājis 830-850 *euro* gan vienai, gan divām, gan trīs dienām.

Nav pieejama informācija par projektu ietvaros paveikto!

Būtiskākie ieteikumi

Pamatojoties uz likumības/lietderības revīzijas secinājumiem, Zemkopības ministrijai ir sniegti ieteikumi, kurus ieviešot tiks nodrošināta atklāta un caurskatāma sadarbība ar lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām un pilnveidota to finansēšanas pieeja, kā arī uzlabota meža, tajā skaitā medību saimniecības, un zivsaimniecības nozarē pieejamā valsts atbalsta piešķiršanas un uzraudzības kārtība. Valsts kontrole aicina Zemkopības ministriju izvērtēt un veikt pasākumus, lai:

attiecībā uz Zemkopības ministrijas un lauksaimniecības nozares nevalstisko organizāciju sadarbību

- ❖ nodrošinātu atklātu un uz vienlīdzības principiem balstītu sadarbību politikas un tiesību aktu izstrādes procesā, tajā skaitā, caurskatāmi dokumentējot sniegtos ierosinājumus un to izvērtējumu;
- ❖ par lauksaimniecības nozarei būtisku stratēģisko projektu izvērtējumu tiktu izstrādāti skaidri un vienoti projektu vērtēšanas kritēriji un metodoloģija;
- ❖ tiktu nodrošināta optimāla un labas pārvaldības principiem atbilstoša lauksaimniecības nozares nevalstisko organizāciju darbības kapacitātes finansēšanas kārtība, nosakot sasniedzamos darbības rezultātus, izvērtējot atbalstāmās aktivitātes un izdevumus līdzdarbības īstenošanai, kā arī nodrošinot to ikgadēju izvērtējumu.

attiecībā uz finansējuma piešķiršanu no Zemkopības ministrijas fondiem

- ❖ nodrošinātu skaidri noteiktu un atklātu Zemkopības ministrijas fondu atbalsta nosacījumu izstrādi un projektu izvērtēšanas procesu, atbalstot projektus ar vislielāko pievienoto vērtību un piensumu sabiedrībai;
- ❖ pilnveidotu Zemkopības ministrijas fondos izlietotā finansējuma un sasniegto rezultātu uzraudzības, kā arī to publicitātes pasākumus;
- ❖ izvērtētu iespēju izveidot vienotu Meža attīstības fonda valsts atbalsta, AS “Latvijas valsts meži” ziedojuma un Medību saimniecības attīstības fonda pārvaldību, mazinot iesaistīto institūciju sadrumstalotību un nodrošinot objektivāku un plašāku Medību saimniecības attīstības fonda projektu vērtēšanu.

Ziņojuma struktūra

Informācija ziņojumā izklāstīta šādā secībā:

- ❖ revidējamās jomas īss raksturojums;
- ❖ revīzijas konstatējumi, secinājumi un ieteikumi, sadalot tos divās galvenajās daļās un vairākās nodaļās. Katras nodaļas ievadā ir sniegts Valsts kontroles viedoklis, izdarot būtiskākos secinājumus, tos tālāk pamatojot ar revīzijas konstatējumiem;
- ❖ vispārīgs revīzijas raksturojums – revīzijas mērķis, apjoms, juridiskais pamatojums, Valsts kontroles un revidējamo vienību atbildība.

Ziņojuma pirmajā daļā ir vērtēts, vai Zemkopības ministrijas un lauksaimniecības nozares nevalstisko organizāciju sadarbība ir balstīta uz atklātiem un caurskatāmiem sabiedrības līdzdalības

Kopsavilkums

Jomas apraksts

Secinājums

Pamatojums

Ieteikums

Iestādes viedoklis

Revīzijas raksturojums

principiem, tajā skaitā, nevalstiskajām organizācijām līdzdarbojoties politikas un tiesību aktu izstrādē. Papildus ir arī analizēts, vai Zemkopības ministrijas izvēlētais nevalstisko organizāciju finansēšanas modelis ir optimāls.

Ziņojuma otrajā daļā ir analizēts, vai finansējums nevalstiskajām organizācijām meža, medību un zivsaimniecības nozaru attīstībai tiek piešķirts, pamatojoties uz mērķtiecīgiem, skaidriem un atklātiem izvērtējuma nosacījumiem, kā arī vai finansējuma un sasniegto rezultātu uzraudzības process ir pietiekams.

Revīzijas ziņojumā ietverts revidējamās vienības iesniegtais viedoklis par veikto revīziju.

Sadaļā “Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes” ietverta informācija par revīzijas veikšanas mērķi, juridisko pamatojumu, atbildību, apjomu, kā arī norādīti vērtēšanas kritēriji.

Revīzijā izskatāmo jautājumu vispārīgs raksturojums

Nevalstisko organizāciju raksturojums

Nevalstiskās organizācijas ir organizācijas, kuras veidojušās uz privātas iniciatīvas pamata bez peļņas gūšanas mērķa. Latvijā pamatā ir divi nevalstisko organizāciju veidi – biedrības un nodibinājumi. Biedrība ir brīvprātīga personu apvienība, kas nodibināta, lai sasniegtu statūtos noteikto mērķi, kam nav peļņas gūšanas rakstura. Nodibinājums, arī fonds, ir mantas kopums, kurš nodalīts dibinātāja noteiktā mērķa sasniegšanai, kam nav peļņas gūšanas rakstura.¹⁶

Tiesību akts¹⁷ paredz:

- ❖ biedrībai un nodibinājumam ir tiesības papilddarbības veidā veikt saimniecisko darbību, kas saistīta ar sava īpašuma uzturēšanu vai izmantošanu, kā arī veikt citu saimniecisko darbību, lai sasniegtu biedrības un nodibinājuma mērķus;
- ❖ biedrībai un nodibinājumam, lai sasniegtu statūtos noteikto mērķi, ir tiesības veikt darbību, kas nav pretrunā ar likumu, it īpaši brīvi izplatīt informāciju par savu darbību, izveidot savus preses izdevumus un citus masu informācijas līdzekļus, organizēt sapulces, gājienus un piketus, kā arī veikt citu publisko darbību. Jautājumos, kas saistīti ar attiecīgās biedrības vai nodibinājuma darbības mērķi, biedrība un nodibinājums var vērsties valsts un pašvaldību institūcijās, kā arī tiesā un aizstāvēt savu biedru tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses.

Latvijā kopumā dažādās jomās darbojas vairāk nekā 20 000 biedrību un nodibinājumu, no tām lauksaimniecības, meža un zivsaimniecības nozarē darbojas gandrīz 800¹⁸ nevalstiskās organizācijas. Nevalstiskās organizācijas lauksaimniecības, meža un zivsaimniecības nozarē ir atšķirīgas gan pēc to lieluma, biedru skaita, gan arī izveidošanas mērķiem. Ir organizācijas, kas aktīvi līdzdarbojas sabiedrībai nozīmīgu lēmumu pieņemšanas procesos, ir arī organizācijas, kas izveidotas kā noteiktu interešu grupas vai apvienības. Ir biedrības, kas apvieno vēl vairākas citas biedrības, piemēram, biedrības LOSP sastāvā darbojas vēl citas 58¹⁹ dalīborganizācijas.

Sabiedrības līdzdalība un tās nozīme

“Atvērtās pārvaldības partnerības” (angļu val. – Open Government Partnership) ietvaros Latvija parakstīja Atvērtās pārvaldības deklarāciju, apņēmoties īstenot tajā minētos principus:

- ❖ veicināt informācijas pieejamību par valsts institūciju darbu, atbalstīt pilsonisko līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā un ieviest augstus ētikas standartus un atbildību valsts institūcijās;
- ❖ veicināt informācijas un komunikācijas tehnoloģiju izmantošanu, lai nodrošinātu atklātību, atbildību un līdzdalību.

Nevalstiskām organizācijām iespēja iesaistīties tiesību aktu izstrādē ir divās stadijās: 1) tiesību aktu **izstrādē iestādē** (ministrijā, tās padotības iestādē); 2) tiesību aktu projekta **saskaņošanā un apstiprināšanā**²⁰ Ministru kabinetā. Tiesību akti paredz skaidrus nosacījumus sabiedrības līdzdalības atspoguļošanā tiesību aktu projektu saskaņošanas un apstiprināšanas stadijā Ministru kabinetā, savukārt sabiedrības līdzdalības process ministrijās pamatā ir pašu ministriju kā tiesību aktu izstrādātāju ziņā.

Šīs iniciatīvas ietvaros Valsts kanceleja 2017.gadā izstrādāja Latvijas Trešo nacionālo atvērtās pārvaldības rīcības plānu²¹, kurā tika konstatēta virkne problēmu tiesību aktu izstrādē, piemēram, sabiedrības locekļiem nav iespējas vienuviet iepazīties un sniegt savu viedokli par interesējošo tiesību aktu projektu visā tā izstrādes un attīstības posmā, jo atsevišķi viedokli var sniegt tā izstrādes, attīstības un plānošanas laikā; izsludināšanas un izskatīšanas valsts sekretāru sanāksmes laikā; izskatīšanas Ministru kabineta komitejas laikā un atsevišķi arī Ministru kabineta izskatīšanas laikā. Tas rada sadrumstalotu un no sabiedrības

skatupunkta necaurspīdīgu viedokļa sniegšanas procesu, kā arī nepietiekamu atgriezenisko saiti no tiesību aktu projekta izstrādātāja.

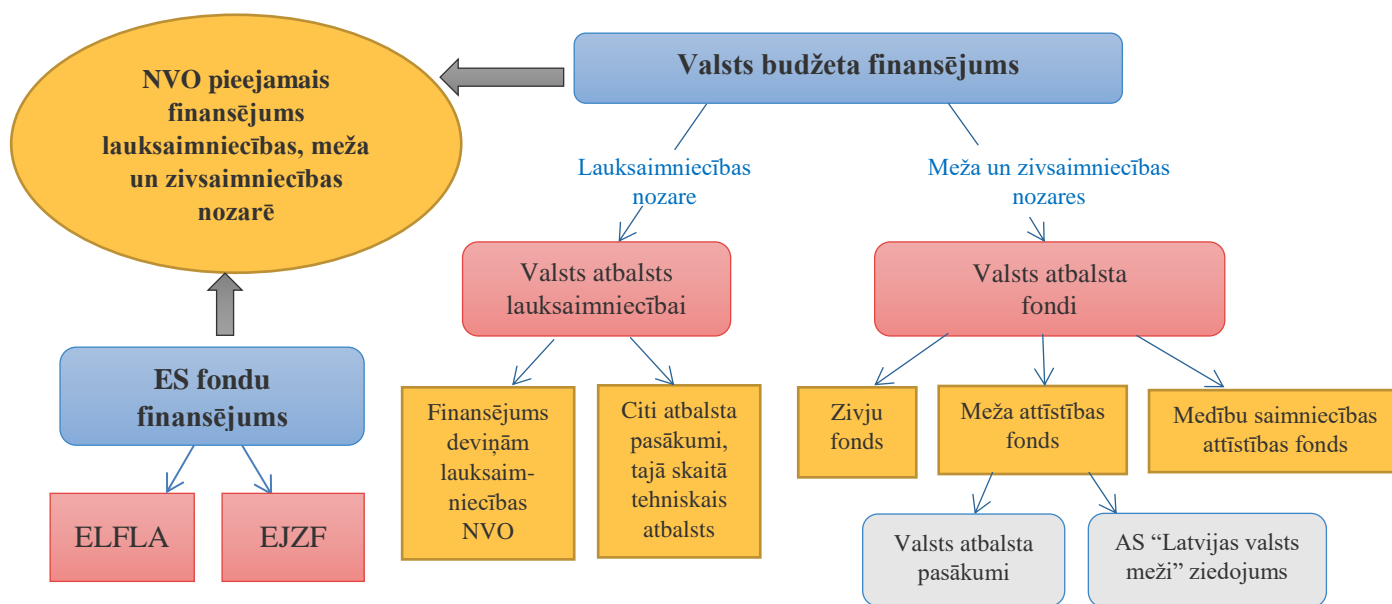
Lai novērstu sadrumstalotu un neviendabīgu tiesību aktu projektu izstrādes, saskaņošanas un apstiprināšanas procesu, šobrīd tiek izstrādāts Vienotais tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portāls,²² kura izveides mērķis ir Ministru kabineta lēmumu pieņemšanas procesa modernizēšana, nodrošinot sabiedrībai pieejamāku līdzdalību un valsts pārvaldei efektīvāku un ātrāku tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas procesu.²³ Piedāvātā portāla realizācija paredz sabiedrības uzticēšanās palielinājumu valsts pārvaldei, iesaistot to lēmumu pieņemšanā un demonstrējot likumu pieņemšanas procesa caurspīdīgumu. Lietotājiem būs pieejama ērta vide, kurā vienkārši ieraudzīt visu tiesību aktu projektu apspriešanas procesā iesaistīto pušu komentārus un ierosinājumus, gan tos, kas ir ņemti vērā, gan tos, kas noraidīti, kā arī atbilstošos pamatojumus. Projekta kopējās izmaksas ir 1,45 milj.euro.

Nevalstisko organizāciju finanšu avoti

Nevalstisko organizāciju finanšu līdzekļu avoti ir biedru un iestāšanās naudas, ziedojumi un dāvinājumi, valsts un pašvaldību budžeta finansējums, Eiropas Savienības un citu fondu finansējums projektu īstenošanai, kā arī ieņēmumi no saimnieciskās darbības. Finansējums nevalstiskajām organizācijām to kapacitātes stiprināšanai pieejams, piemēram, no:

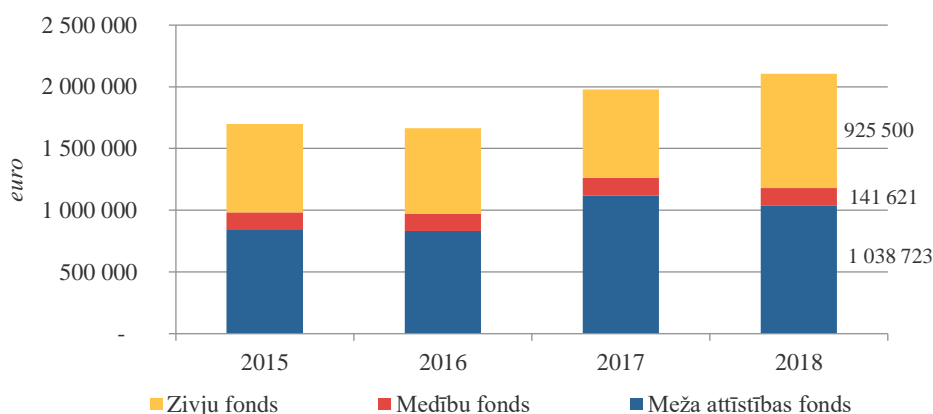
- ❖ Kultūras ministrijas budžeta programmas “NVO fonds” – 2018.gadā 385 696 euro apmērā. Fonda mērķis ir finansiāli atbalstīt biedrības un nodibinājumus, lai veicinātu iedzīvotāju līdzdalību un sadarbību sabiedriskajos procesos, uzlabotu iedzīvotāju dzīves kvalitāti un stiprinātu demokrātiju Latvijā. Par fonda īstenošanu atbildīgs ir Sabiedrības integrācijas fonds, un finansējums tiek piešķirts konkursa veidā, vienam projektam maksimālo finansējumu paredzot 15 tūkst. euro;
- ❖ EEZ finanšu instrumenta un Norvēģijas finanšu instrumenta finansējuma 2014.–2021.gada programmas ietvaros 8,5 milj. euro apmērā. Nevalstiskajām organizācijām, apliecinot organizācijas mērķus sabiedriskam labumam un plānus, kas palīdz sasniegt fonda prioritātes, būs iespēja atklātā konkursā pretendēt uz šo atbalstu.

Finansējums nevalstiskajām organizācijām lauksaimniecības, meža un zivsaimniecības nozarēs no Zemkopības ministrijas administrētā finansējuma pieejams gan no Eiropas Savienības fondu līdzekļiem dažādu projektu īstenošanai, gan no valsts budžeta finansējuma. Zemkopības ministrija piešķir ikgadēju finansējumu valsts atbalsta veidā lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām un citās ministrijas pārraudzībā esošās nozarēs paredz iespēju konkursa veidā pieteikties dažādu projektu īstenošanai no Zemkopības ministrijas trīs valsts atbalsta fondiem (skatīt 1.attēlu).

1.attēls. Nevalstiskajām organizācijām pieejamie finansējuma avoti lauksaimniecības, meža un zivsaimniecības nozarē.

Meža attīstības fonds, Medību saimniecības attīstības fonds un Zivju fonds tika izveidoti, lai veicinātu zivsaimniecības un meža nozares ilgtspējīgu attīstību, kā arī attīstītu medību saimniecību. Salīdzinot ar 2009.gadu, Zemkopības ministrijas pārvaldīto valsts atbalsta fondu finansējums ir būtiski samazinājies, un kopējais finansējums laika periodā no 2015. līdz 2018.gadam ik gadu bijis vidēji 1,9 milj. *euro* apmērā. Kopš 2005.gada Meža attīstības fondā ir pieejams arī ikgadējais AS "Latvijas valsts meži" dāvinājums (ziedojums), kas šobrīd veido lielāko fondos pieejamo finansējuma apmēru (skatīt 2.attēlu).

MAF — Meža attīstības fonds

2.attēls. Zemkopības ministrijas meža un zivsaimniecības valsts atbalsta fondu finansējums 2015.–2018.gadā.

Nevalstiskās organizācijas dažādu ar meža, medību un zivsaimniecības nozari saistītu projektu īstenošanai no Zemkopības ministrijas fondiem saņēmušas būtisku finansējuma apmēru, piemēram, 2017.gadā kopā 708 834 *euro* jeb 36% no kopējiem fondu līdzekļiem.

I. Vai lauksaimniecības nozares nevalstisko organizāciju līdzdalība politikas un tiesību aktu izstrādē ir skaidra un atklāta?

Zemkopības ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde lauksaimniecības nozarē, un tās funkcijās ir izstrādāt lauksaimniecības politiku, organizēt un koordinēt šīs nozares politikas īstenošanu²⁴.

Zemkopības ministrija pārvalda vairākus Eiropas Savienības līdzfinansētus fondus, tajā skaitā lemj par ELFLA finansējuma (publiskais pieejamais finansējums 2007.–2013.gada plānošanas periodā bija 1,4 miljardi *euro*, 2014.–2020.gada plānošanas periodā – 1,5 miljardi *euro*) piešķiršanas nosacījumiem.

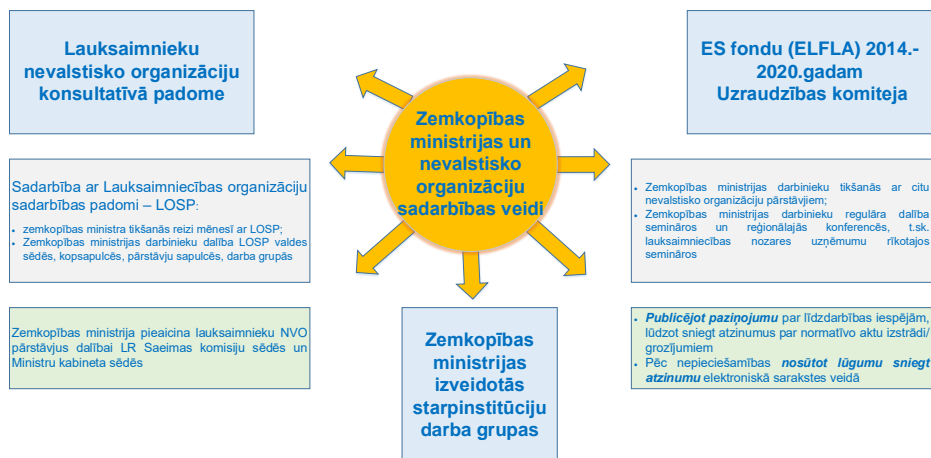
Atbilstoši Zemkopības ministrijas darbības stratēģijā 2017.–2019.gadam²⁵ norādītajam, lai nodrošinātu atklātumu nozaru būtiskāko problēmu risināšanā, kā arī koordinētu valsts un sabiedrisko organizāciju darbību nozaru attīstības veicināšanā, sagatavotu un izvērtētu priekšlikumus un nozares regulējošo normatīvo aktu projektus, analizētu starptautisko normatīvo aktu un līgumu ietekmi, Zemkopības ministrija ir izveidojusi ciešu sadarbību ar sociālajiem partneriem un nevalstiskajām organizācijām.

Saskaņā ar Valsts kancelejas 2015.gada apkopojuma datiem par ministriju sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām 14 nozaru ministriju salīdzinājumā Zemkopības ministrijai bija lielākais nevalstisko organizāciju skaits, kas pārstāvētas ministrijas izveidotajās pastāvīgās konsultatīvajās padomēs un darba grupās. Zemkopības ministrija bija arī līdere tiesību aktu un politikas plānošanas dokumentu izstrādē iesaistīto nevalstisko organizāciju skaita ziņā²⁶.

Ministru kabineta noteikumi²⁷, kas regulē sabiedrības līdzdalības kārtību attīstības plānošanas procesā, nosaka izplatītākās formas, kādā veidā iespējams organizēt sabiedrības pārstāvju līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā, piemēram, darbojoties konsultatīvajās padomēs, piedaloties sabiedriskajā apspriedē vai publiskajā apspriešanās, iesaistoties diskusiju grupās, forumos un citās līdzdalības aktivitātēs (videokonferencēs un sabiedriskās domas aptaujās), rakstiski sniedzot viedokli, sagatavojot atzinumu, sniedzot iebildumus un priekšlikumus lēmējinstiūcijas noteiktajā kārtībā lēmuma pieņemšanas procesā.

Sabiedrības līdzdalības iesaistes ziņā politikas plānošanas dokumentu un tiesību aktu projektu izstrādātājam kopumā pastāv liela rīcības izvēles brīvība. Nav vienota ieteikuma, kas derētu visiem gadījumiem. Katrā atsevišķā gadījumā, ņemot vērā normatīvā akta projekta mērķi un būtību, kā arī sociālo kontekstu, ir jāizvēlas piemērotākā sabiedrības līdzdalības forma²⁸.

Atbilstoši revīzijas laikā sniegtajai informācijai sadarbība ar **lauksaimniecības nozares** nevalstiskajām organizācijām atkarībā no izskatāmā jautājuma specifikas tiek organizēta dažādos veidos, arī vienlaikus izmantojot vairākus sabiedrības līdzdalības iesaistes veidus. Galvenos Zemkopības ministrijas un nevalstisko organizāciju sadarbības veidus skatīt 3.attēlā.

3.attēls. Zemkopības ministrijas sadarbības veidi ar nevalstiskajām organizācijām politikas plānošanas dokumentu un tiesību aktu izstrādē.

Saskaņā ar Zemkopības ministrijas sniegtajiem datiem Valsts kancelejai par 2015.gadu ministrija kopumā bija izstrādājusi 209 tiesību aktu projektu/politikas plānošanas dokumentus, to izstrādē izmantojot dažādus sabiedrības līdzdalības veidus (skatīt 1.tabulā). Saskaņā ar ministrijas sniegto skaidrojumu dati par nevalstisko organizāciju iesaisti netiek uzglabāti vienkopus, tie tika iesūtīti no dažādu ministrijas struktūrvienību atbildīgajiem darbiniekiem un apkopoti iesniegšanai Valsts kancelejai.

1.tabula. Tiesību akti, kas izstrādāti Zemkopības ministrijā 2015.gadā, iesaistot nevalstiskās organizācijas

Nevalstisko organizāciju iesaistes veids	Tiesību aktu skaits
Izskatīti darba grupās, kurās bija iekļauts nevalstiskās organizācijas pārstāvis	87
Apspriests konsultatīvajās padomēs	31
Nevalstiskās organizācijas piesaistītas kā eksperti	55
Saņemti nevalstisko organizāciju atzinumi	147

Zemkopības ministrija ir vienīgā ministrija, kura ik gadu lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām paredz ministrijas budžetā finansējumu gandrīz pusmiljona euro apmērā. Šāds atbalsts nav paredzēts Zemkopības ministrijas meža un zivsaimniecības nozaru nevalstiskajām organizācijām. Ņemot vērā minēto, revīzijā analizējam lauksaimniecības nozares nevalstisko organizāciju līdzdalību lauku attīstības politikas un tiesību aktu izstrādē.

Attiecībā uz lauksaimniecības nozari revīzijā tika vērtēti trīs galvenie jautājumi:

- ❖ kāds ir lauksaimniecības nozares nevalstisko organizāciju statuss nozares politikas veidošanā/īstenošanā;
- ❖ vai Zemkopības ministrija ir izveidojusi vienlīdzīgu, konstruktīvu un uz atklātiem principiem balstītu sabiedrības iesaisti lauksaimniecības politikas un tiesību aktu izstrādē un vai ministrijas pieņemto lēmumu pamatojums ir izsekojams;
- ❖ vai finansējuma piešķiršana lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai ir lietderīga.

1. Vai nevalstiskās organizācijas ir lobiju organizācijas – tiesiskais regulējums?

Tiesību akti²⁹ paredz nozares ministrijām nodrošināt sabiedrības līdzdalību nozares politikas plānošanas dokumentu un tiesību aktu izstrādes procesā. Lai arī pamatā sabiedrības līdzdalību politikas dokumentu un tiesību aktu izstrādē nodrošina nevalstiskās organizācijas, kurām ir vienots juridiskais statuss – biedrība vai nodibinājums –, tām ir dažādi mērķi un intereses, ko tās pārstāv. Līdz ar to ir būtiski izprast, kā raudzīties uz šīm organizācijām un kāds normatīvais regulējums regulē nevalstisko organizāciju un nozares ministriju savstarpējās attiecības.

Jau vairāk nekā 10 gadus notiek diskusijas par lobēšanas regulējuma nepieciešamību Latvijā, tomēr Lobēšanas atklātības likums joprojām nav pieņemts. Lobēšanas atklātības pamatprincipi iekļauti vairumā valsts institūciju ētikas kodeksu, tomēr, kā secinājis Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, tie ir deklaratīvi un praksē netiek piemēroti, saistot to ar izpratnes trūkumu par to, kas būtu uzskatāms par lobēšanu un lobistu.

Revīzijā secinājām atšķirīgu pieeju nevalstisko organizāciju statusam tiesību aktu jaunrades procesā ne tikai citās valstīs, bet arī starp dažādām nozaru ministrijām – vienā gadījumā konkrētas nevalstiskās organizācijas ministrijas mājas lapā norādot kā lobijus, citā gadījumā šāda informācija netiek norādīta.

2018.gada beigās saziņai ar lobijiem Ministru kabinets apstiprināja ieteikumus valsts pārvaldes iestādēm. Saskaņā ar ieteikumiem privātpersona netiek uzskatīta par lobiju, ja tās saziņa ar valsts pārvaldi tiek īstenota sabiedrības līdzdalības procedūru ietvaros.³⁰ **Nemot vērā revīzijā veikto izvērtējumu par nevalstisko organizāciju iesaisti lauksaimniecības nozares politikas un tiesību aktu projektu izstrādē, revidentu ieskatā ieteikumos ietvertā definīcija būtu pārskatāma un būtu pilnveidojams tiesiskais regulējums, kas nosaka sabiedrības līdzdalības atspoguļošanu tiesību aktu projektu izstrādes laikā iestādē. Arī revīzijā uzrunātie eksperti aicināja pārskatīt šādas definīcijas pamatotību.**

Valsts pārvalde darbojas sabiedrības interesēs. Pie sabiedrības interesēm pieder arī samērīga privātpersonas tiesību un tiesisko interešu ievērošana³¹.

Revīzijā, pētot tiesisko regulējumu, kāds piemērojams nevalstisko organizāciju un valsts pārvaldes sadarbībā nozaru politikas dokumentu un tiesību aktu izstrādē, saskārāmies ar jēdzieniem un formulējumiem “sabiedrības līdzdalība”, “sabiedrības intereses”, “pilsoniskā sabiedrība”, “nevalstiskās organizācijas = lobiji”, no kā izriet jautājums, kāds statuss ir lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām – vai tās sabiedrības līdzdalības ietvaros īsteno visas sabiedrības interešu aizstāvību vai būtu uzskatāmas par lobiju savu biedru ekonomisko interešu pārstāvēšanai, vai arī nevalstiskās organizācijas un to veiktās darbības jāvērtē individuāli katrā konkrētā situācijā.

Revīzijā secinājām, ka nevalstisko organizāciju, kas aktīvi darbojas lauksaimniecības nozares politikas dokumentu un tiesību aktu projektu izstrādē, statūtos noteiktie darbības mērķi bieži vien ir noteikti plaši un to aizstāvētās intereses nav skaidri izprotamas. Ir nevalstiskās organizācijas, kas darbojas kā “jumta” organizācijas citām dažādu jomu nevalstiskajām organizācijām, norādot, ka tās aizstāv visu lauksaimnieku intereses; ir organizācijas, kuras skaidri norāda šauru interešu loku; ir tādas nevalstiskās organizācijas, kuru intereses ir izsecināmas tikai no to faktiskās darbības.

Vienlaikus jānorāda, ka neviena no lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām nav sabiedriskā labuma organizācija. Šāds statuss netiek piešķirts, ja biedrības darbība vērsta uz biedrības biedru vai dibinātāju un ar tiem saistītu personu privāto interešu un vajadzību apmierināšanu, izņemot darbību, ko veic biedrība, kas dibināta un darbojas, lai aizstāvētu sociāli mazaizsargāto personu grupu un trūcīgo personu un ģimeņu tiesības un intereses.³²

Latvija vairāk nekā 10 gadu laikā nav izstrādājusi lobisma regulējumu. 2016.gadā Latvija kļuva par OECD dalībvalsti, kas jau 2010.gadā aicināja dalībvalstis noteikt vienotas prasības lobēšanas regulējumā³³.

Kopš 2008.gada vairumā valsts un pašvaldību institūciju ētikas kodeksu tika iekļauti lobēšanas atklātības pamatprincipi. Tomēr tie ir vairāk deklaratīvi un praksē darbības lobēšanas atklātības nodrošināšanai iestādēs netiek veiktas. Tas lielā mērā saistīts ar izpratnes trūkumu par to, kas būtu uzskatāms par lobēšanu un lobistu³⁴.

Attiecībā uz lobētājiem Eiropas Savienībā darbojas kopējais un publiskais Eiropas Padomes un Eiropas Komisijas Pārredzamības reģistrs, kurā tiek norādīta informācija par lobījiem. Tajā kā lobīji nacionālā un Eiropas Savienības līmenī reģistrētas vairākas lauksaimniecības nozares nevalstiskās organizācijas³⁵. Vairākas lauksaimniecības nozares nevalstiskās organizācijas³⁶ kā lobijorganizācijas norādītas arī Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas mājas lapā.

Ministru kabinets 2018.gada nogalē apstiprināja **ieteikumus “Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi”**, kuru mērķis ir veicināt vienotu izpratni par valsts pārvaldes vērtībām un uz tām balstītiem ētikas pamatprincipiem, tiem atbilstošu rīcību, sekmējot labu pārvaldību un vairojot sabiedrības uzticēšanos. Minētie ieteikumi:

- ❖ nosaka, ka saziņā ar **lobētāju** (privātpersonu, kura pēc savas iniciatīvas savās vai citu privātpersonu interesēs sazinās ar nodarbināto vai iestādi, lai ietekmētu lēmumu izstrādi vai pieņemšanu, **un šī saziņa neizriet no normatīvajos aktos noteiktajām lēmumprojektu saskaņošanas un sabiedrības līdzdalības nodrošināšanas procedūrām**) nodarbinātais ievēro atklātības, vienlīdzības un godprātības principu;
- ❖ regulē saziņu ar lobētāju, paredzot, ka visiem ieinteresētajiem lobētājiem tiek nodrošinātas vienlīdzīgas iespējas saņemt informāciju un sazināties ar iestādi. Iestāde nodrošina atklātību gan saziņā, gan arī sniedzot informāciju par lobētājiem, ar kuriem notikusi saziņa, – kādu personu intereses viņi pārstāv, viņu izteiktajiem priekšlikumiem un kādā veidā tie ņemti vērā. Ja lēmuma izstrādē vai pieņemšanā ir ņemts vērā lobētāja priekšlikums, to norāda ar šo lēmumu saistītajā dokumentā (piemēram, anotācijā, izziņā, pavadvēstulē) un, ja iespējams, nodrošina tā publisku pieejamību³⁷.

Valsts kanceleja papildus sniedza skaidrojumu³⁸ par lobētāja definīciju, norādot, ka, ja lēmuma pieņemšana ir caurspīdīga un visiem pieejams process, proti, nevalstiskā organizācija līdzvērtīgi jebkuram sabiedrības loceklim iesaistījies tiesību akta izstrādē un rosina jautājumus, kas attiecas uz visu sabiedrību, tad tas pēc būtības nav lobisms, vienlaikus uzsverot:

“jābūt skaidriem nosacījumiem – kas pārstāv, kas deleģējis darbību veikt – jābūt protokolētai gan diskusijai, gan lēmumiem, tad ir saprotams un publisks lēmumu pieņemšanas process”.

Revīzijā piesaistītā eksperta vērtējumā,³⁹ ja nav nopietna pamatojuma, šāds sašaurinājums lobija definīcijā nebūtu atbalstāms, tas nenodrošina arī atklātības, vienlīdzības un godprātības principu ievērošanu, papildus norādot:

“kādas grupas izslēgšana bez skaidra pamatojuma var vairojot sabiedrības neuzticību kopējai sistēmai un radīt “likuma robu”, kas var tikt izmantots, lai apiētu likuma prasības. Tas var radīt iespaidu, ka iesaistītās puses, tajā skaitā nevalstiskās organizācijas, kas piedalās “normatīvajos aktos noteiktajās lēmumprojektu saskaņošanas un sabiedrības līdzdalības nodrošināšanas procedūrās” tiek nodalītas kā “labie lobētāji”, bet pārējie (īstie) lobētāji ir slikti vai sabiedrības interesēm bīstami.”

Analizējot citu valstu praksi, secināms, ka lobēšana ir daļa no sabiedrības interešu aizstāvības. Sabiedrības interešu aizstāvība, ko veic nevalstiskās organizācijas, ir plašāks jēdziens un iekļauj arī darbības, kas nav tieši vērstas uz lēmumu pieņēmēju ietekmēšanu. Lobēšanas definīcija un tās tvērums attiecībā uz nevalstiskajām organizācijām dažādās valstīs atšķiras. Pēc Sunlight Foundation datiem⁴⁰ 2016.gadā 22

pasaulē valstīs pastāvēja lobēšanas reģistri un lobēšana bija regulēta. Vairumā Eiropas valstu lobēšana vai nu nav regulēta vai regulējums nespēj efektīvi kontrolēt lobēšanas industriju.

Eiropas Komisijas Zaļajā grāmatā par Eiropas Pārredzamības iniciatīvu lobēšana definēta kā “visas darbības, ko veic ar mērķi ietekmēt Eiropas Savienības iestāžu politikas formulēšanas un lēmumu pieņemšanas procesus. Attiecīgi lobētājus definē kā personas, kuras veic minētās darbības, darbojoties dažādās organizācijās, piemēram, sabiedrisko attiecību konsultāciju firmās, juridiskās firmās, NVO, pētniecības iestādēs, korporatīvās lobiju grupās (iekšējie pārstāvji) vai amatu apvienībās. Atbilstoši Eiropas Savienības, Īrijas, Francijas, Vācijas un Austrijas lobēšanas reģistriem, nevalstiskās organizācijas ir lobētāji arī tad, ja definīcijā noteiktās darbības veic, aizstāvot plašākas sabiedrības intereses.

Eiropas Komisijas 2014.gada 25.novembra lēmums par informācijas publicēšanu attiecībā uz Komisijas locekļu tikšanos ar organizācijām vai pašnodarbinātajām personām⁴¹ nosaka, ka jāpublisko informācija par tikšanos ar organizācijām vai pašnodarbinātām personām par jautājumiem, kas saistīti ar politikas izstrādi un īstenošanu. Arī starptautiskā pretkorupcijas organizācija Transparency International iesaka lobēšanu definēt plaši un lieto definīciju, kas neizdala atsevišķas interešu grupas (iekļauj visas nevalstiskās organizācijas): “Lobēšana ir jebkura darbība, kas tiek veikta nolūkā ietekmēt valdības vai iestādes rīcībpolitiku un lēmumus par labu noteiktam mērķim vai iznākumam.”⁴²

Biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse” aicina⁴³ nošķirt terminus “ekonomiskie partneri”, “sociālie partneri” un “pilsoniskā sabiedrība”, norādot, ka:

“lai gan pēc juridiskā statusa tās visas ir nevalstiskās organizācijas, to motivācija un kapacitāte nodrošināt sabiedrības līdzdalību ir atšķirīgas. Šobrīd Latvijā bieži vien apzināti atšķirīgie spēlētāji tiek jaukti kopā un vienlaikus nostādīti nevienlīdzīgā situācijā. Turklāt nozaru ministrijas nereti atbalsta ekonomiskos partnerus, sociālais dialogs tiek nodrošināts no Eiropas Sociālā fonda un EEZ finansējuma, savukārt pilsoniskais dialogs netiek atbalstīts.”

Revidenti pievienojas ekspertu izteiktam viedoklim, ka lobija definīcija Latvijā būtu nosakāma iespējami plašāka. Tādējādi, izstrādājot nozaru politikas plānošanas dokumentus un tiesību aktu projektus, pienākums vērtēt un vienlaikus nevalstisko organizāciju statusa interpretācija katrā konkrētā gadījumā nebūtu nozaru ministriju pārziņā.

2.Vai Zemkopības ministrija nodrošina skaidrus un atklātus sabiedrības līdzdalības veidus?

Zemkopības ministrija nodrošina sabiedrības līdzdalības iespējas lauksaimniecības politikas izstrādē un īstenošanā. Vienlaikus revīzijā secinātais liecina, ka ministrijā izveidotie sabiedrības līdzdalības veidi nav pietiekami atklāti.

Sabiedrības līdzdalība tiek īstenota, iesaistot lauksaimniecības nozares nevalstisko organizāciju pārstāvjus ministrijas izveidotās padomēs, darba grupās, organizējot individuālas tikšanās ar nevalstiskajām organizācijām un regulāri piedaloties organizāciju sēdēs, saņemot rakstveida komentārus un priekšlikumus, taču informācija par katru no sadarbības veidiem un pieņemtajiem lēmumiem tajos ir ierobežota, jo netiek apkopota vienkopus vai publicēta, vai vispār nav pieejama, jo netiek dokumentēta.

2.1. Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvā padome

Valsts kancelejas apkopotie dati par sabiedrības līdzdalību⁴⁴ liecina, ka pieaug ministriju un to padotības iestāžu konsultatīvo institūciju skaits, ja 2015.gadā bija 135 ministriju un to padotības iestāžu konsultatīvās institūcijas (patstāvīgas padomes, darba grupas, komisijas, kurās piedalās sabiedrības pārstāvji), tad 2018.gadā bija izveidotas 170 konsultatīvās institūcijas.

Zemkopības ministrijā katrā tās pārvaldītajā nozarē izveidotas vairākas konsultatīvās institūcijas, kurās savus pārstāvjus deleģējušas nevalstiskās organizācijas. No tām būtiskākās skatīt 2.tabulā.

2.tabula. Būtiskākās Zemkopības ministrijas konsultatīvās institūcijas

Nozare	Nozaru konsultatīvās padomes	Zemkopības ministrijas pārraudzīto ES līdzfinansēto fondu uzraudzības komitejas	Zemkopības ministrijas pārraudzīto valsts atbalsta fondu padomes
Lauksaimniecības nozare	Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvā padome	Lauku attīstības programmas Uzraudzības komiteja	
Meža nozare	Meža konsultatīvā padome		Meža attīstības fonda padome, Meža attīstības fonda konsultatīvā padome, Medību saimniecības attīstības fonda padome, Medību saimniecības attīstības fonda konsultatīvā padome
Zivsaimniecības nozare	Zivsaimniecības konsultatīvā padome	Rīcības programmas zivsaimniecības attīstībai uzraudzības komiteja	Zivju fonda padome

Turpmākajās nodaļās analizēts lauksaimniecības nozares konsultatīvo institūciju darbības regulējums, tajā skaitā sniegts salīdzinājums ar meža un zivsaimniecības nozares konsultatīvajām institūcijām. Plašāks izklāsts par valsts atbalsta fondu padomēm sniegts šī ziņojuma projekta 2.sadaļā.

2.1.1. Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvās padomes izveide un darba organizācija

Ar zemkopības ministra rīkojumu ir izveidota konsultatīva un koordinējoša koleģiāla institūcija – Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvā padome, kura izskata būtiskus ar lauksaimniecības nozari saistītus jautājumus.

Padomes darba kārtību nosaka zemkopības ministra apstiprināts nolikums. Salīdzinājumam jānorāda, ka meža un zivsaimniecības nozaru konsultatīvo padomju darbību nosaka Ministru kabineta noteikumi.

Lauksaimniecības nozares konsultatīvās padomes sastāvā ir zemkopības ministrs, Zemkopības ministrijas valsts sekretārs un deviņu lauksaimniecības nozares nevalstisko organizāciju pārstāvji. Neskatoties uz tiesību normā noteikto un Nevalstisko organizāciju padomes vadlīnijās izteikto aicinājumu ministrijām konsultatīvo padomju veidošanā, **nav nodrošināta atklāta sabiedrības pārstāvju iesaiste Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvajā padomē.**

Atklātības trūkums vērojams arī attiecībā uz Lauksaimniecības nozares konsultatīvās padomes sēdēs izskatītajiem jautājumiem, notikušajām diskusijām un pieņemtajiem lēmumiem, jo no 2014.gada līdz 2017.gada beigām padomes sēdes netika protokolētas, savukārt, lai arī no 2017.gada beigām **padomes sēdes tiek protokolētas, ne sēžu protokoli, ne saistošie dokumenti netiek publicēti ministrijas**

tīmekļa vietnē internetā. Līdz ar to sabiedrībai bez papildu informācijas pieprasīšanas nav iespējams arī pārliecināties, vai padome īstenojusi tai noteikto uzdevumu – veicināt līdzsvarotas un ilgtspējīgas nozares īstenošanu, uzņemoties kopēju atbildību par lauksaimniecības un lauku attīstību, ievērojot nozares kopējās intereses un lauku iedzīvotāju vajadzības.

Ministru kabineta noteikumi⁴⁵ paredz, ka institūcija, iesaistot sabiedrības pārstāvjus starpinstitūciju darba grupās un konsultatīvajās padomēs, tos izvēlas ar atklātas procedūras palīdzību, publicējot informāciju par iespējam tajā pieteikties institūcijas mājas lapā sadaļā “Sabiedrības līdzdalība”. Tāpat institūcija var noteikt kritērijus, kādiem jāatbilst iesaistāmajiem sabiedrības pārstāvjiem, kā arī nodrošina, ka tiek uzklauti arī tie sabiedrības pārstāvji, kuri izrādījuši interesi līdzdarboties darba grupā vai konsultatīvajā padomē, taču tās sastāvā nav iekļauti.

Savu redzējumu par nozaru konsultatīvo padomju darbību izteikusi arī Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padome, 2017.gadā apstiprinot **vadlīnijas konsultatīvo padomju darbībai**, kas pēc to apstiprināšanas nosūtītas visām nozaru ministrijām, aicinot noteiktos principus ņemt vērā ministriju un to padotības iestāžu konsultatīvo padomju darbībā. Vadlīnijas paredz desmit principus konsultatīvo padomju darbībai, tajā skaitā *viedokļa rotācijas principu* – padomju sastāvu regulāru pārskatīšanu un tāda mehānisma izveidošanu, kas paredz iespēju vienas nevalstiskās organizācijas nomainīšanu ar citu, *atklātības principu* – laicīgu korektas informācijas sniegšanu, tajā skaitā sēdē izskatāmo materiālu (prezentāciju, lēmumprojektu, diskusiju dokumentu) un sēdes protokolu publicēšanu iestādes tīmekļa vietnē.

Revīzijā, analizējot Zemkopības ministrijas pārvaldībā esošo nozaru – lauksaimniecības, meža un zivsaimniecības – konsultatīvo padomju darbību regulējušos normatīvos aktus, secinājām, ka meža un zivsaimniecības nozaru konsultatīvo padomju izveidošanu un to darbības nolikumu apstiprināšanu likumdevējs deleģējis Ministru kabinetam⁴⁶.

Attiecībā uz lauksaimniecības nozares konsultatīvo padomi šāds pilnvarojums likumos nav noteikts. Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvā padome (turpmāk – Lauksaimnieku konsultatīvā padome) izveidota 2009.gadā ar zemkopības ministra rīkojumu,⁴⁷ tās nolikumu, padomes sastāvu, funkcijas, pienākumus un uzdevumus arī apstiprinājis zemkopības ministrs.

Saskaņā ar Lauksaimnieku konsultatīvās padomes nolikumu tā ir konsultatīva un koordinējoša koleģiāla institūcija, kuras darbības mērķis ir, **uzņemoties kopēju atbildību par lauksaimniecības un lauku attīstību, veicināt līdzsvarotas un ilgtspējīgas lauksaimniecības nozares politikas veidošanu un īstenošanu, ievērot lauksaimniecības nozares kopējās intereses un lauku iedzīvotāju vajadzības**⁴⁸.

Konsultatīvās padomes sastāvā ir zemkopības ministrs, Zemkopības ministrijas valsts sekretārs un deviņu lauksaimnieku nevalstisko organizāciju pārstāvji⁴⁹. Analizējot Lauksaimnieku konsultatīvās padomes nolikumu un ministrijas sniegto informāciju,⁵⁰ secinājām, ka:

- ❖ ne padomes nolikumā, ne citos tiesību aktos nav noteikta kārtība, kādā var pieteikties dalībai šajā padomē, nav noteikti padomes locekļu atlases kritēriji. Netika organizēts atklāts konkurss dalībai padomē, zemkopības ministrs 2009.gadā izveidoja padomi, kuras sastāvā bija piecas horizontālās lauksaimnieku nevalstiskās organizācijas, no 2010.gada līdz 2013.gadam padome ir papildināta ar vēl četrām organizācijām. Revīzijā nevalstiskās organizācijas netieši norādīja, ka tieša komunikācija ar ministru nodrošinājusi to iekļaušanu padomes sastāvā;
- ❖ lai gan lauksaimniecības nozare ir viena no būtiskākajām Latvijas tautsaimniecības nozarēm un tā cieši saistīta ar citām nozarēm, tajā nav pārstāvētas, piemēram, vides intereses pārstāvošās biedrības, nav iekļauti pārstāvji no reģionu attīstību pārstāvošām organizācijām, pašvaldību pārstāvji, lai arī lauksaimniecības politika lielā mērā ietekmē visu Latvijas reģionu attīstību;
- ❖ padomes sastāvā iekļauti deviņu nevalstisko organizāciju pārstāvji, tajā skaitā no LOSP, kuras biedri ir sešas citas padomē pārstāvētās biedrības. Katram konsultatīvās padomes loceklim ir

viena balss, kā rezultātā, lai arī “formāli” LOSP pārstāv septiņas no deviņām nevalstiskajām organizācijām un LOSP ir būtiski lielāks biedru skaits, visām padomē pārstāvētajām biedrībām ir viena balss.

Informācija par to, cik bieži tiek organizētas konsultatīvās padomes sēdes, **kādi jautājumi sēdēs izskatīti un kādi lēmumi ir pieņemti**⁵¹, nav publiski pieejama, jo ministrijas mājas lapā netiek publicēta informācija par plānotajām/notikušajām sēdēm, sēdes darba kārtībā iekļautajiem jautājumiem, ar izskatāmiem jautājumiem saistošie dokumenti (prezentācijas, pētījumi, ierosinātie grozījumi u.c.). Padomes sēdes no 2014.gada līdz 2017.gada beigām netika protokolētas. Lai arī no 2017.gada padomes sēdes tiek protokolētas, padomes sēžu protokoli netiek publicēti Zemkopības ministrijas mājas lapā.

Revīzijā, analizējot ministrijas iesniegto apkopojumu par padomes sēžu skaitu un tajās izskatītajiem jautājumiem, secināms, ka no 2015.gada notikušas 27 padomes sēdes. Padomē skatīti jautājumi par lauku attīstības politiku, par platbūmaksājumiem lauksaimniekiem, dažādiem Eiropas Savienības līdzfinansēto fondu atbalsta pasākumiem, ārkārtas atbalsta izmaksu un valsts atbalsta finansējumu (2015.–2019.gadam 60 milj.euro apmērā), kā arī par situāciju konkrētā apakšnozarē, piemēram, piena nozarē laikā, kad bija vērojama krīze šajā nozarē u.c. jautājumi.

Padomes nolikumā nav noteikta padomes sēžu regularitāte vai minimālais sēžu skaits gadā, padomes sēdes tiek sasauktas pēc nepieciešamības. Padomes nolikums neparedz tiesības pilnvarot citu attiecīgās institūcijas pārstāvi piedalīties sēdē, ja padomes loceklis nevar ierasties padomes sēdē.

Atšķirīgu pieeju konstatējam meža un zivsaimniecības nozaru konsultatīvo padomju darbībā, jo ministrijas mājas lapā tiek publicētas sēžu darba kārtības, sēžu protokoli un saistošie dokumenti, padomju sēdes ir atklātas. Kā trūkums visās padomēs minams, ka nevienā no padomēm nav noteikts, kā notiek konkurss un kāda ir iespēja pieteikties iekļaušanai konsultatīvās padomes sastāvā. Tajā pašā laikā jānorāda, ka citu nozaru konsultatīvās padomēs ir būtiski lielāks padomes sastāvs un nevalstisko organizāciju pārstāvju skaits:

- ❖ Meža konsultatīvās padomes sastāvā ir 17 padomes locekļi: zemkopības ministrs, 16 nevalstisko organizāciju pārstāvji un ar padomdevēja tiesībām 11 citu institūciju pārstāvji;
- ❖ Zivsaimniecības konsultatīvā padomē ir 20 padomes locekļi: zemkopības ministrs, Zemkopības ministrijas pārstāvis, 13 nevalstisko organizāciju un piecu citu institūciju pārstāvji.

Revīzijā, iepazīstoties ar citas nozares ministrijas, piemēram, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas konsultatīvās padomes regulējumu⁵², secinājām, ka katru gadu notiek konkurss par iespēju deleģēt pārstāvi darbam šajā padomē, padomes locekļus vēlēšanās izvēlas pašas nevalstiskās organizācijas. Ministrijas mājas lapā internetā⁵³ tiek publicēta ne tikai informācija par padomes sēdēm (darba kārtība, sēžu protokoli, ar izskatāmiem jautājumiem saistītie dokumenti), bet arī konsultatīvajā padomē saņemtās un padomes nosūtītās vēstules citām organizācijām, kā arī pārskats par padomes gada laikā paveikto.

Papildus vēršam uzmanību, ka Lauksaimnieku konsultatīvās padomes nolikums⁵⁴ paredz padomei saskaņot atsevišķu padomes locekļu sniegtos priekšlikumus par valsts un Eiropas Savienības atbalsta līdzekļu sadales principiem un saņemšanas nosacījumiem, saskaņot padomē pārstāvēto lauksaimnieku nevalstisko organizāciju rīcību un sniegt zemkopības ministram vienotu viedokli par lauksaimniecības politikas mērķu īstenošanas pasākumiem.

Revidentu ieskatā viedokļu daudzveidība un diskusijas ir tiesību aktu izstrādes sastāvdaļa, kuras rezultātā būtu jātop vairākuma interesēm atbilstošas tiesību normas. Konsultatīvā padome ir instruments šo padomē pārstāvēto viedokļu uzklaušanai un ministrija ir tā, kurai ir pienākums uzklaut viedokļu daudzveidību un, izvērtējot visus sniegtos argumentus, izlemt, cik lielā mērā katrā konkrētā gadījumā ņemt vērā katra padomes locekļa sniegtos viedokļus.

Ieteikumi

Zemkopības ministrijai veikt izmaiņas Lauksaimnieku konsultatīvās padomes nolikumā, izvērtējot iespēju nolikumu izstrādāt Ministru kabineta noteikumu formā, paredzot:

- ❖ skaidru un atklātu procedūru un kritērijus nevalstisko organizāciju pārstāvībai konsultatīvajā padomē;
- ❖ publicēt ministrijas mājas lapā Lauksaimnieku konsultatīvās padomes sēžu protokolus un ar padomē izskatāmiem jautājumiem saistītos dokumentus, kā arī izziņu par padomes locekļu iesniegtajiem iebildumiem un priekšlikumiem publicēšanu ministrijas mājas lapā.

2.1.2. Lauksaimniecības nozares nevalstiskās organizācijas – nozares stratēģisko projektu vērtētājas

No 2017.gada novembra **Lauksaimnieku konsultatīvajai padomei deleģēts pienākums pieņemt lēmumu, vai projekts atzīstams par nozares stratēģisko projektu vai nē.** Uz atbalstu var pretendēt liela mēroga lauksaimniecības produktu pārstrādes projekti ar attiecināmajām izmaksām līdz 10 milj. *euro*. Ja konsultatīvā padome projektu atzīst par atbilstošu nozares stratēģiskā projekta definīcijai, Lauku atbalsta dienests vērtē projekta pārējos nosacījumus, kas izvirzīti kā jebkuram pārstrādes projektam.

Ministru kabineta noteikumos ir noteikta tikai vispārīga stratēģiskā projekta definīcija, ministrijas mājas lapā sadaļā par nozares darba grupām publicēts dokuments, kas nosaka papildu vispārīgas stratēģiskā projekta pazīmes. Revīzijā secinājām, ka nav izstrādāti projektu vērtēšanas kritēriji, kā arī metodoloģija vai vadlīnijas to piemērošanai. Vērtēšanas kritēriju noteikšana ir ierasta prakse jebkuriem valsts un Eiropas Savienības fondu līdzfinansētiem projektiem, neatkarīgi no finansējuma apmēra, tajā skaitā projektiem dažu tūkstošu *euro* apmērā. Vienīgais dokumentālais apstiprinājums stratēģisko projektu izvērtējumam ir padomes sēžu protokoli, atbilstoši kuriem padomes locekļi brīvā formā izsaka savus komentārus un vērtējumus.

Kopš izvērtējuma atbilstībai stratēģiskajam projektam ieviešanas konsultatīvajai padomei iesniegti 7 projekti, no kuriem divi atzīti par atbilstošiem stratēģiskā projekta definīcijai. Padomes locekļu vērtējumi liecina, ka vērtēšanā par projektu atbilstību stratēģiskajam projektam nav piemērota konsekventa pieeja.

Revidentu ieskatā, ņemot vērā, ka Lauksaimnieku konsultatīvajai padomei deleģēta nozarei būtisku lēmumu pieņemšana, bet padomē pārstāvošo nevalstisko organizāciju pārstāvjiem netiek prasīta noteikta izglītība, pieredze projektu vērtēšanā vai īstenošanā, un, nenosakot skaidru projektu vērtēšanas metodoloģiju, nav radīti priekšnosacījumi kvalitatīvu projektu atlasei. Papildus ir radīts arī subjektīva un nevienlīdzīga vērtējuma risks.

Revidentu ieskatā šādu vērtēšanas kritēriju izstrāde un publicēšana palīdzētu ne tikai stratēģisko projektu vērtētājiem piemērot vienotus vērtēšanas principus, kas mērķtiecīgi vērsti uz lauksaimniecības un lauku attīstības prioritātēm, bet tiktu īstenota arī labā prakse, nodrošinot atbalsta pretendentiem jau iepriekš zināmus vērtēšanas nosacījumus un iespēju sagatavot atbilstošākus un kvalitatīvāk izstrādātus projektus.

Jo īpaši tas ir svarīgi kopsakarā ar eksperta viedokli un ieteikumu Latvijai ņemt vērā OECD rekomendācijas un likvidēt saistošu lēmumu pieņemšanas deleģējumu konsultatīvajām padomēm, tādējādi izvairoties no noteiktu interešu grupu ietekmes.

Stratēģisko projektu definēšana

Lauku attīstības programmā 2014.–2020.gadam atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā finansējums investīciju projektiem pieejams no ELFLA apakšpasākuma “Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē”. Apakšpasākuma mērķis ir paaugstināt lauksaimniecības produktu pārstrādes efektivitāti un palielināt produktu pievienoto vērtību, veicinot konkurētspējīgas kooperācijas attīstību un ilgtspējīgas lauksaimnieciskās ražošanas attīstību un inovāciju ieviešanu uzņēmumos⁵⁵. **2017.gada septembrī**, veicot grozījumus Ministru kabineta noteikumos,⁵⁶ tika noteikts jauns atbalsta veids pārstrādē – **nozares stratēģiskie projekti**.

Ministru kabineta noteikumi⁵⁷ paredz, ka Lauku atbalsta dienests pieprasa **Lauksaimnieku konsultatīvajai padomei atzinumu par stratēģiskā projekta atbilstību** šajos noteikumos noteiktajai stratēģiskā projekta definīcijai. Ja šāda projekta virzību atbalsta Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvā padome, projektam attiecināmo izmaksu apmērs ir līdz 10 milj. *euro*. Pamatojoties uz šo atzinumu un izvērtējot projekta atbilstību līdzīgi kā jebkura cita projekta atbilstību citiem vērtēšanas kritērijiem, Lauku atbalsta dienests pieņem lēmumu par finansējuma piešķiršanu vai atteikumu piešķirt finansējumu.

Jānorāda, ka gadu pēc stratēģiskā projekta definīcijas iekļaušanas normatīvajā aktā, stratēģiskā projekta definīcija (pazīmes) ir mainīta, savukārt attiecināmo izmaksu maksimālais apmērs mainīts trīs reizes (skatīt 4.attēlu).

Redakcija no 2017.gada 30.septembra līdz 2018.gada 14.septembrim

Stratēģisks projekts ir projekts, kas veicina pārstrādes produktu cenu stabilizēšanu, īstenojot vienotu sistēmu – saliedētību produktu ražošanas un pārstrādes jomā, **efektīvi ierobežojot atsevišķu uzņēmēju spēju ietekmēt vispārīgos preču apgrozības apstākļus** un veicinot produktu ražošanu atbilstoši pieprasījumam, tādējādi sniedzot ieguldījumu lauksaimniecības nozares attīstībā.

Redakcija spēkā no 2018.gada 15.septembra

Stratēģisks projekts ir projekts, kas tiek īstenots lauksaimniecības produktu pārstrādē pēc vienotas sistēmas – ar saliedētību lauksaimniecības nozares produktu ražošanas un pārstrādes jomā, lai **veicinātu lauksaimniecības un tās pārstrādes produktu cenu stabilizēšanu, konkurētspēju un produktu ražošanu atbilstoši pieprasījumam**.

4.attēls. Stratēģiskā projekta definīcijas grozījumi.

Ministru kabineta noteikumi

Iepriekš minēto Ministru kabineta noteikumu grozījumu projektu 2017. un 2018.gada anotācijās nav norādīts iemesls un pamatojums, kāpēc ir mainīta sākotnējā nozares stratēģiskā projekta definīcija. Tiesību aktu projekta saskaņošanas procesā valdībā uz trūkumiem anotācijā norādījis Pārresoru koordinācijas centrs, lūdzot anotācijā izvērstāk skaidrot piedāvāto jauno projektu veidu “stratēģisks projekts”, vienlaikus minot kādu jau īstenota vai potenciāla stratēģiska projekta piemēru.

Līdz ar stratēģiskā projekta iekļaušanu tiesību aktā tika paredzēts, ka tam nav noteikts ierobežojums/maksimāli pieejamais attiecināmo izmaksu apmērs. Ar grozījumiem 2018.gada septembrī maksimāli attiecināmās izmaksas noteiktas 10 milj. *euro* apmērā, pamatojumā norādot: “*tā kā pasākuma kopējais finansējums ir ierobežots (..) Šādu projektu īstenošanai nepieciešams lielākas investīcijas gan kvalitatīvu ražošanas ēku izveidošanai, gan jaudīgu ražošanas līniju iegādei, tāpēc jānosaka arī lielāks attiecināmo izmaksu apmērs nekā pārējiem projektiem*”, kā arī iekļauts nosacījums, ka nozares stratēģiskā projekta attiecināmās izmaksas tiek ieskaitītas citu projektu attiecināmās izmaksas, kas nav stratēģiskie projekti⁵⁸.

Stratēģisko projektu vērtēšana

No 2017.gada novembra līdz 2019.gada janvārim kopā vērtēti septiņi projekti, no kuriem divi ir apstiprināti kā stratēģiski – AS “Tukuma piens” un AS “Dobeles dzirnavnieks” projekti⁵⁹ ar ELFA līdzfinansējumu 5 milj. *euro* (kopējās attiecināmās izmaksas 10 milj. *euro*), vairāki projekti tikuši atlikti. Informācija par noraidītajiem projektiem nav publiski pieejama.

Lauksaimnieku konsultatīvās padomes lēmumiem ir ieteikuma raksturs, taču, **izvērtējot jautājumus par stratēģiska projekta atbalstīšanu vai noraidīšanu, padomes locekļiem ir valsts amatpersonas statuss.** Vienlaikus nav saprotams, vai konsultatīvās padomes locekļi lēmumu pieņem kā individuāli eksperti vai kā biedrību pilnvarotie, jo padomes sēžu protokolos tiek norādīts: “nepieciešams papildu laiks, lai šo jautājumu plašāk pārrunātu ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem”, “gan es, gan biedrība esam pret”, vienā gadījumā iesniegts biedrības, kuras pārstāvis nav piedalījies sēdē, valdes sēdes lēmums par atbalstu projekta tālākai virzībai.

Jānorāda arī, ka, lūdzot Zemkopības ministriju norādīt, uz kādu apsvērumu pamata nolemts šādu lēmumu pieņemšanu nodot nevalstiskajām organizācijām, ministrija nesniedza atbildi, vien norādīja, ka “*lēmums pieņemts ar Ministru kabineta lēmumu, iekļaujot šādu deleģējumu Ministru kabineta noteikumu Nr.600 37.punktā*”.

Vēršam uzmanību, ka stratēģiskā projekta finansēšanas un saņemšanas nosacījumi nav noteikti Ministru kabineta noteikumos, bet publicēti Zemkopības ministrijas mājas lapas sadaļā “**Nozares darba grupas, padomes**”. Atbilstoši publicētajam dokumentam:

- ❖ lai saņemtu atbalstu par stratēģiska projekta īstenošanu, pretendents jāizpilda visi tie nosacījumi, kas tiesību aktā⁶⁰ izvirzīti attiecībā uz jebkuru pārstrādes projektu;
- ❖ papildus noteiktas šādas stratēģiskā projekta pazīmes/nosacījumi: *attiecināmo izmaksu kopsumma pārsniedz 5 milj. euro, projekts veicinās produktu ražošanu atbilstoši pieprasījumam, tiks radītas jaunas darba vietas, veicinās pārstrādes produktu cenu stabilizēšanos – ar stratēģisko projektu tiks ieviesta inovācija vai uzsākta importu aizvietojošo pārtikas produktu ražošana vai eksporta produktu ražošana, vai tiks būtiski palielināts produkcijas noieta apjoms vietējā vai eksporta tirgos. Stratēģiskā projekta izpildes gaitā tiks īstenota vienota sistēma – produktu ražošanas un pārstrādes jomā tiks izmantotas vismaz 70% vietējās izcelsmes pamatizejvielu vai tiks palielināts vietējās bioloģiskās lauksaimniecības produkcijas pārstrādes apjoms*⁶¹. Jānorāda, ka nosacījumi par inovatīvu, eksporta produktu ražošanu, vietējo pamatizejvielu izmantošanu vai bioloģisko produktu ražošanu tiek noteikti jebkuram pārstrādes projektam, lai saņemtu lielāku punktu skaitu projektu vērtēšanā un atbalsta intensitāti.

Revīzijā konstatējām, ka Zemkopības ministrija nav izstrādājusi detalizētus stratēģiskā projekta vērtēšanas kritērijus un vienotu vērtēšanas veidlapu, saskaņā ar kuriem vērtē stratēģiskā projekta atbilstību izvirzītajiem nosacījumiem.

Pieteikto projektu izvērtējums dokumentāli pieejams tikai lauksaimnieku konsultatīvās padomes sēžu protokolos. Analizējot revidentiem pieejamos dokumentus, konstatējām, ka:

- ❖ padomes locekļi brīvā formā diskusijas veidā izsaka savu vērtējumu par to, vai projekts būtu uzskatāms par stratēģisku vai nē. Nav iespējams pārlicināties, pēc kādiem kritērijiem vērtētāji ir vērtējuši projektus un vai visi vērtētāji piemērojuši vienotu metodoloģiju. Turklāt vienā gadījumā sniegts arī neapmierinošs viedoklis par vērtēšanas procesu – “*kopumā nav pieņemams process, kā notiek stratēģisko projektu atlase*”;⁶²
- ❖ no padomes sēžu protokoliem izriet, ka padomes locekļiem ir būtiski atšķirīgi viedokļi par stratēģiskā projekta pazīmēm. Vērtējot un **atbalstot AS “Tukuma piens” projektu** 2017.gada 9. un 15.novembrī:

- četri no deviņu biedrību pārstāvjiem norādījuši, ka šis projekts nav uzskatāms par stratēģisko projektu, turklāt divi no tiem balsojuši “pret”;
- tiek izteikts arī, ka *“iesniegtais projekts nav stratēģisks projekts, bet finansējums nav apgūts šajā pasākumā”*, *“ kaut arī projekta ietvaros paredzētais apjoms nav tik liels, lai piemērotu definīciju “stratēģisks”, tomēr kopumā būtu atbalstāms..”*, arī zemkopības ministrs atzinis, ka *“par valsts mēroga projektu to arī ir grūti nosaukt”*;⁶³
- ❖ daži projekti konsultatīvajā padomē tiek vērtēti vairākas reizes, tajā skaitā **atbalstītais AS “Dobeles dzirnavnieks”** projekts – pēc papildus iesniegtās informācijas un tās izvērtēšanas 2018.gada 17.oktobrī balsojuma rezultātā (par – trīs balsis, pret – četras balsis, atturas – viena balss) projekts tika atzīts kā neatbilstošs stratēģiskajam projektam, negūstot pārliecību par spēju sasniegt projektā plānotās jaudas, gan arī norādot, ka nav pārliecības par šāda projekta nepieciešamību vai nozarei stratēģisku virzienu. Pēc zemkopības ministra rosinājuma atkārtoti izvērtēt projektu un vēlreiz iesniegt precizējošu informāciju, kas pamatotu tā stratēģisko ietekmi, projekts 2018.gada 15.novembrī (valdības⁶⁴ pēdējās dienās) tika atbalstīts, ņemot vērā iesniegtos 31.oktobrī noslēgtos nodomu protokolus. Atšķirībā no citām reizēm padomes locekļi iesūtīja savu vērtējumu elektroniski, vienas biedrības pārstāve neiesūtīja savu vērtējumu. Lai arī visi 10 padomes locekļi balsojuši “par”, dažos gadījumos nav sniegts viennozīmīgs viedoklis – *“valdes locekļu viedoklis nav viennozīmīgs “par”. Tomēr, ņemot vērā situāciju, gala lēmums ir “par”, ar piebildi, ka tiek izpildīti nosacījumi par Latvijā bioloģiski audzētu graudu iepirkšanu”*.⁶⁵

Revidentu ieskatā jebkuram kritērijam ir jābūt skaidram un tā vērtējumam – izmērāmam, lai izslēgtu projektu iesniegumu vērtētāju subjektīvā viedokļa ietekmi uz lēmumu par projektu iesniegumu apstiprināšanu. Savukārt sagaidāmajiem rezultātiem jābūt precīzi definētiem, pamatotiem un izmērāmiem. Revidentu ieskatā būtu vēlams katram komisijas loceklim pie katra vērtēšanas kritērija rakstiski pamatot savu vērtējumu, piemēram, konkrētu un pamatotu komentāru veidā, nepieciešamības gadījumā atsaucoties uz datu izvērtējumu, u.c.

Vienlaikus jānorāda, ka Valsts kontrole 2016.gadā, veicot revīziju⁶⁶ par Eiropas Savienības fondu un valsts atbalsta finansējumu piena nozarei, secināja, ka nozares nevalstiskās organizācijas ietekmēja lēmuma pieņemšanu jauna piena pārstrādes uzņēmuma izveidošanai. Proti, 2009.gadā, pēc vairāk nekā gadu ilgām diskusijām, savstarpēji vienojoties, atbalstīja 4,2 milj. euro piešķirt jauna piena pārstrādes uzņēmuma projekta finansēšanai. Revīzijā netika gūta pārliecība, vai ir pietiekami izvērtētas citas alternatīvas mērķa sasniegšanai, lai izvēlētos lietderīgāko risinājumu piena ražotāju konsolidācijai, kā arī vai ir nodrošināta efektīvāko projektu atlase. Uzņēmums četru gadu laikā pēc projekta īstenošanas nebija nodrošinājis noteikto rādītāju sasniegšanu un nav devis nozīmīgu ieguldījumu piena nozares problēmu risināšanā, turklāt pēc ārvalstu investora piesaistīšanas pārstrādes uzņēmums vairs nepieder Latvijas piena ražotājiem, kas bija viens no galvenajiem argumentiem atbalsta sniegšanai.

Vērtējot informācijas pieejamību par nozares stratēģiskajiem projektiem konstatējām, ka saskaņā ar nevalstisko organizāciju sniegto informāciju Lauku attīstības programmā bija rezervēti 25 milj. euro lielam nozīmīgam nozares projektam. Tajā pašā laikā pieņemtie tiesību akti un būtiskās izmaiņas tajos neilgā laikā posmā neliecina par pilnībā pārdomātām un savlaicīgām darbībām. Gluži pretēji, iespējams, tas liecina par vēlmi piemēroties vienam vai vairākiem konkrētiem potenciālajiem projektu iesniedzējiem.

Vēršam uzmanību uz eksperta vērtējumu⁶⁷ par nevalstiskā sektora iesaisti lēmumu pieņemšanā *“konsultatīvās padomes tiek veidotas, pirmkārt, kā padomdevēja institūcijas, lai lēmumu pieņēmēji iegūtu tehniskās zināšanas, stratēģisko ekspertīzi un rekomendācijas no pieredzējušiem nozares profesionāļiem un/vai praktiķiem. Otrkārt, padomju funkcija ir veicināt dialogu starp valsts pārvaldi un nozari. Konsultatīvo padomju funkcijas var būt arī ļoti specifiskas. Neatkarīgi no funkcijām un mērķiem, šo padomju lēmumi nedrīkstētu būt saistoši, citādi pastāv risks, ka kādas interešu grupas var pārņemt kontroli pār lēmumu pieņemšanas procesu attiecīgajā nozarē. Arī OECD savās vadlīnijās iesaka valdībām izvairīties no pārmērīgas paļaušanās uz konsultatīvajām padomēm vai ekspertu grupām un izmantot tās tikai kā papildus konsultāciju mehānismu.”*

Ieteikums

Lai nodrošinātu vienotu izpratni un pieeju lauksaimniecības nozares stratēģisko projektu vērtēšanā, Zemkopības ministrijai izstrādāt skaidrus stratēģisko projektu vērtēšanas kritērijus, to metodiku un dokumentāciju.

2.1.3. Valsts atbalsts lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām

Zemkopības ministrijas apstiprinātā budžeta ietvaros gandrīz pusmiljons *euro* apmērā katru gadu tiek piešķirts visām Lauksaimnieku konsultatīvajā padomē pārstāvētajām nevalstiskajām organizācijām.

Revīzijā neguvām apstiprinājumu, ka izveidotā kārtība, kādā tiek finansētas nevalstiskās organizācijas to kapacitātes stiprināšanai, nodrošina mērķtiecīgu finansējuma piešķiršanu, skaidru un vienlīdzīgu attieksmi pret visām nevalstiskajām organizācijām, un ka šādā formātā tā būtu atbalstāma arī turpmāk.

Revīzijā konstatētais liecina, ka par finansējuma piešķiršanas principiem, kā arī tā palielinājumu, piemēram, 2016.gadā lēmušas arī pašas nevalstiskās organizācijas Lauksaimniecības konsultatīvajā padomē. Ņemot vērā, ka padomes sēdes netika protokolētas un Ministru kabineta noteikumu par atbalsta piešķiršanu anotācijā informācija nav sniegta, revīzijā nebija iespējams iepazīties ar argumentiem un aprēķiniem, kas pamato finansējuma apmēru un tā izmaiņas.

Revīzijā secinājām, ka **finansējums deviņām biedrībām ik gadu tiek piešķirts, neparedzot finansējuma korelāciju ar iepriekš noteiktiem izmērāmiem sasniedzamajiem kvantitatīviem vai/un kvalitatīvajiem rezultātiem, savukārt gada beigās biedrību pārskatos norādītā informācija par paveikto ir katras biedrības kompetencē un tā faktiski netiek vērtēta.**

Atbalsta piešķiršanas nosacījumi neparedz ierobežojumus finansējuma izmantošanai, kā arī attiecināto izdevumu lietderības aspektu izvērtēšanu, līdz ar to izdevumu kontroles ietvaros tiek pārbaudīts tikai tas, vai faktiski attiecinātie izdevumi nepārsniedz nevalstiskajai organizācijai piešķirtā finansējuma apmēru. Rezultātā ir akceptēti arī tādi izdevumi, kuru pamatojums un nepieciešamība mērķa sasniegšanai būtu izvērtējama, piemēram, segti izdevumi par suvenīriem un biedru kopsapulcēm, gada nogales pasākumiem, sabiedrisko attiecību pakalpojumiem, transporta pakalpojumiem bez detalizēta apraksta projekta īstenošanas beigās u.c.

Piešķirot ik gadu finansējumu vienādā apmērā, vienlaikus neparedzot skaidrus uzdevumus un izdevumus, kuri būtu atbalstāmi no budžeta līdzekļiem, netieši tiek sekmēta finansējuma apgūšana pilnā apmērā. Konstatējām arī gadījumu, kad biedrībai attiecināti izdevumi 26 977 *euro* apmērā, lai gan saskaņā ar “Lursoft” datiem biedrības kopējie gada izdevumi bija par 1 289 *euro* mazākā apmērā.

Ņemot vērā iepriekš minēto un arī ekspertu vērtējumu, revidentu ieskatā finansējuma piešķiršanai jābūt atklātai un vienlīdzīgai, kā arī jābūt saistītai ar veicamajām aktivitātēm un darbības rezultātiem. Būtu izvērtējamas arī finansējamās aktivitātes, veicinot arī tādas aktivitātes kā, piemēram, pētniecība, lai nodrošinātu kvalitatīvu un argumentētu nevalstisko organizāciju viedokļa sniegšanu.

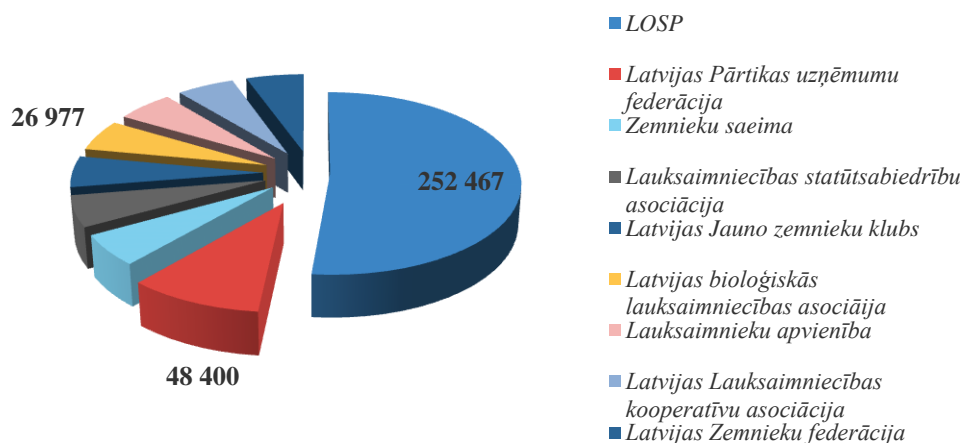
Finansējuma piešķiršana no līdzekļiem, kas paredzēti **tehniskajam atbalstam lauksaimniecības nozarē**, un informācijas pieejamība par to liecina, ka **pieteikumu atbalstam pamatā iesniedz tikai tās nevalstiskās organizācijas un institūcijas, kas ir labi informētas par šāda valsts atbalsta pieejamību**. Piemēram, lai gan LOSP jau saņem ikgadēju atbalstu sadarbības īstenošanai un kapacitātes stiprināšanai, 2018.gadā tā saņēmusi vēl papildu gandrīz 7000 *euro* sadarbības īstenošanai.

No 2009.gada lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām ik gadu tiek piešķirts valsts atbalsts saskaņā ar ikgadējiem Ministru kabineta noteikumiem par valsts atbalstu lauksaimniecībai. Valsts atbalsts ir paredzēts lauku un lauksaimnieku biedrību savstarpējās sadarbības veicināšanai un dalībai starptautiskajās organizācijās. **Atbalsta mērķis ir iesaistīt lauku un lauksaimnieku biedrības lēmumu pieņemšanā** un nodrošināt informācijas apriti starp valsts pārvaldes iestādēm, Eiropas Savienības institūcijām un lauksaimniekiem⁶⁸.

No minētā tiesību akta izriet, ka atbalsts paredzēts lauku un lauksaimnieku biedrībām, ja biedrības reģistrētas biedrību un nodibinājumu reģistrā, pārstāv attiecīgās lauksaimniecības nozares jomu valsts mērogā, to iesniegtie darba uzdevumi atbilst vismaz vienam no noteikumos minētajiem mērķiem un tās ir ar Zemkopības ministrijas rīkojumu apstiprinātas Lauksaimnieku konsultatīvās padomes dalīborganizācijas.

Kopējais valsts atbalsta apmērs lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām laika periodā no 2009.gada ir arvien pieaudzis, tajā skaitā 2016.gadā minētais atbalsts no 424 412 euro palielinājās līdz **489 706 euro gadā** un vairs nav mainījies.

Atbilstoši šiem kritērijiem ik gadu lielāko finansējumu saņem LOSP un biedrība “Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija”, finansējumu vienādā mazākā apmērā saņēmušas pārējās septiņas konsultatīvās padomes dalīborganizācijās (skatīt 5.attēlā).

5.attēls. Lauksaimnieku nevalstiskajām organizācijām no Zemkopības ministrijas budžeta ikgadēji pieejamais finansējums no 2016.gada, euro.

Ministru kabineta noteikumos noteiktais finansējums

Jāmin, ka tiesību akts līdz 2010.gadam paredzēja organizēt projektu konkursu valsts atbalsta saņēmējiem, tomēr, ņemot vērā arī pašu nevalstisko organizāciju ierosinājumu, kompromisa rezultātā tika nolemts finansējumu piešķiršanas sistēmu mainīt.⁶⁹

Sniedzot informāciju par ikgadēja valsts atbalsta nepieciešamību un tā piešķiršanu nevalstiskajām organizācijām, kuras ir pārstāvētas konsultatīvajā padomē, Zemkopības ministrija revīzijas laikā norādīja:⁷⁰

“valsts atbalsts paredzēts konsultatīvās padomes dalīborganizācijām, jo tās nodrošina normatīvajos aktos par lauksaimniecības un lauku attīstību noteikto sadarbību ar Zemkopības ministriju, pārstāvniecību Eiropas līmeņa profesionālo lauksaimnieku organizāciju komitejā un lauksaimnieku interešu pārstāvēšanu Eiropas Savienības institūcijās (..) tā kā ministrija nosūta skaņošanai un atzinumu sniegšanai likumprojektus, normatīvo aktu projektus un politikas plānošanas dokumentus, ministrija piešķir atbalstu konsultatīvās padomes dalīborganizācijām.”

Attiecībā uz finansējuma apmēru ministrija norādīja, ka tas tika sadalīts, ņemot vērā lauksaimnieku skaitu organizācijā, kā arī dalību starptautiskajās organizācijās. Vienlaikus laika periodā no 2014.gada finansējums vairākas reizes palielināts, tajā skaitā 2016.gadā kopējais atbalsts tika palielināts par 65 tūkstošiem *euro* – LOSP no 197 467 *euro* līdz 252 467 *euro*, pārējām septiņām biedrībām no 23 477 *euro* līdz 26 977 *euro* katrai.

Analizējot finansējuma izmaiņu pamatojumu, secināms, ka publiski pieejamos dokumentos – Ministru kabineta noteikumu projektu anotācijās⁷¹ – nav sniegts pamatojums par nepieciešamību konsultatīvās padomes dalīborganizācijām palielināt finansējumu, norādot, ka noteikumu projekti apspriesti Zemkopības ministrijas un Lauksaimnieku konsultatīvās padomes sēdēs un sniegtie priekšlikumi ņemti vērā.

Zemkopības ministrija papildus norādīja, ka finansējums palielināts ar mērķi stiprināt nevalstisko organizāciju kapacitāti, jo beidzās iepriekšējais plānošanas periods un sākās nākošais, kas saistīts ar liela apjoma dokumentu izvērtēšanu un priekšlikumu iesniegšanu īsā laika termiņā⁷². Kā jau iepriekš tika minēts, padomes sēdes netika protokolētas, līdz ar to nav iespējams iepazīties ar argumentiem, finanšu aprēķiniem, kas pamatoja finansējuma palielinājumu nepieciešamību.

Finansējuma saņemšanas nosacījumi un informācija par īstenoto darbību

Finansējuma saņemšanas nosacījumi paredz nevalstiskajai organizācijai pašai noteikt sev kādu no Ministru kabineta noteikumos⁷³ noteiktajiem četriem darba uzdevumiem. Analizējot lauksaimnieku nevalstisko organizāciju ikgadēji apstiprinātos pieteikumus, secinājām, ka biedrības pēc saviem ieskatiem norāda plānotos pasākumus un aktivitātes, pamatā minot:

- ❖ līdzdalību politikas veidošanā un sadarbību ar Zemkopības ministriju – sniedzot atzinumus, piedaloties padomes sēdēs un darba grupās;
- ❖ biedru informēšanu par nozares aktualitātēm, organizējot valdes sēdes, biedru sapulces un darba grupas, vairākos gadījumos pieaicinot arī Zemkopības ministrijas pārstāvjus;
- ❖ dalību starptautiskās organizācijās, apmācību un pieredzes apmaiņas organizēšanu u.c.

Arī noteiktu rezultātīvo rādītāju noteikšana ir katras biedrības izvēle, piemēram, vienā gadījumā biedrība ir noteikusi detalizētus mērķus un rādītājus, tajā skaitā “sniegt ne mazāk kā 40 rakstiskus priekšlikumus lauksaimniecības nozares attīstībai”, “noorganizēt ne mazāk kā 6 informatīvus seminārus”, bet citā gadījumā rezultātīvo rādītāju nav vai ir noteikts viens vispārīgs.

Ņemot vērā atšķirīgo mērķu un rādītāju izvirzīšanu, arī biedrību iesniegtajos pārskatos par plānoto pasākumu izpildi un sasniegtajiem rezultātiem informācija norādīta atšķirīgā detalizācijā. Piemēram, saskaņā ar 2017.gada gala pārskatu datiem:

- ❖ tikai viena biedrība norādījusi detalizētu skaitlisku informāciju par veiktajām aktivitātēm, piemēram, “nosūtītas 58 vēstules un 14 elektroniski priekšlikumi”; “ir notikušas 85 tikšanās ar Zemkopības ministrijas pārstāvjiem, 15 tikšanās LAD, 7 tikšanās VARAM u.tml.”;
- ❖ biedrība, kas saņem lielāko valsts finansējumu – LOSP -, lai arī nav norādījusi skaitlisku informāciju par komentētajiem tiesību aktiem un sniegtajiem priekšlikumiem, ir detalizēti uzskaitījusi dažādas veiktās aktivitātes par sadarbību ar biedriem, Zemkopības ministriju un citām institūcijām;
- ❖ vairākas (četras) biedrības vispārīgi apkopojušas veiktās aktivitātes, nenorādot, uz kuru no noteiktajiem pasākumiem tās attiecas, no tām dažas pamatā uzskaitījušas organizētās konferences, seminārus, apmācības un pieredzes apmaiņas braucienus;
- ❖ biedrība “Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija”, kas saņem otru lielāko finansējuma apmēru un ir arī atbildīga par Latvijas Pārtikas tehnoloģijas platformas darbību Latvijā, papildus kopējai iesaistei dažādās padomēs un darba grupās, kā arī veiktajām aktivitātēm likumdošanas izstrādē:

- kā vienu no pasākumiem noteikusi arī Nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas popularizēšanu, lai gan šāds pasākums kā mērķis noteikts arī, īstenojot Nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas veicināšanas pasākumus⁷⁴, ik gadu par to saņemot vēl papildu finansējumu 50 tūkst. euro apmērā;
- nav precīzi norādītas veiktās aktivitātes Latvijas Pārtikas tehnoloģiskās platformas darbības nodrošināšanai, kas izvirzīts kā viens no īstenojamajiem pasākumiem.

Tā kā minētā biedrība pārskatā pamatā norāda kopumā gada laikā īstentās aktivitātes un vienlaikus saņem arī papildu finansējumu, tajā skaitā biedru naudas, ir ierobežota iespēja izsekot, kādā apmērā norādītās aktivitātes tiek īstenotas par piešķirto valsts finansējumu sadarbības veicināšanai.

Deviņām biedrībām ik gadu tiek piešķirts vienāds finansējums, bet netiek noteikti izmērāmi sasniedzamie rezultāti, kā arī pārskatos norādītā informācija par paveikto ir katras biedrības kompetencē un tā netiek vērtēta, tāpēc **nav iespējams pilnībā izvērtēt piešķirtā finansējuma apmēra atbilstību un samērību ar īstenojamiem darbības rezultātiem**. Vienlaikus pārskatos sniegtā informācija dažos gadījumos **liecina par atšķirīgu iesaistes daudzumu** tiesību aktu izstrādē, ko savukārt Zemkopības ministrija norādījusi⁷⁵ kā pamata apsvērumu, piešķirot finansējumu.

Jānorāda, ka arī ekspertu vērtējumā, piešķirot finansējumu nevalstiskajām organizācijām, ir svarīgi nodrošināt godīgu konkurenci un darbības izvērtējuma rādītājus, kas ļauj noteikt finanšu izlietojuma lietderību. Piemēram, **biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse”**, kuras mērķis ir stiprināt pilsonisko sabiedrību Latvijā, atbalstot Latvijas nevalstisko organizāciju kopējās intereses un veidojot labvēlīgu vidi biedrību un nodibinājumu darbībai, **uzsver finansējuma apmēra korelācijas nepieciešamību ar darbības rezultātīvajiem rādītājiem/veiktajām aktivitātēm**, norādot, ka, finansējot nevalstiskās organizācijas, būtu nosakāmi vispārējie uzstādījumi publiskajai pārvaldei:

*“valsts budžeta finanšu līdzekļi tiek pārdalīti saskaņā ar politikas plānošanas dokumentiem, finanšu pārdale notiek ar iepriekš noteiktiem, skaidriem kritērijiem, pārraudzības mehānismiem un nospraustiem rezultātīvajiem rādītājiem. Lai veicinātu to, ka publiskais finansējums tiek pārdalīts, ievērojot vienlīdzības, caurskatāmības un tiesiskās paļāvības principus, nepieciešams monitorēt ieviešanas rezultātus, piemēram, gada ietvaros nosakot finansējuma saņemšanas mērķi, finansējuma pārdales mehānismu un tiesisko pamatojumu”.*⁷⁶

Finansējuma izlietojums

Revīzijā konstatējām, ka finansējums pamatā katru gadu tiek izlietots dalības maksai starptautiskās organizācijās, kā arī atbildības un biroja uzturēšanas izdevumu segšanai. Finansējuma izlietojums galvenajās izdevumu pozīcijās 2017.gadā norādīts 3.tabulā. Detalizēts finansējuma izlietojums 2017.gadā deviņām biedrībām norādīts 1.pielikumā.

3.tabula. Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju finansējuma izlietojums* 2017.gadā, euro

Organizācija	Kopā piešķirts	Atlīdzība	%	Biroja izdevumi	%	Tajā skaitā biroja telpu noma	%	Dalības maksa citās organizācijās	%
LOSP	252 467**	135 241	54%	26 161	10%	7849	3%	51 065	20%
Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija	48 400	25 420	53%	17 980	37%	7250	15%	x	x
Pārējās septiņas biedrības	188 839	128 787	39%-77%	51 989	13%-44%	20 002	4%-22%	4412	1%-13%
Kopā /% no kopējā finansējuma	489 706	289 448	59%	96 130	20%	35 101	7%	55 477	11%

*Izdevumu sadalījums atbilstoši biedrību pārskatu datiem, **Izdevumi par laika periodu no 2017.gada 1.aprīļa līdz 31.martam.

Atšķirībā no citiem valsts atbalsta pasākumiem atbalsta saņēmējam gada beigās jāiesniedz kopsavilkums par faktiskajiem izdevumiem, taču nav jāiesniedz izdevumus pamatojošie dokumenti. **Atbalsta piešķiršanas nosacījumi arī neparedz ierobežojumus finansējuma izmantošanai un attiecināto izdevumu lietderības aspektu izvērtēšanu, līdz ar to Lauku atbalsta dienests pārliecinās pamatā par to, vai attiecinātie izdevumi nepārsniedz nevalstiskajai organizācijai piešķirtā finansējuma apmēru.**

Revidentu ieskatā atsevišķu izdevumu pamatojums un nepieciešamība tos segt tādā apmērā no valsts budžeta finansējuma būtu izvērtējama, piemēram:

- ❖ apmēram puse no kopējiem atlīdzības izdevumiem – 135 tūkst. euro – tiek piešķirti LOSP, sedzot gada atlīdzības izdevumus sešiem darbiniekiem (biedrības priekšsēdētājam, ģenerāldirektoram, izpilddirektorei, projektu vadītājam, sabiedrisko attiecību speciālistam) ar atalgojuma likmi no 1 250 euro līdz 2 500 euro mēnesī. **Vēršam uzmanību, ka biedrības priekšsēdētāja mēnešalgas likme, kas tiek segta no valsts budžeta līdzekļiem, ir lielāka nekā ministrijas departamentu direktoru mēnešalgas, piemēram, Lauku attīstības atbalsta departamenta direktora, kurš nes atbildību par Lauku attīstības politiku;**
- ❖ transporta pakalpojumu izdevumi biedrībām bijuši no 884 euro līdz pat 5 904 euro, dažos gadījumos norādot, ka tie bijuši saistīti ar braucieniem uz sēdēm, komisijām, citos gadījumos nesniedzot nekādu papildu informāciju. Piemēram, viena biedrība⁷⁷ 2017.gada izdevumu apkopojumā ietvērusi degvielas un transporta izdevumus 5 904 euro, tajā skaitā novembrī un decembrī 4 756 euro, nokonkrēzējot izdevumus;
- ❖ vienai biedrībai⁷⁸ valsts atbalsts piešķirts un Lauku atbalsta dienestā iesniegts kopsavilkums par attiecināmajiem izdevumiem 26 977 euro apmērā, savukārt saskaņā ar “Lursoft” pieejamā biedrības 2017.gada pārskata datiem biedrības kopējie gada izdevumi bija 25 688 euro jeb par 1289 euro mazāk. Tā kā netiek noteikts pienākums iesniegt attaisnojošo dokumentu kopijas, nav iespējams pārliecināties par visu izdevumu pamatotību. Jāmin, ka arī saskaņā ar 2018.gada “Lursoft” datu bāzē pieejamo biedrības pārskatu kopējie izdevumi bijuši mazākā apmērā – 24 346 euro;
- ❖ vairākām biedrībām segti dažādi biedrību pasākumu, kafijas paužu, suvenīru izdevumi, piemēram, 2017.gadā vienai biedrībai⁷⁹ “segti izdevumi par ziedu iegādi, līdzjutību publicēšanu laikrakstā, suvenīru iegādi 1 121 euro apmērā; citai biedrībai⁸⁰ par gada sanāksmes – kopsapulces un biedrības 20 gadu svinībām 2 401 euro apmērā; vēl citai biedrībai⁸¹ segti izdevumi par kafijas pauzes nodrošināšanu biedru kopsapulcē 359 euro apmērā;
- ❖ vienai biedrībai⁸² ik gadu segti sabiedrisko attiecību pakalpojumi, piemēram, 2017.gadā 3 640 euro apmērā, nesniedzot detalizētu pamatojumu, kādu mērķu sasniegšanai šāds pakalpojums bija nepieciešams, turklāt 2017.gada decembrī iegādāti arī planšetdatori un mobilais telefons kopā 1 890 euro apmērā. Jānorāda, ka citos valsts atbalsta pasākumos pamatlīdzekļu iegāde ir ierobežota;
- ❖ biedrībām tiek segti izdevumi par telpu nomu Zemkopības ministrijas ēkā Republikas laukumā 2, Rīgā, kopā gadā apmēram 35 tūkst. euro. Ņemot vērā, ka Zemkopības ministrija nodrošina biedrībām konferenču zāles izmantošanu šajā ēkā, kā arī to, ka biedrības īsteno dažādus uzdevumus savu biedru interesēs, aicinām Zemkopības ministriju izvērtēt telpu nomas izdevumu apmaksu šādā apmērā.

Revīzijā arī secinājām, ka papildus minētajām deviņām biedrībām LOSP piešķirtā valsts finansējuma ietvaros veic atsevišķu izdevumu apmaksu vēl citām LOSP dalīborganizācijām, kopā 30 tūkst. euro apmērā, piemēram, biedrībai “Stādu audzētāju biedrība” – 4 235 euro, biedrībai “Latvijas Biškopības biedrība” – 3500 euro u.c. Savukārt biedrība “Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija” piešķir ikgadēju finansējumu biedrībai “Latvijas maiznieku biedrība” 5 tūkst. euro apmērā. Šāda pieeja revidentu ieskatā

kopumā nerada vienota un uz skaidriem principiem balstīta valsts atbalsta piešķiršanu nevalstiskajām organizācijām.

Revidentu ieskatā būtu izvērtējama arī biedrības “Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija” kapacitātes papildu stiprināšana no valsts budžeta salīdzinoši lielākā apmērā, ņemot vērā, ka tās biedri ir visi valstī lielākie pārtikas ražošanas/pārstrādes uzņēmumi un ka tā ar visai lielu varbūtību būtu ieinteresēta ietekmēt biedriem labvēlīgas normatīvo aktu izmaiņas pārtikas nozarē, arī nesaņemot valsts atbalstu federācijas darbības nodrošināšanai.

Analizējot nevalstisko organizāciju izdevumu pārskatus un “Lursoft” datu bāzē pieejamos nevalstisko organizāciju gada pārskatu datus, secinājām, ka Zemkopības ministrijas piešķirtais valsts atbalsts veido no 6,6% līdz 97,4% no biedrību kopējiem ieņēmumiem, tajā skaitā dažām biedrībām būtisku izdevumu īpatsvaru veido arī biedru naudas (skatīt 1.pielikumu).

Apkopojot nozarē iesaistīto ekspertu viedokli, secināms, ka finansējuma apmēram būtu jābūt saistītam ar veicamajām aktivitātēm, piemēram, atlīdzība, ņemot vērā darba stundas tarifa likmi un faktiski nostrādāto stundu skaitu, ceļa izdevumi uz sēdēm, kā arī būtu veicināma finansējuma piešķiršana pētniecībai, kas nodrošinātu nevalstisko organizāciju pamatota un argumentēta viedokļa sniegšanu. Saskaņā ar Valsts kancelejas viedokli⁸³:

“būtu atbalstāma kompensācijas izmaksa personai par darbu konsultatīvajā padomē, piemēram, par ceļa izdevumiem uz/no sēdes, pavadīto darba laiku, par uzdotā uzdevuma sagatavošanu un tml. Tiesību aktu izstrāde un komentēšana nebūtu jāatlīdzina. Vienlaikus ir jābūt skaidri definētam, kādas intereses konkrētais biedrs pārstāv. Atbalstāms risinājums būtu paredzēt finanšu līdzekļu piešķiršanu NVO pētnieciskās kapacitātes stiprināšanai – pētījumu un aprēķinu veikšanai, lai tām būtu argumenti. Tādējādi valsts institūcijas iegūtu argumentus realizējamās politikas virzienam, vienlaikus tiktu stiprināta arī nevalstiskā sektora pētnieciskā kapacitāte, nodrošinot tā neatkarību un kvalitāti, kā arī paaudžu nomaiņu nevalstiskajā sektorā – jaunu NVO izveidošanai.”

Analizējot Latvijā izveidoto praksi citu ministriju ietvaros, secinājām, ka pasākumos noteiktās prasības projektu iesniedzējam paredz būtiski detalizētu attaisnojamo dokumentu iesniegšanu un citas prasības.

Biedrības “Latvijas Pilsoniskā alianse” ieskatā, *“lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret visām nevalstiskajām organizācijām, būtu atbalstāma vienotu procedūru ieviešana valsts līmenī, tajā skaitā vajadzētu ieviest unificētas prasības projektu/iniciatīvu iesniegšanas veidlapām no valsts budžeta līdzekļiem, atskaitēm par līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta līdzekļiem un unificētas kontroles un atskaitīšanās procedūras, kas ir proporcionālas grantu būtībai un apjomam.”*⁸⁴

Tehniskais atbalsts lauksaimniecības nozarē

Ministru kabineta noteikumos par valsts atbalstu lauksaimniecībā paredzēts arī tehniskais atbalsts lauksaimniecības nozarē⁸⁵ – 2017. un 2018.gadā finansējums tehniskajam atbalstam kopā bija 207 714 euro gadā.

Atbalsta mērķis ir nodrošināt iesniegumu izvērtēšanu un finansējuma piešķiršanu atbalsta pasākumiem, kas nav ietverti šajos noteikumos minētajos citos valsts atbalsta pasākumos, to ir tiesības saņemt fiziskai vai juridiskai personai, kuras darbība ir saistīta ar lauksaimniecību un lauku attīstību.

Lēmumu par līdzekļu piešķiršanu tehniskajam atbalstam pieņem Zemkopības ministrijas izveidota komisija. Tehniskā atbalsta komisijai, izvērtējot pretendentu iesniegumus, prioritāri jāparedz tehniskais atbalsts lauksaimniecības attīstības veicināšanas un sadarbības pasākumiem, kas vērsti uz lauksaimniecības nozarē nodarbinātajiem un lauku iedzīvotājiem un gadījumiem, kas saistīti ar Eiropas Savienības prasību un atbalsta ieviešanu⁸⁶.

Revīzijā konstatējām, ka pretēji citiem valsts atbalsta pasākumiem **informācija par šo atbalstu netiek publicēta Zemkopības ministrijas un Lauku atbalsta dienesta mājas lapā, tādējādi par tā pieejamību**

netiek informēta plašāka sabiedrība. Izlases veidā veicot nevalstiskajām organizācijām piešķirtā finansējuma arī no tehniskā atbalsta līdzekļiem pārbaudi, secinājām, ka Zemkopības ministrija regulāri piešķir finansējumu biedrībām dažādu pasākumu īstenošanai, tajā skaitā arī tām, kas saņem valsts atbalstu sadarbības īstenošanai.

Revīzijā neguvām pārliecību par atsevišķu projektu finansēšanas nepieciešamības pietiekamu izvērtējumu un tā izlietojuma uzraudzību, piemēram, 2018.gadā valsts atbalsts piešķirts LOSP diviem projektiem:

- ❖ finansējums 2 800 *euro* apmērā 2018.gada jūlijā piešķirts LOSP projekta pieteikuma sagatavošanai EEZ/Norvēģijas finanšu instrumentu izsludinātajā nevalstisko organizāciju fonda projektu konkursam. Par pieteikuma izstrādi LOSP noslēdza pakalpojuma līgumu, projekts tika izstrādāts un iesniegts 2018.gada 4.maijā. 2018.gada augustā saņemta informācija, ka EEZ projekts nav apstiprināts, saskaņā ar nosacījumiem pieteikuma izstrādātajam samaksāti tikai 1688 *euro*. Neskatoties uz minēto, LOSP segti izdevumi gandrīz pilnā apmērā 2619 *euro*, argumentējot, ka bija jāsedz projekta vadītāja jūnija atlīdzība 931 *euro* apmērā, kas gan nebija norādīts finansējuma pieprasījuma tāmē;
- ❖ finansējums par eksperta piesaistīšanu OIK darba grupas argumentācijas nodrošināšanai 4 000 *euro*, lai gan ik gadu LOSP tiek piešķirts finansējums tās darbības kapacitātei, tajā skaitā sadarbībai dažādās padomēs un darba grupās.

Konstatējām arī, ka, lai gan tehniskais atbalsts paredzēts lauksaimniecības un lauku attīstības nozarei, 2017.gadā piešķirts atbalsts biedrībai “Latvijas Meža īpašnieku biedrība” ikgadējās meža nozares gada balvas “Zelta čiekurs” noslēguma pasākuma organizēšanai 4 235 *euro* apmērā.

Ieteikumi

Lai nodrošinātu mērķtiecīgu, vienlīdzīgu un atklātu finansējuma piešķiršanu un izlietojumu, Zemkopības ministrijai pārvērtēt lauksaimniecības nozares nevalstisko organizāciju finansēšanas kārtību, tajā skaitā:

- ❖ noteikt vienlīdzīgus un skaidrus finansējuma piešķiršanas kritērijus un darbības izvērtējuma rādītājus, tajā skaitā izvērtēt iespēju noteikt konkrētas atbalstāmās aktivitātes un to finansēšanas kārtību;
- ❖ nodrošināt ikgadēju darbības rezultātu un izlietotā finansējuma izvērtējumu, paredzot arī nevalstiskajām organizācijām iesniegt precīzu informāciju par veiktajiem izdevumiem un to pamatojumu.

Zemkopības ministrijai nodrošināt informācijas publicēšanu par iespēju pieteikties tehniskajam atbalstam lauksaimniecības nozarē un piešķirt finansējumu projektiem, kas ir saistīti ar atbalsta mērķi.

2.2. Citi sadarbības veidi ar nevalstiskajām organizācijām

Lauksaimniecības konsultatīvās padomes dalīborganizācijas un citas nevalstiskās organizācijas un iestādes politikas plānošanas dokumentu un tiesību aktu izstrādē tiek iesaistītas arī:

- ❖ sniedzot rakstveidā viedokli par politikas plānošanas dokumentiem, tiesību aktu projektiem vai konceptuālu ideju par tiesību akta projektu (turklāt vienai nevalstiskajai organizācijai normatīvajā aktā⁸⁷ ir noteikts īpašs izņēmums lauksaimniecības politikas izstrādē un īstenošanā);
- ❖ deleģējot savu pārstāvi Lauku attīstības programmas Uzraudzības komitejā, kā arī piedaloties Zemkopības ministrijas izveidotajās darba grupās un individuālās tikšanās ar ministrijas darbiniekiem.

Lauku attīstības programmas 2014.–2020.gadam, kas nosaka Latvijas lauksaimniecības un lauku politiku šim periodam, izstrādē primāri bija nodrošināta iespēja iesaistīties **lauksaimniecības nevalstiskajām organizācijām, taču mazāk lauku nevalstiskās iniciatīvas, zinātni, vidi un mežsaimniecību pārstāvošām organizācijām.**

Lai īstenotu Lauku attīstības programmā 2014.–2020.gadam noteiktos pasākumus, atbilstoši tiesību aktā⁸⁸ noteiktajam Zemkopības ministrija tās izstrādātos tiesību aktu projektus un to anotācijas publicē ministrijas mājas lapā, aicinot sabiedrībai noteiktā termiņā izteikt par tiem viedokli un sniegt savus priekšlikumus. Vienlaikus par **atsevišķu tiesību akta projektu izstrādi tiek informētas tikai viena vai vairākas Lauksaimniecības konsultatīvās padomes dalīborganizācijas**, nepublicējot tiesību aktu projektus ministrijas mājas lapā arī citu sabiedrības pārstāvju iesaistei.

Lauksaimniecības nozares nevalstiskās organizācijas tiek iesaistītas arī Lauku attīstības programmas 2014.–2020.gadam Uzraudzības komitejā, to pārstāvji piedalās dažādās oficiālās un neoficiālās darba grupu sēdēs. Revīzijā secinātais liecina, ka ne vienmēr ir izsekojams Uzraudzības komitejā pieņemto lēmumu pamatojums, netiek dokumentēta un/vai publicēta darba grupu diskusiju gaita un tajās panāktās vienošanās.

Lauksaimniecības un lauku attīstības likums paredz Zemkopības ministrijai lauksaimniecības politikas izstrādē un īstenošanā konsultēties ar Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padomi. Jānorāda, ka šāda padome beidza pastāvēt jau 2004.gadā. Neskatoties uz minēto un neveicot arī precizējošus grozījumus likumā, ministrija ar biedrību “LOSP” izveidojusi īpašu sadarbību. **Revidentu ieskatā šāda norma būtu svītrojama, nodrošinot vienlīdzīgu attieksmi pret visiem esošajiem vai potenciālajiem sadarbības partneriem.** Jo īpaši ņemot vērā, ka ministrija praksē iesaista arī citas nevalstiskās organizācijas un ar vairākām turklāt noslēgusi sadarbības līgumus.

Nevalstisko organizāciju līdzdalība Lauku attīstības politikas izstrādē

Katrā Eiropas Savienības dalībvalstī ir izstrādāta Lauku attīstības programma, kas nosaka lauku attīstības politiku, izmantojot ELFLA finansējumu noteiktam laika posmam. Lauku attīstības programmas 2014.–2020.gadam izstrādes procesu, tajā noteiktos mērķus un sasniedzamos rādītājus, kā arī programmas izstrādē iesaistīto sabiedrības līdzdalības nodrošināšanu vērtē neatkarīgs vērtētājs, izstrādājot programmas 2014.–2020.gadam sākotnējā (*ex-ante*) novērtējumu.⁸⁹

Saskaņā ar *ex-antes* novērtējumā norādīto tika veikta Lauku attīstības programmas 2014.–2020.gadam sabiedriskā apspriešana – bija radīta iespēja iesaistīties visām ieinteresētajām pusēm un atkarībā no šo pušu kapacitātes un motivācijas, tās sniegušas ieguldījumu programmas pilnveidošanā. Nevalstiskās organizācijas tika iesaistītas, iepriekš tām nosūtot programmas sadaļu projektus un saistīto informāciju, uzaicinot uz to apspriešanu, kā arī iepazīstoties ar organizāciju iesniegtajiem priekšlikumiem.

Vienlaikus, vērtējot, kurš no ierosinātajiem partneriem nav bijis pietiekoši iesaistīts programmas veidošanā, novērtējuma autori norādīja, ka: *“pārāk liels uzsvars ir uz lauksaimniecībā saistītām organizācijām. Pietrūkst organizāciju, kas pārstāvētu lauku nevalstiskās iniciatīvas, zinātni un mežsaimniecību”, “Ārpus pārstāvniecības paliek liela daļa saimniecību, kas ražo pārsvarā savam patēriņam, šo saimniecību īpatsvars ir nozīmīgs un tām ir ievērojams potenciāls gan no lauksaimnieciskās ražošanas, gan sociālās attīstības viedokļa”, “diskusijā pietrūkst pārstāvju, kas reprezentētu lauku vidi, bet nebūtu saistīti ar lauksaimniecību”.*⁹⁰

Būtiskus iebildumus par iesaisti programmas izstrādē izteikušas vides aizsardzības biedrības, norādot, ka ministrija piedāvājusi tām savus sagatavotos pasākumus, bet nav centusies uzklaut vides nevalstisko organizāciju viedokļus. Diskusiju process nav bijis demokrātisks un atvērts vides interešu grupai, nav

notikusi pilnvērtīga diskusija par mērķiem, nepieciešamajiem pasākumiem vides stāvokļa uzlabošanai meža ekosistēmā.

Zemkopības ministrija norādīja, ka “no programmas pārvaldības viedokļa Uzraudzības komitejas sastāvā jāiesaista tās organizācijas, kas ir visatbilstošākie ieinteresēto personu pārstāvji, ņemot vērā viņu kompetenci un spēju aktīvi līdzdarboties, kā arī attiecīgajā programmā paredzēto ES atbalstu un plānotos ieguldījumus. Ievērojot Lauku attīstības programmas mērķi un atbalsta tvērumu, tieši lauksaimnieki ir vistiešākā un plašākā mērķauditorija programmai, līdz ar to arī tos pārstāvošās organizācijas ir plaši pārstāvētas Uzraudzības komitejā, lai aptvertu dažāda lieluma un sektora saimniecības. Papildus tam Komitejas sastāvā ir pārstāvēts arī mežsaimniecības sektors, mazās saimniecības, kas ražo savam patēriņam, un nelauksaimnieciskā darbība lauku teritorijās (sociālā sfēra)”.⁹¹

Aicinājums sniegt viedokli par tiesību akta projektu tā izstrādes stadijā

Normatīvais akts,⁹² kas nosaka sabiedrības līdzdalības kārtību attīstības plānošanas procesā, paredz, ka atbildīgā amatpersona sagatavo un publicē institūcijas mājas lapā sadaļā “Sabiedrības līdzdalība” (noteikta formas) paziņojumu par līdzdalības iespējām ne vēlāk kā 14 dienas pirms dokumenta projekta iesniegšanas lēmēj institūcijā lēmuma pieņemšanai. Paziņojumā jānorāda informācija par līdzdalības veidiem, kurus ministrija plāno izmantot, jāraksturo esošās problēmas un dokumenta izstrādes nepieciešamība, jānorāda informācija par plānoto dokumenta virzību un termiņu, kādā plānots izstrādāt dokumentu, u.c. informācija. Paziņojumus par līdzdalības procesu iesniedz Valsts kancelejā publicēšanai tās mājas lapā.

Revīzijā secinājām, ka Zemkopības ministrijas mājas lapā **netiek publicēti tiesību aktā noteiktie paziņojumi par tiesību akta projekta izstrādes uzsākšanu. Attiecīgi šādi paziņojumi netiek publicēti Valsts kancelejas mājas lapā.**

Normatīvais akts,⁹³ kas nosaka kārtību, kādā iestādes ievieto informāciju internetā, paredz pienākumu ministrijām to mājas lapā sadaļā “Sabiedrības līdzdalība” iekļaut informāciju par **izstrādes un saskaņošanas procesā** esošajiem attīstības plānošanas dokumentiem un tiesību aktu projektiem.

Zemkopības ministrijas iekšējā kārtība⁹⁴ paredz, ka struktūrvienības vadītājs izvērtē nepieciešamību sagatavoto projektu saskaņot ar LOSP. To var iesniegt arī citām nevalstiskajām organizācijām atbilstoši to kompetencei vai noslēgtajiem sadarbības līgumiem⁹⁵. Elektroniski izsūtīto projektu, tā anotāciju ievieto ministrijas tīmekļa vietnē un dod iespēju izteikt viedokļus vismaz vienu nedēļu vai ilgākā termiņā, ko nosaka autors.

Revīzijā konstatējām, ka ministrijas mājas lapā sadaļā “Sabiedrības līdzdalība” tiek publicēti tiesību aktu projekti un to anotācijas ar aicinājumu sniegt viedokli (informācija gan nav publicēta strukturētā veidā nozaru vai apakšnozaru griezumā). Analizējot publicētos aicinājumus, secinām, ka lielākoties viedokļa iesniegšanai tiek noteikts termiņš – viena nedēļa. Ministrijas mājas lapā tiek publicētas arī tiesību akta redakcijas, kuras jau izstrādātas kopā ar konkrētām nevalstiskajām organizācijām.

Saskaņā ar ministrijas sniegto informāciju⁹⁶ “pārsvārā visi sagatavotie normatīvo aktu projekti tiek nosūtīti visām deviņām nevalstiskajām organizācijām, līdz ar to ievietošana mājas lapā ir papildu iespēja gūt viedokli (pārsvārā bez viedokļa saņemšanas), līdz ar to ministrijas ieskatā vienas nedēļas termiņš ir pietiekams”.

Vienlaikus konstatējām, ka atsevišķos gadījumos aicinājums sniegt priekšlikumus tiek nosūtīts LOSP un citām Lauksaimnieku konsultatīvās padomes dalīborganizācijām, bet tiesību aktu projekti un to anotācijas ministrijas mājas lapā netiek publicēti. Ministrijas mājas lapā arī netiek publicēti izstrādes laikā precizēti un aktuālākie tiesību aktu projekti un anotācijas, tādējādi citiem interesentiem nav iespējams sekot izmaiņu gaitai un sniegt savus ierosinājumus⁹⁷. Vēršam uzmanību, ka tiesību aktu projektu izstrāde nereti ir laikietilpīgs process, kurā tiek organizētas darba grupas, tikšanās ar sadarbības partneriem, ministrijas padotības iestādēm un citām institūcijām, līdz ar to sākotnēji izstrādātā tiesību akta projekta redakcija var mainīties un mainās.

Lauku attīstības programmas 2014.–2020.gadam Uzraudzības komiteja

Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2020.gadam Uzraudzības komitejas (turpmāk – LAP Uzraudzības komiteja) galvenās funkcijas ir konsultēt, sniegt atzinumu vadošajai iestādei par Lauku attīstības programmas finansējamo darbību atlases kritērijiem, grozījumiem programmā, izvērtējot programmas mērķu sasniegšanu un tās īstenošanas rezultātus.

LAP Uzraudzības komiteja darbojas 36 locekļu sastāvā, tajā skaitā padomē pārstāvētas 13 nevalstiskās organizācijas, tostarp visas Lauksaimnieku konsultatīvajā padomē iekļautās organizācijas. Atšķirībā no Lauksaimnieku konsultatīvās padomes LAP Uzraudzības komitejā no biedrības “LOSP” un biedrības “Zemnieku saeima” iekļauti pa diviem pārstāvjiem no katras, attiecīgi tām ir divas balsis lēmumu pieņemšanas gadījumā.

LAP Uzraudzības komitejā izskatāmie jautājumi var tik izskatīti un lēmumi pieņemti komitejas sēdē vai izmantojot rakstisko procedūru. Zemkopības ministrijas mājas lapā tiek publicēti LAP Uzraudzības komitejas⁹⁸ sēžu darba kārtības, sēdes laikā pieņemtie lēmumi/sēžu protokoli, kā arī ar sēdē izskatāmiem jautājumiem saistītie dokumenti (prezentācijas, atskaites u.c.), tāpat tiek publicēti rakstveida procesā pieņemtie lēmumi.

Saskaņā ar komitejas reglamentu, ja komitejas locekļiem ir kādi iebildumi vai priekšlikumi par pirms sēdes saņemtajiem dokumentiem, komitejas sekretariāts sagatavo izziņu par sniegtajiem iebildumiem un priekšlikumiem. Zemkopības ministrija sniedza skaidrojumu,⁹⁹ ka izziņas ir darba dokuments, gatavojoties uzraudzības komitejas sēdei, lai apkopotu iesūtītos priekšlikumus, reglaments neparedz tās publicēt. Revidenti vērs uzmanību, ka nereti Zemkopības ministrijas izstrādāto tiesību aktu projektu anotācijās tiek norādīta atsauce uz LAP Uzraudzības komitejas lēmumu: “Tā kā Lauku attīstības programmā ir izdarīti grozījumi (.), ir jāveic attiecīgi grozījumi tiesību aktos.” Komitejas sēžu protokols kopā ar izziņu ir vienīgie dokumenti, kas sniedz lasītājam iespēju iepazīties ar LAP Uzraudzības komitejas pieņemtā lēmuma pamatojumu, tajā skaitā nevalstisko organizāciju un citu institūciju iesniegtajiem priekšlikumiem, iebildumiem un pamatojumu, kāpēc tie ir ņemti vai nav ņemti vērā.

Kā labā prakse norādāms analogas komitejas – Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.–2020.gada plānošanas perioda Uzraudzības komitejas – darbības atspoguļojums publiskā telpā. Dokumentu vadības sistēmā jeb e-portfelī¹⁰⁰ tiek publicētas Uzraudzības komitejas, tās apakškomiteju visu sēžu protokoli un pieņemtie lēmumi, kā arī izziņas, kurās apkopoti visi iesniegtie priekšlikumi, pamatojums, norāde par to, vai ir ņemts vērā un kāpēc.

Darba grupas

Politikas dokumentu un tiesību aktu izstrādei Zemkopības ministrijā tiek veidotas dažādas oficiālas un neoficiālas darba grupas, organizētas tikšanās. Ministrijas tīmekļa vietnē sadaļā “Nozares darba grupas, padomes”¹⁰¹ vienkopus publicēta virkne rīkojumu par ministrijas izveidotām darba grupām.

Vērtējot publicēto informāciju par darba grupām, secinām, ka ministrijas mājas lapā nav uzskaitītas visas darba grupas, netiek publicēta informācija par jautājumiem, kas tiek izskatīti šajās darba grupās, darba grupu sēžu protokoli, darba grupās pieņemtie lēmumi.

Sadarbība ar LOSP

Kā jau tika minēts iepriekš, Lauksaimniecības un lauku attīstības likums¹⁰² paredz Zemkopības ministrijai, izstrādājot un īstenojot lauksaimniecības un lauku attīstības politiku, konsultēties ar Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padomi.

Minētā likuma norma stājās spēkā 2004.gada 7.aprīlī un līdz šim nav grozīta. Skatoties vēsturiski, 2000.gadā LOSP savu darbību sāka kā konsultatīva padome, savstarpēji vienojoties lauksaimnieku

organizācijām un Zemkopības ministrijai, lai izveidotu sarunu platformu lauksaimniecisko jautājumu risināšanai. 2004.gada 24.novembrī tika dibināta biedrība “Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome”. LOSP apvieno 59 ražotāju organizācijas, tai skaitā sešas daudznozaru organizācijas un 53 nozaru organizācijas¹⁰³.

Revīzijā secinājām, ka reizi mēnesī zemkopības ministrs tiek ar LOSP valdi, kuras sastāvā ir trīspadsmit valdes locekļi, tajā skaitā piecu Lauksaimnieku konsultatīvās padomes dalīborganizāciju pārstāvji. Ne retāk kā reizi mēnesī LOSP pārstāvju sanāsmē tās biedri tiek ar Zemkopības ministrijas un citu iestāžu pārstāvjiem, ministrijas darbinieki piedalās LOSP darba grupās. Informācija par minētajās tikšanās reizēs un sanāsmēs, darba grupās apspriesto netiek izvērsti publicēta un nav pieejama.

Par minētās likuma normas pamatotību nozarē ilgstoši bijušas diskusijas. Revīzijā piesaistītais eksperts vērsa uzmanību, ka saskaņā ar LOSP statūtiem viens no biedrības uzdevumiem ir produkcijas ražotāju pārstāvēšana sarunās ar valsts pārvaldes un starptautiskajām institūcijām, līdz ar to minētā biedrība būtu uzskatāma par biznesa sektoru pārstāvošu organizāciju, papildus norādot:

biznesa sektoru pārstāvošas organizācijas nereti no pārvaldes viedokļa ir līdzīgas sabiedriskā labuma organizācijām, kas, atbilstoši statūtiem, pārstāv plašākas sabiedrības intereses. Eksperts arī norāda, ka šāda prasība paredz arī to, ka šai organizācijai ir vieglāka piekļuve lēmumu pieņemējam nekā citām organizācijām, šāda norma būtu atceļama un aizstājama ar plašāku, iekļaujošāku konsultēšanās procesu.

Pamatojoties uz likumā noteikto pienākumu, Zemkopības ministrijas iekšējā kārtība¹⁰⁴ paredz, ka ministrijas atbildīgais darbinieks izvērtē nepieciešamību sagatavoto projektu saskaņot ar LOSP, norāde “saskaņots ar LOSP” nereti tiek norādīta tiesību aktu projektu anotācijās. Revidentu ieskatā šāds formulējums raisa bažas par tā interpretēšanu tādējādi, ka bez LOSP saskaņojuma tiesību akta tālāka virzība uz Ministru kabineta nav iespējama.

Ieteikumi

Zemkopības ministrijai:

- ❖ nodrošināt, ka tiesību aktu izstrādē tiek uzklauts nevalstisko organizāciju viedoklis, tajā skaitā LOSP, vienlaikus, lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret visiem nevalstiskajiem partneriem, rosināt grozījumus Lauksaimniecības un lauku attīstības likumā, svītrojot pienākumu ministrijai konsultēties tikai ar LOSP;
- ❖ nodrošināt, ka tās tīmekļa vietnē tiek publicēti tiesību aktā¹⁰⁵ paredzētie paziņojumi par sabiedrības līdzdalību tiesību aktu izstrādē, kā arī visi tiesību aktu projekti un to anotācijas;
- ❖ LAP Uzraudzības komitejas reglamentā paredzēt pienākumu izziņu par komitejas locekļu iebildumiem un priekšlikumiem publicēt ministrijas tīmekļa vietnē.

3. Vai ir izsekojams nevalstisko organizāciju iesaistes rezultāts?

Pārskatāms tiesību aktu pamatojums nodrošina, ka informācija ir pieejama pietiekamā detalizācijas pakāpē, lai sabiedrība gūtu skaidru priekšstatu par šajā gadījumā lauksaimniecības un lauku attīstības politiku, valsts atbalsta un Eiropas Savienības fondu finansējumu lauksaimniecības nozarei izlietojumu.

Revīzijā vērtējot, vai izlasē iekļauto tiesību aktu projektu izstrādē ir izsekojama nevalstisko organizāciju iesaiste, secinājām, ka **Zemkopības ministrijā nav nodrošināts caurskatāms tiesību aktu izstrādes process, jo:**

- netiek apkopoti vienkopus tiesību aktu izstrādes laikā (padomēs, darba grupās, individuālās tikšanās reizēs, e-pastos un vēstulēs) nevalstisko organizāciju izteiktie priekšlikumi, iebildumi, kā arī netiek sagatavotas izziņas ar ministrijas viedokli par šiem saņemtajiem priekšlikumiem un iebildumiem;
- tiesību aktu projektu anotācijās, kurās tiesību akta izstrādātājam jānorāda problēmas esošajā regulējumā un plānoto izmaiņu pamatojums, norādītā informācija ne vienmēr sniedz pamatojumu plānotajām izmaiņām līdzšinējā politikā vai jaunas iniciatīvas īstenošanu, jo nepieciešamo izmaiņu pamatojums netiek norādīts, tiek norādīts nepilnīgi vai ir pretrunīgs.

Lai arī revīzijā detalizēti analizējām atsevišķus tiesību aktu projektus, konstatētās nepilnības revidentu ieskatā raksturo kopējo tiesību aktu projektu izstrādi Zemkopības ministrijā.

Zemkopības ministrijā atšķirībā no citām ministrijām izveidojusies prakse **nevalstiskajām organizācijām iesaistīties tiesību aktu izstrādē līdz tā iesniegšanai Ministru kabinetā**, tādējādi Ministru kabinetā, saskaņojot un apstiprinot tiesību aktu projektu, nevalstisko organizāciju sniegtie iebildumi netiek atspoguļoti. Revidenti vērs uzmanību, ka, **publiski pieejamajos dokumentos nesniedzot skaidru pamatojumu par veicamajām izmaiņām tiesību aktā, ne tikai nav iespējams izprast, kāpēc tiesību akta izstrādātājs vēlējis mainīt līdzšinējo kārtību un gūt pārliecību, ka lēmumi ir pietiekami izsvērti, pamatoti ar atbilstošiem pētījumiem, bet arī rada jautājumu, cik izvērtēti un pamatoti bija sākotnēji tiesību aktā ietvertie rādītāji un nosacījumi.**

Papildus norādāms, ka Zemkopības ministrijas izstrādāto tiesību aktu projektu anotācijās regulāri tiek sniegtas atsauces, ka izmaiņas tiek veiktas, ņemot vērā nevalstisko organizāciju sniegtos priekšlikumus, savukārt ļoti reti sniegtas atsauces uz neatkarīgiem objektīviem pētījumiem, kas pamatotu jauna regulējuma nepieciešamību un vērtētu tā ietekmi uz lauksaimniecības nozari.

Revīzijā, analizējot sabiedrības līdzdalības procesu ministrijā, vērtējām kopsakarā tiesību aktu projektu izstrādes procesu no dokumenta idejas rašanās brīža līdz tā iesniegšanai Ministru kabinetā un konkrēti:

- ❖ vai ir izsekojams sabiedrības līdzdalības rezultāts – sniegto priekšlikumu pieejamība un argumentācija, ministrijas atgriezeniskā saikne par iesniegtajiem priekšlikumiem;
- ❖ vai tiesību akta projekta izstrādi pamatojošos dokumentos ir norādīts un ir izsekojams plānotā regulējuma pamatojums.

Atklāts un caurskatāms lēmumu pieņemšanas process ietver sabiedrības informēšanu par valsts institūciju izstrādātajiem lēmumiem, to skaidrošanu, norādot sabiedrības ieguvumus un arī to, uz kāda pamata šie lēmumi izstrādāti un pieņemti.¹⁰⁶

Lauku attīstības programmā noteikto mērķu sasniegšanai vairāk nekā 16 dažādu ELFLA atbalsta pasākumu īstenošanai tiek izdoti Ministru kabineta noteikumi. Katram tiesību aktu projektam tā izstrādātājs sagatavo **tiesību akta projekta sākotnējās (ex-ante) ietekmes novērtējuma ziņojumu (anotāciju)**, kura uzdevums ir informēt lēmuma pieņēmējus un ieinteresētās puses par sekām un ietekmi, ko radīs projekts. Izvērtējumu veic, ievērojot laicīguma, sistēmiskuma, vispusīguma, samērīguma, objektivitātes, uz pierādījumiem balstīta¹⁰⁷ lēmumu pieņemšanas principus¹⁰⁸. Anotācijas sadaļā¹⁰⁹:

- ❖ “Tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamība” jāraksturo pastāvošā problēma (pēc iespējas izmantojot uz pierādījumiem balstītus faktus, kas raksturo risināmo problēmu), jānorāda projekta izdošanas mērķis, informācija par projekta būtību un jāskaidro, kā tiesiskā regulējuma izmaiņas risinās norādīto problēmu vai atrisinās to pilnībā;

- ❖ “Sabiedrības līdzdalība un komunikācijas aktivitātes” norāda visus izmantotos sabiedrības līdzdalības veidus, sabiedrības pārstāvjus, ar kuriem notikušas konsultācijas, kā arī sabiedrības pārstāvju atbalsta pakāpi projektam, izteiktos būtiskākos priekšlikumus, vai un kādā veidā sabiedrības pārstāvju priekšlikumi ir ņemti vērā. Ja sabiedrības pārstāvju priekšlikumi nav tikuši ņemti vērā, norāda, kādēļ.

Uzreiz jānorāda, ka par trūkumiem sabiedrības līdzdalības atspoguļošanā Zemkopības ministrijā vērsa uzmanību Valsts kanceleja, kas pirms tiesību aktu projekta uzsaukšanas valsts sekretāru sanāksmē vērtē, vai ministrijas ir izpildījušas minimālās prasības par sabiedrības līdzdalību un tās atspoguļošanu anotācijā, norādot, ka diezgan bieži Zemkopības ministrijas izstrādātie tiesību aktu projekti tiek atgriezti atpakaļ ministrijai.¹¹⁰

Analizējot Zemkopības ministrijas izstrādāto lauksaimniecības nozari regulējošo tiesību aktu anotācijas, secinājām, ka tajās lielākoties netiek norādīti sabiedrības pārstāvju priekšlikumi, kas nav ņemti vērā. Tikai vienā gadījumā bija norādīts, ka sabiedrības pārstāvju priekšlikumi nav ņemti vērā, ko īpaši lūgusi norādīt pati nevalstiskā organizācija.

Revīzijā saskārāmies ar grūtībām iegūt visaptverošu informāciju par sabiedrības līdzdalību, jo informācija par saņemtajiem un ministrijas izsūtītajiem e-pastiem, vēstulēm, tikšanās reizēm, darba grupām netiek apkopota vienkopus, mainoties darbiniekiem, informācija tiek arhivēta, kas vēl vairāk apgrūtina tās iegūšanu. Ņemot vērā laika patēriņu ministrijas darbiniekiem dokumentu sagatavošanā, tika būtiski samazināts revīzijā sākotnēji plānotais izlasē apskatāmo tiesību aktu projektu skaits, pamatā aptverot pēdējos (trīs) gados izstrādātos tiesību aktu projektus. Izlasē iekļāvām tiesību aktu projektus, kas regulē valsts atbalsta, ELFLA atbalsta piešķiršanas nosacījumus, kā arī tiesību aktu projektus, kas noteica valsts un Eiropas Savienības atbalsta izmaksu ārkārtas situācijā lauksaimniecībā.

Ministru kabineta 2014.gada 30.septembra noteikumi Nr.600

Ministru kabineta 2014.gada 30.septembra noteikumi Nr.600¹¹¹ nosaka kārtību, kādā pieejams finansējums ELFLA investīciju pasākumā “Ieguldījumi materiālajos aktīvos”. Šim pasākumam iepriekšējā un šajā fondu plānošanas periodā pieejams lielākais publiskais finansējums, proti, **2014.–2020.gada plānošanas periodā pieejami 490 milj.euro, kas ir 31% no visa ELFA publiskā finansējuma.**

Kopš Ministru kabineta noteikumu Nr.600 izstrādes 2014.gadā pirms katras jaunas pieteikumu iesniegšanas kārtas tajos veikti grozījumi (kopā septiņas reizes). Revīzijā, analizējot 2017. un 2018.gadā veikto grozījumu izstrādes gaitu, ministrijas iesniegtos dokumentus un skaidrojumus, secinājām, ka:

- ❖ ministrijas mājas lapā netika publicēts tiesību akta projekts un anotācija. Nav iespējams identificēt grozījumu iniciēšanas brīdi, tā autoru un termiņu, kādā bija sniedzami ierosinājumi. Vairākas nevalstiskās organizācijas bija iesniegušas savus priekšlikumus, kurus kādā brīdī ministrijas atbildīgais darbinieks apkopoja, izsūtīja pārējām organizācijām, un tika rīkota tikšanās ar nevalstiskajām organizācijām;
- ❖ tā kā grozījumi, kas skar projektu atlases kritērijus, tiek skatīti arī LAP Uzraudzības komitejā, nevalstisko organizāciju un citu institūciju iebildumi un priekšlikumi sūtīti uz trīs dažādiem Zemkopības ministrijas e-pastiem¹¹², kā arī pa pastu (piemēram, 2017.gadā 17 e-pasti un vēstules, tajā skaitā 12 no nevalstiskajām organizācijām);
- ❖ nepastāvot vienotam reģistram, nav iespējams pārliecināties par kopējo ministrijā saņemto vēstuļu, e-pastu skaitu, ko apliecina arī sākotnēji sniegtās informācijas par saņemtajām vēstulēm precizēšana un papildu vēstuļu iesniegšana. Minētais attiecināms arī uz noteikumu projekta izstrādes laikā notikušajām tikšanās reizēm, darba grupām. Sākotnēji sniegta informācija par četrām tikšanās reizēm ar nevalstiskajām organizācijām, vēlāk informācija precizēta, norādot, ka ir bijusi viena sēde. Minētās tikšanās vai tajās panāktās vienošanās netiek protokolētas.

Analizējot nevalstisko organizāciju un citu institūciju vēstules ministrijai par plānotajiem grozījumiem un publiski pieejamos dokumentus, secinājām, ka ar grozījumiem Ministru kabineta noteikumos ir iekļauta virkne jaunu nosacījumu, daļa no tiem pamatoti ar līdz šim nepietiekami sasniegtajiem Lauku attīstības programmā 2014.–2020.gadam norādītajiem vides un ar klimata izmaiņām saistītie sasniedzamie rādītāji, vai ir acīmredzami nepieciešami fondu plānošanas perioda beigās, kad par finansējuma saņemšanu ir sīvāka konkurence.

Vienlaikus atsevišķos gadījumos nav iespējams iepazīties un attiecīgi izvērtēt veikto grozījumu pamatojumu. Piemēram, priekšlikumus par vairākām izmaiņām ministrijai iesniegusi viena nevalstiskā organizācija, vēstulē nesniedzot priekšlikuma iemeslus un argumentāciju. Minētie priekšlikumi iekļauti tiesību akta projektā, taču tiesību aktu projekta anotācijā un citos publiski pieejamos dokumentos nav sniegts pamatojums šīm izmaiņām:

- ❖ pasākumos “Ieguldījumi lauksaimniecībā” un “Lauksaimniecības produktu pārstrāde” pēc projekta īstenošanas no 10 uz 5 procentiem samazināts sasniedzamais darbības rādītājs – neto apgrozījums no lauksaimniecības produktu ražošanas vai pārstrādes vai fiziskais ražošanas apjoms;
- ❖ pasākumā “Ieguldījumi lauksaimniecībā” noteikta 10% papildu atbalsta intensitāte graudaugu novākšanas kombaina iegādei. Papildus norādāms, ka Lauku attīstības programmas 2007.–2013.gadam ex-post ziņojumā¹¹³ un 2014.–2020.gadam ex-ante ziņojumā¹¹⁴ minēts, ka ir **vērojama atbalsta koncentrēšanās graudkopības un piensaimniecības nozarēs un lielo saimniecību rīcībā**. Novērtējumu autori sniedza ieteikumu ierobežot atbalsta pārlietu koncentrāciju salīdzinoši ekonomiski spēcīgās graudkopības sektora saimniecībās, kuras ir teritoriāli koncentrētas un raksturojamas ar salīdzinoši zemu darba patēriņu;
- ❖ pasākumā “Ieguldījumi lauksaimniecībā” projektu atlasē punktu skaits bioloģiskās shēmas dalībniekiem samazināts līdz 10. LAP Uzraudzības komitejas pirms sēdes sagatavotajā izziņā un komitejas sēdes protokolā norādīts, ka “nolemts sniegt pozitīvu atzinumu par ierosinātajiem grozījumiem”. Izmaiņu pamatojums nav norādīts ne LAP Uzraudzības komitejas lēmumā, ne iestāžu prezentācijās, ne revidentiem iesniegtajā izziņā.

Kā norādīja lauksaimniecības nozares eksperti un uzrunātie nevalstisko organizāciju pārstāvji, Lauku attīstības programmā noteiktie sasniedzamie mērķi un sasniedzamie rezultatīvie rādītāji ir noteikti vispārīgi, bez skaidri noteiktām nozares prioritātēm. Jebkurus grozījumus var attiecināt uz galvenajiem Latvijai sasniedzamajiem mērķiem. Ņemot vērā minēto, kā arī to, ka šajos pasākumos ir lielākais finansējums un arīdzan projektu konkurss, jebkurai izmaiņai, tajā skaitā projektu atlasē kritērijos, ir ārkārtīgi liela nozīme un tā var būtiski skart vienu vai otru saņēmēju grupu. Tāpēc revidentu ieskatā ministrijai īpaši svarīgi ir nodrošināt skaidru pamatojumu jebkurām izmaiņām.

Attiecībā uz 2016.gadā Ministru kabineta noteikumos Nr.600 veiktajiem grozījumiem par atbalsta pasākumiem bioloģiskajiem lauksaimniekiem pārstrādes projektos Valsts kontrole iepriekšējā revīzijā¹¹⁵ neguva pārliecību, ka grozījumi par punktu skaita samazināšanu projektu atlasē bija pamatoti ar būtiskiem apsvērumiem, ņemot vērā Zemkopības ministrijas revīzijā sniegto skaidrojumu: “*visa plānošanas perioda laikā sociālekonomiskie partneri nav ierosinājuši noteikt bioloģisko lauksaimniecību kā papildu prioritāti projektu atlasē. (...) tika apstiprināti praktiski visi bioloģisko lauksaimnieku iesniegtie projektu iesniegumi, kas raisīja neapmierinātību pārējo lauksaimnieku vidū, (...)*”. Revidenti vērsa uzmanību, ka nav pieļaujama tāda situācija, kad citu atbalsta pretendentu neapmierinātības dēļ tiek mainītas iepriekš noteiktās prioritātes, nepastāvot ļoti būtiskiem apsvērumiem šādu izmaiņu veikšanai.

Papildu jānorāda, ka 2018.gadā LAP Uzraudzības komitejā tika izskatīts Zemkopības ministrijas ierosinājums pārdalīt 42 milj.euro no investīciju pasākumiem uz pasākumu “Bioloģiskā lauksaimniecība”. Izmaiņas pamatotas ar to, ka apturēts atbalsts biogāzes ražošanai, kas vislabāk būtu nodrošinājis Lauku attīstības programmā noteikto vides mērķu sasniegšanu, savukārt citi pasākumi nepietiekami veicina šo rādītāju sasniegšanu, tāpēc nepieciešama finansējuma pārdale. Vairākas LAP Uzraudzības komitejā

pārstāvētās nevalstiskās organizācijas aktīvi iebilda pret šādām izmaiņām, un pirmo reizi LAP Uzraudzības komitejā notika balsojums par šo jautājumu. Minētais raisa šaubas, vai visos gadījumos nevalstiskās organizācijas spēj abstrahēties no savām interesēm un darboties kopējā labuma vārdā atbilstoši iepriekš definētai un arīdzan pašu noteiktai lauku attīstības politikai.

Valsts un Eiropas Savienības ārkārtas atbalsts

Atbilstoši Lauksaimnieku konsultatīvās padomes sēžu darba kārtībām vieni no jautājumiem, kuri regulāri tiek izskatīti un diskutēti minētajā padomē, ir Eiropas Savienības un valsts ārkārtas atbalstu piešķiršanas nosacījumi.

Laika posmā no 2014. līdz 2017.gadam **piena ražotājiem** tika izmaksāts Eiropas Savienības¹¹⁶ un valsts¹¹⁷ pagaidu ārkārtas atbalsts kopā **37,8 milj. euro** apmērā. Valsts kontrole 2017.gadā revīzijā¹¹⁸ secināja, ka, nosakot Eiropas Savienības ārkārtas un valsts papildu atbalsta piešķiršanas kritērijus, lēmumu pieņemšanas process nav bijis pietiekami izsekojams un caurskatāms. Tiesību aktu projektu anotācijās ne vienmēr tika sniegta pilnīga informācija kritēriju pamatojumam un to maiņai, Lauksaimnieku konsultatīvās padomes sēdes netika dokumentētas un tikai vienā gadījumā bija apkopots Zemkopības ministrijas viedoklis par nevalstisko organizāciju sniegto priekšlikumu akceptēšanu vai noraidīšanu.¹¹⁹ Valsts kontrole sniedza arī ieteikumu Zemkopības ministrijai pilnveidot lēmumu pieņemšanu procesa izsekojamību, nodrošinot plašākas informācijas pieejamību par izvēlētajiem atbalsta nosacījumiem un to pamatojumu.

2017.un 2018.gadā arī tika piešķirts valsts un Eiropas Savienības ārkārtas atbalsts¹²⁰ **par lietavās cietušajiem sējumiem** un stādījumiem kopā **22,8 milj. euro** apmērā, tajā skaitā:

- ❖ 2017.gadā par augusta lietavās un plūdus bojā gājušo sējumu kompensācijām 14,97 milj. euro, kad tika sagatavots Ministru kabineta rīkojums, kura anotācijā nav norādes par sabiedrības līdzdalību;
- ❖ 2018.gadā Eiropas Savienības ārkārtas atbalsts 3,46 milj. euro apmērā par 2017.gadā neiesētajiem vai zaudētajiem ziemāju sējumiem un valsts atbalsts 4,4 milj. euro par 2017.gada lietavās cietušajiem sējumiem un stādījumiem.

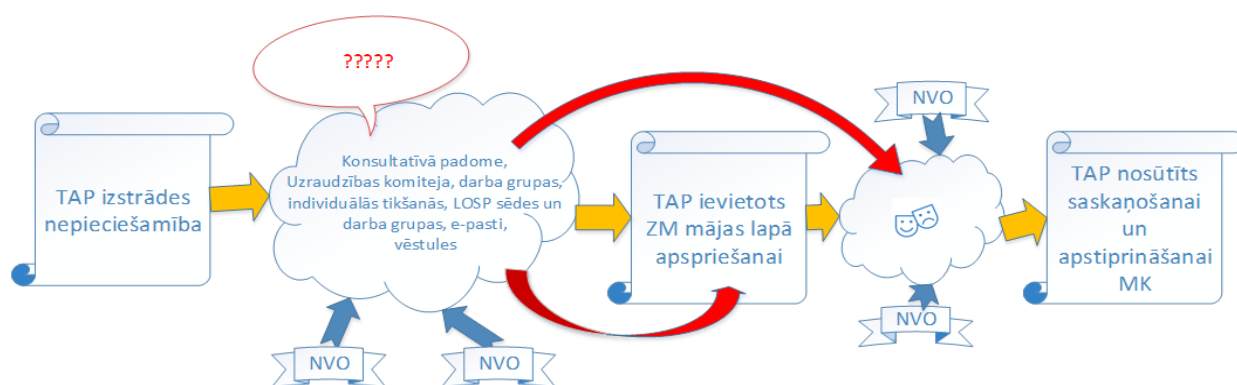
Saskaņā ar publiski pieejamo un Zemkopības ministrijas papildus iesniegto informāciju par noteikumu izstrādes procesu, tajā skaitā nevalstisko organizāciju iesaisti, pirms noteikumu projekta izstrādes Zemkopības ministrija sākotnēji pirmajā konsultatīvās padomes sēdē aicināja nevalstiskās organizācijas divu nedēļu laikā sniegt savus komentārus un priekšlikumus attiecībā uz noteikumu izstrādi, saņemtie komentāri un priekšlikumi tika apkopoti un apspriesti nākamajā konsultatīvās padomes sēdē, pēc kuras noteikumu projekti vēl tika saskaņoti Zemkopības ministrijas Tiešo maksājumu darba grupas sanāksmē, kurā piedalījās 36 dalībnieki.

Pozitīvi vērtējams, ka ir protokolēti konsultatīvās padomes sēžu protokoli un pievienoti Zemkopības ministrijas apkopotie priekšlikumi, tomēr protokolos nav norādes par diskusijām, kā arī Zemkopības ministrijas darba grupu sēdēs diskutētais nav dokumentēts. Piemēram, atbilstoši 2018.gada 7.februāra konsultatīvās padomes protokolam, lemjot par valsts atbalsta 4,4 milj. euro apmērā piešķiršanu, Zemkopības ministrijas priekšlikums paredzēja, ka atbalsts netiek piešķirts lauksaimniekiem, kas jau saņēmuši Latvijas plūdu kompensācijas atbalstu, savukārt pēc padomes nosacījums mainīts, izmaiņu iemeslus nenorādot. Jāmin arī, ka rakstiski bija pieejami četru organizāciju priekšlikumi, tādējādi secinot, ka diskusijas pamatā bijušas mutiskas.

Lai arī nozares pārstāvju iesaistes process ir būtiska tiesību akta izstrādes sastāvdaļa un pieņemot, ka visas diskusijas pilnībā var nebūt iespējams dokumentēt, tomēr šāda ministrijas piemērotā pieeja nenodrošina iespēju pilnībā pārlicināties par Zemkopības ministrijas kā politikas veidotājas redzējumu atbalsta piešķiršanas nosacījumiem un attiecīgi par turpmākajiem apsvērumiem un izvērtējumiem, uz kuru pamata veiktas izmaiņas un pieņemts gala lēmums.

Saistībā ar ārkārtas atbalsta pasākumiem 2019.gada 12.februārī Ministru kabinetā tika apstiprināts Zemkopības ministrijas informatīvais ziņojums “Par lauksaimniecības platību apdrošināšanas sistēmas pilnveidošanu”¹²¹, uz kuru pamata tika arī noteikts, ņemot vērā lauksaimniecības sējumu, stādījumu un dzīvnieku apdrošināšanas iespējas, kā arī atvieglojumus finanšu uzkrājumu veidošanai, Zemkopības ministram turpmāk Ministru kabinetā neiesniegt jautājumus par dabas apstākļu svārstību dēļ nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu lauksaimniekiem.

Ņemot vērā šajā ziņojuma sadaļā konstatēto, secinām, ka Zemkopības ministrijā izveidotais tiesību aktu projektu izstrādes process nav caurskatāms, ko atspoguļo 6.attēls.

6.attēls. Zemkopības ministrijas un lauksaimniecības nozares nevalstisko organizāciju sadarbības process tiesību aktu projektu (TAP) izstrādē.

Ieteikums

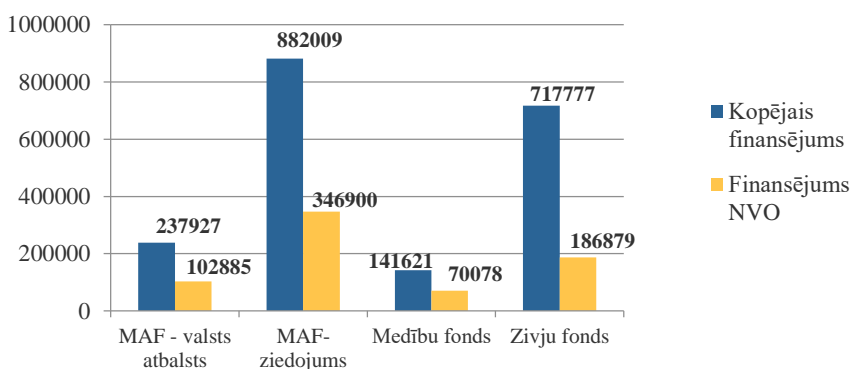
Zemkopības ministrijai veikt pasākumus, lai tiesību aktu projektu izstrādes process, līdzdarbojoties nevalstiskajām organizācijām, būtu atklāts un caurskatāms.

II. Vai ikgadējais valsts atbalsts meža un zivsaimniecības nozaru attīstībai tiek piešķirts mērķtiecīgi?

Nevalstiskajām organizācijām finansējums meža, medību un zivsaimniecības nozaru attīstībai tiek piešķirts no Zemkopības ministrijas pārvaldībā esošajiem valsts atbalsta fondiem:

- ❖ **Meža attīstības fonda**, tajā skaitā AS “Latvijas valsts meži” ikgadējā dāvinājuma (ziedojuma) (turpmāk – ziedojums) Meža attīstības fondam;
- ❖ **Medību saimniecības attīstības fonda** – (turpmāk arī – Medību fonds);
- ❖ **Zivju fonda**.

Pieejamais finansējums no Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondiem laika periodā no 2015. līdz 2018.gadam vidēji ik gadu bijis gandrīz 1,9 milj. *euro*. Lielākais finansējuma apmērs nevalstiskajām organizācijām pēdējos gados pieejams no Meža attīstības fondam ziedotajiem AS “Latvijas valsts meži” līdzekļiem, piemēram, 2017.gadā 39% no kopējā ziedojuma apmēra (skatīt 7.attēlu). 2017.gadā atbalstītie projekti un to finansējums norādīts 2.pielikumā.

MAF – Meža attīstības fonds

7.attēls. Pieejamais finansējums nevalstiskajām organizācijām no Zemkopības ministrijas fondiem 2017.gadā, *euro*.

Publiski pieejamie un Lauku atbalsta dienesta dati

Ņemot vērā, ka finansējuma piešķiršana nevalstisko organizāciju īstenotajiem projektiem paralēli vērtējama kopsakarā ar minēto fondu darbību, revīzijā tika analizēta un pievērsta uzmanība arī kopējai izveidotajai fondu pārvaldībai un darbības principiem.

Nevalstiskās organizācijas pamatā saņem finansējumu no Meža attīstības fonda, Medību fonda un Zivju fonda projektiem, kas saistīti ar šo nozaru sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumiem. Kopumā jāsecina, ka īstenotie projekti sniedz noteiktu ieguldījumu nozaru attīstībā, vienlaikus finansējuma piešķiršana pamatā netiek saistīta ar skaidri definētiem mērķiem, problēmām un prioritātēm, kas izriet no politikas plānošanas vai citiem dokumentiem.

Vērtējot Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondu darbības principus, secinājām, ka attiecībā uz fondu pārvaldību un izvirzītajām prasībām atbalsta saņēmējiem ir izveidoti trīs pilnīgi atšķirīgi fondu darbības modeļi. Pamatojoties uz Valsts kontroles 2009.gadā veikto revīziju, Valsts kanceleja 2011.gadā pasūtīja Pētījumu un 2015.gadā sagatavoja informatīvo ziņojumu turpmākajam valsts

dibināto fondu attīstības modelim. Tomēr, nespējot panākt vienošanos, jautājuma risināšana ir atlikta un pagarināta vēl līdz 2022.gadam. Līdz ar to vairāk nekā desmit gadu laikā Zemkopības ministrijas fondu pārvaldības pieejā nav notikušas būtiskas izmaiņas un pilnveidojumi. Minētais neliecina par Zemkopības ministrijas vēlmi rīkoties proaktīvi, negaidot izmaiņas normatīvajos aktos.

Finansējuma piešķiršanas un tā izlietojuma uzraudzības process būtu pilnveidojams, gan veicinot caurskatāmāku lēmumu pieņemšanu, gan nodrošinot vienlīdzīgu un objektīvu pieeju pret visiem atbalsta pieteicējiem. Būtiski būtu uzlabojama arī fondu publicitāte, nodrošinot, ka vienkopus Zemkopības ministrijas mājas lapā tiktu publicēta visa ar projektu izpildi saistītā informācija.

Mēģinājumi veikt uzlabojumus Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondu darbībā

Valsts kontrole 2009.gadā veica likumības revīziju “Valsts budžeta finansēto Vides un Zemkopības ministrijas fondu līdzekļu izlietošanas un uzņēmējdarbībai izsniegto valsts kredītgarantiju piešķiršanas lietderība un atbilstība normatīvo aktu prasībām”¹²², sniedzot vairākus ieteikumus Valsts kancelejai, tajā skaitā veikt funkciju auditu, izvērtējot fondu dibināšanas lietderību un nepieciešamības gadījumā nosakot vienotu fondu dibināšanas kārtību un darbības pamatprincipus, kā ar izvērtēt nepieciešamību ierosināt pilnveidot normatīvos aktus, novēršot iespēju izmantot fondu finansējumu valsts pārvaldes uzdevumu veikšanai.

Pamatojoties uz Valsts kancelejas rīkoto iepirkumu, 2011.gadā tika veikts apjomīgs **pētījums “Valsts dibināto fondu sistēmas turpmākās attīstības modelis”¹²³ (turpmāk – Pētījums), kura izmaksas bija 51 862 euro**. Pētījuma autori analizēja fondu vēsturi, fondu praksi ārvalstīs, kā arī deviņus nacionālā līmeņa fondus. Tajā skaitā pētījuma autori analizēja mērķus un uzdevumus, finansējuma piešķiršanas principus, projektu vērtēšanu, atbalstīto projektu atbilstību fonda mērķiem un uzdevumiem, piešķirtā finansējuma izlietojumu Meža attīstības fondā (izņemot AS “Latvijas valsts meži” ikgadējā ziedojuma ietvaros atbalstītos projektus), Medību saimniecības attīstības fondā un Zivju fondā. Pētījuma rezultātā tā autori piedāvāja kritērijus fondu dibināšanai, nosakot to darbības pamatprincipus un juridisko statusu, virkni grozījumus grantu shēmām, kā arī konkrētus ieteikumus, kas būtu veicami katrā no pētījumā aplūkotojumiem fondiem.

Valsts kanceleja, pamatojoties uz Valsts kontroles ziņojumā¹²⁴ sniegtajiem ieteikumiem, 2013.gada 6.jūnijā Valsts sekretāru sanāksmē izsludināja likumprojektu “Grozījumi Biedrību un nodibinājumu likumā”, kura saskaņošanas procesā ar iesaistītām institūcijām netika panākta vienošanās, un likumprojekta turpmāka virzība tika apturēta. 2015.gadā Valsts kanceleja arī sagatavoja informatīvo ziņojumu “Par valsts dibināto fondu sistēmas turpmāko attīstības modeli”¹²⁵, tajā skaitā, analizējot Zivju fonda, Meža attīstības fonda un Medību saimniecības attīstības fonda darbību. Jānorāda, ka minētais ziņojums netika izskatīts un apstiprināts Ministru kabinetā. Ziņojumā tika arī konstatēts, ka:

- ❖ projektu konkursu vadība ir grūti savienojama ar pastāvošo valsts pārvaldes sistēmas un finanšu vadības normatīvo regulējumu. Pastāvošais normatīvais regulējums liedz finansēt tādas ne investīciju tipa projektus, kas pārsniedz viena saimnieciskā gada robežas, kā arī liek piemērot administratīvi sarežģītas un lēnas procedūras tajos gadījumos, kad finansējumu ir jāpiešķir valsts budžeta iestādes projektam;
- ❖ fondi Latvijā ir atšķirīgi pēc to pārvaldes struktūras, projektu vērtēšanas metodēm un rakstisku iekšējo procedūru detalizācijas pakāpes;
- ❖ papildus būtu vērtējams fondu un to administrāciju apvienošana, kuri darbojas vienas nozares (piemēram – jomas, ministrijas) ietvaros, tādējādi veicinot administratīvo izmaksu efektīvāku izlietojumu un novēršot fondu pārklāšanos.

Ministru kabinets 2017.gadā,¹²⁶ izskatot Valsts kancelejai noteiktā uzdevuma – **sagatavot priekšlikumus normatīvo aktu izmaiņām, lai ieviestu valsts dibināto fondu sistēmas turpmākās attīstības modeli –**

izpildi, tā termiņu pagarināja līdz **2021.gada 31.decembrim**, ņemot vērā citu steidzamāko jautājumu risināšanas nepieciešamību.

Ņemot vērā Valsts kontroles 2009.gadā veiktajā revīzijā un Valsts kancelejas 2011. gadā Pētījumā konstatētos trūkumus, šajā revīzijā, vērtējot finansējuma piešķiršanu nevalstiskajām organizācijām to īstenotajos pasākumos, vienlaikus tika analizēti un turpmākajās nodaļās ir apskatīti šādi galvenie jautājumi:

- ❖ vai fondu pārvaldības modelis ir efektīvs, padomes/konsultatīvās padomes sastāva noteikšana ir atklāta, ir skaidri noteikta kompetence, tajā skaitā nevalstisko organizāciju loma fondu pārvaldībā, pieņemot lēmumus vai sniedzot ieteikumus par atbalstāmiem un noraidāmiem projektiem;
- ❖ vai projektu iesniegumu vērtēšana ir skaidra, atklāta un atbilst ārējo un iekšējo normatīvo aktu prasībām;
- ❖ vai projektu īstenošanas uzraudzība ir pietiekama un ir nodrošināta visaptveroša informācija par fondu un tā finansētu projektu rezultātiem;
- ❖ vai desmit gadu laikā Zemkopības ministrija ir veikusi tās kompetencē esošo iepriekš konstatēto trūkumu uzlabojumus fondu pārvaldībā.

4.Vai ir skaidra un atklāta Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondu pārvaldība?

Vērtējot visu trīs fondu darbības principus, secināms, ka to pārvaldībā iesaistītās institūcijas un to kompetences ir atšķirīgas. Zivju fondā projektu vērtēšanu un lēmumu pieņemšanu nodrošina viena lēmēj institūcija – Zivju fonda padome, Medību fondā projektus vērtē konsultatīvā padome, savukārt Meža attīstības fondā papildus fonda padomei ir izveidota arī konsultatīvā padome un projektu vērtēšanā tiek piesaistīti eksperti. Lauku atbalsta dienests veic projektu finansējuma izlietojuma uzraudzību Meža attīstības fondā un Zivju fondā, savukārt Medību fondā tiesību akti šādu uzraudzību neparedz.

Finansējuma piešķiršanai jābūt skaidri saprotamai un atklātai gan attiecībā uz pārvaldībā iesaistīto institūciju sastāva izveidi un locekļu izvēli, gan to pieņemtajiem lēmumiem.

Lai veicinātu sabiedrības interešu ievērošanu un līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā, būtiska loma ir nozaru nevalstisko organizāciju iesaistīšanai, vienlaikus nosakot atlases kritērijus un skaidru interešu konfliktu politiku. Jo īpaši ņemot vērā, ka lēmumi par finansējuma piešķiršanu tiek pieņemti, pamatojoties uz konsultatīvās padomes un piesaistīto ekspertu vērtējumu, kuru sastāvā ir arī nevalstisko organizāciju pārstāvji.

Fondu darbību regulējošajos normatīvajos aktos ir noteiktas konkrētas interešu grupas vai biedrības, tajā pašā laikā netiek reglamentēta skaidra padomēs pārstāvēto nevalstisko organizāciju atlase. Netiek publiskota arī informācija par AS “Latvijas valsts meži” Ziedojuma vērtēšanas komisijā pārstāvēto ekspertu izvēles principiem.

Bažas rada neobjektīvs projektu izvērtējums Medību fonda konsultatīvajā padomē, jo projektu vērtētāju pārstāvētās biedrības un iestādes īsteno lielāko daļu fonda projektu un daži pārstāvji neatturas vērtēt tādu biedrību projektus, kuras pārstāv vai ir cieši ar tām saistīti.

Lai arī tiesību akts paredz Meža attīstības fonda konsultatīvās padomes izveidošanu un tās darbības mērķi, padome pēdējos gados faktiski nav darbojusies.

Papildus vēršam uzmanību, ka tikai Zivju fondā informācija par padomes sēdēs pieņemtajiem lēmumiem (apstiprinātajiem, noraidītajiem projektiem un piešķirto punktu skaitu) ir publiski pieejama. Savukārt citos fondos tiek norādīta informācija tikai par apstiprinātajiem projektiem un netiek publicēti padomju sēžu protokoli.

Kopumā, vērtējot Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondu darbības principus attiecībā uz fondu pārvaldībā iesaistītajām institūcijām, to atlasī un kompetenci, kā arī projektu vērtēšanas un finansējuma uzraudzības procesu, secināms, ka pieeja ir būtiski atšķirīga un tāda veidojusies vēsturiski (skatīt 4.tabulu).

4.tabula. Zemkopības ministrijas fondu pārvaldībā iesaistītās institūcijas un to kompetence

	Meža attīstības fonds		Medību saimniecības attīstības fonds	Zivju fonds
	Valsts atbalsts	AS "Latvijas valsts meži" ziedojums		
Lēmumu par projekta atbalstīšanu pieņem	Meža attīstības fonda padome	Meža attīstības fonda padome	Medību saimniecības attīstības fonda padome	Zivju fonda padome
Konsultatīva institūcija	Meža attīstības fonda konsultatīvā padome	x	x	x
Projekta iesniegumu atbilstoši atbilstības kritērijiem vērtē	Eksperts par atlīdzību	Ziedojumu vērtēšanas komisija	Medību saimniecības attīstības fonda konsultatīvā padome	Zivju fonda padome
Projekta iesniegumu atbilstoši administratīvajiem kritērijiem vērtē	Lauku atbalsta dienests	Zemkopības ministrija	Zemkopības ministrija	Lauku atbalsta dienests
Projekta attaisnojuma dokumentu pārbaudi un pārbaudes uz vietas veic	Lauku atbalsta dienests	Lauku atbalsta dienests	Zemkopības ministrija (faktiski netiek veiktas)	Lauku atbalsta dienests

Revīzijā netika gūta informācija, kas skaidri pamato fondu darbībā noteikto atšķirīgo pieeju projektu vērtēšanā un lēmumu pieņemšanā. Piemēram, Meža departaments skaidroja,¹²⁷ ka "visi trīs fondi izveidoti neatkarīgi viens no otra, līdz ar to arī pastāv nelielas atšķirības projektu vērtēšanā".

Fondu pārvaldībai izveidotās padomes

Zemkopības ministrijas fondus atkarībā no to darbības veida pārvalda (tajā skaitā par projektu pieteikumu apstiprināšanu vai noraidīšanu, kā arī par projektu izpildes rezultātiem lemj) attiecīgi **Meža attīstības fonda padome, Medību saimniecības attīstības fonda padome un Zivju fonda padome**¹²⁸, kuru darbības principi ir apstiprināti ar Ministru kabineta noteikumiem. Minēto fondu padomju sastāvu un darbības principus skatīt 5.tabulā.

5.tabula. Zempkopības ministrijas fondu padomju sastāvs un darbības principi

	Meža attīstības fonda padome	Medību saimniecības attīstības fonda padome	Zivju fonda padome
Padomes locekļu skaits un sastāvs	10 padomes locekļi: - zemkopības ministrs; - pieci Zemkopības ministrijas pārstāvji; - Ekonomikas ministrijas pārstāvis; - Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvis; - Finanšu ministrijas pārstāvis; - Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvis.	6 padomes locekļi: - zemkopības ministrs; - divi Zemkopības ministrijas pārstāvji; - Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvis; - Latvijas Pašvaldību savienības pārstāvis; - Valsts meža dienesta pārstāvis.	12 padomes locekļi: - divi Zemkopības ministrijas pārstāvji; - divi Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvji; - Finanšu ministrijas pārstāvis; - Latvijas Pašvaldību savienības pārstāvis; - Latvijas Makšķerēšanas sporta federācijas pārstāvis; - Latvijas Makšķernieku asociācijas pārstāvis; - Latvijas Zivsaimnieku asociācijas pārstāvis; - Latvijas Zvejnieku federācijas pārstāvis; - divi Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta "Bior" pārstāvji.
Padomes locekļu pilnvaru termiņš	Trīs gadi	Pieci gadi	Pieci gadi
Padomes sēžu regularitāte	Nav noteikta	Nav noteikta	Pēc vajadzības, ne retāk kā reizi ceturksnī
Sēžu atklātība	Nav noteikta	Nav noteikta	Sēdes ir atklātas

Revīzijā konstatējām, ka, izņemot Zivju fondu, informācija par padomēs lemtu nav publiski pieejama. Nav arī skaidra pieeja un principi, kā fondu padomēs tiek ietverti Zemkopības ministrijas un citu iestāžu pārstāvji, piemēram:

- ❖ Meža attīstības fonda padomē par finansējuma piešķiršanu lemj seši Zemkopības ministrijas pārstāvji, savukārt citās fondu padomēs to īpatsvars ir būtiski mazāks;
- ❖ Medību saimniecības attīstības fondā Valsts meža dienesta un Latvijas Pašvaldību savienības pārstāvis ir iesaistīts fonda padomē, savukārt Meža attīstības fondā minēto institūciju pārstāvji ir iekļauti konsultatīvās padomes sastāvā.

Zivju fondā ir izveidota viena institūcija – Zivju fonda padome, kurā iekļauti arī nevalstisko organizāciju pārstāvji un kas nodrošina gan projektu iesniegumu vērtēšanu, gan arī lemj par fonda finanšu līdzekļu piešķiršanu vai atteikumu. Līdz ar to, izveidojot vienu institūciju, nevalstisko organizāciju pārstāvji līdzvērtīgi ar Zemkopības ministrijas un citu ministriju un valsts un pašvaldību institūciju pārstāvjiem izvērtē un lemj par iesniegto projektu pieteikumu apstiprināšanu vai noraidīšanu. Pozitīvi vērtējams, ka padomes sēdes ir atklātas un uz tām tiek aicināti piedalīties projektu iesniedzēji.

Vienlaikus atšķirībā no citiem fondiem Zivju fonda padomes sastāvā ar Ministru kabineta noteikumiem¹²⁹ ir noteiktas konkrētas biedrības, nevis definētas interešu grupas, un konkurss netiek rīkots. Saskaņā ar Zemkopības ministrijas sniegto informāciju bija mēģinājums 2015.gadā grozīt normatīvo aktu¹³⁰, paredzot konkursa rīkošanu par nevalstisko organizāciju pārstāvniecību, tomēr Ministru kabineta noteikumi netika saskaņoti – tika saņemti iebildumi un noteikumu projekts tika atsaukts.

Revīzijā secinājām, ka, lai arī fondu padomes pieņem lēmumus par projektu atbalstīšanu vai noraidīšanu un konsultatīvo padomju un piesaistīto ekspertu lēmumiem ir ieteikuma raksturs, tomēr vērtējamā laika periodā lēmumi nav atšķirušies. Līdz ar to faktiski lēmumi tiek pieņemti, pamatojoties uz konsultatīvās padomes un ekspertu vērtējumu.

Fondu konsultatīvās padomes un ekspertu piesaiste

Valsts pārvaldes iekārtas likums¹³¹ nosaka sabiedrības līdzdalību valsts pārvaldes organizēšanā, paredzot, ka šā likuma mērķa sasniegšanai iestāde savā darbībā iesaista sabiedrības pārstāvjus (sabiedrisko organizāciju un citu organizētu grupu pārstāvjus, atsevišķas kompetentas personas), iekļaujot viņus darba grupās, konsultatīvajās padomēs vai lūdzot sniegt atzinumus.

Ar mērķi nodrošināt fondu finansējuma izlietojuma atklātumu, kā arī veicinātu sabiedrības interešu ievērošanu fonda līdzekļu sadalē un tās līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā, tiesību akts paredz Meža attīstības fonda konsultatīvās padomes un Medību saimniecības attīstības fonda konsultatīvās padomes izveidi un nosaka darbības principus un sastāvu¹³².

Revīzijā konstatējām, ka minētajām padomēm ir atšķirīgas funkcijas – Medību saimniecības attīstības fonda konsultatīvā padome vērtē projektu iesniegumu atbilstību, turpretī Meža attīstības fonda konsultatīvā padome veic konsultatīvu funkciju. Jānorāda, ka faktiski Meža attīstības fonda konsultatīvās padomes sēdes pēdējo divu gadu laikā nav tikušas sasauktas, tādējādi tās izveidošana un mērķis eksistē tikai normatīvajos aktos.

Meža attīstības fondā projektus vērtē fonda padomes pieaicināti eksperti un attiecībā uz AS “Latvijas valsts meži” ziedojumu – ar ministra rīkojumu¹³³ izveidota Ziedojuma nepieciešamības un lietderības vērtēšanas komisija (turpmāk – Ziedojuma vērtēšanas komisija). Konsultatīvo padomju un Ziedojuma vērtēšanas komisijas sastāvu un darbības principus skatīt 6.tabulā.

6.tabula. Fondu konsultatīvo padomju un ziedojuma vērtēšanas komisijas sastāvs un darbības principi

	Medību saimniecības attīstības fonda konsultatīvā padome	Meža attīstības fonda konsultatīvā padome	Ziedojuma vērtēšanas komisija
Funkcija	Vērtē projektus	Konsultē	Vērtē projektus
Padomes/komisijas izveidi paredz	MK noteikumi	MK noteikumi	Ministra rīkojums
Padomes/komisijas skaits un sastāvs	9 locekļi: - trīs pārstāvji no mednieku organizācijām (kurās ir vismaz piecsimt biedru); - divi zinātnes un izpētes organizāciju pārstāvji; - divi vides un dabas aizsardzības organizāciju pārstāvji; - divi meža īpašnieku vai pārvaldītāju interešu grupu pārstāvji.	14 locekļi: divi meža īpašnieku vai pārvaldītāju interešu grupas pārstāvji, divi korrupcijas interešu grupas pārstāvji, viens meža nekoksnes vērtību apsaimniekotāju interešu grupas pārstāvis, viens meža apsaimniekošanas pakalpojumu sniedzēju interešu grupas pārstāvis, divi vides un dabas aizsardzības interešu grupas pārstāvji, viens darba ņēmēju interešu grupas pārstāvis, viens zinātnes jomas pārstāvis, viens izglītības jomas pārstāvis, viens Latvijas Pašvaldību savienības pārstāvis, viens Valsts meža dienesta pārstāvis, viens Dabas aizsardzības pārvaldes pārstāvis.	7 locekļi: - meža nozares interešu grupu pārstāvis, - dāvinātāja (ziedotāja) pārstāvis, - Zemkopības ministrijas pārstāvis; - Latvijas Zinātnes padomes eksperts (zinātniskās izpētes projektiem).
Konkurss uz padomē/komisijā	Nav noteikts	Nav noteikts	Nav noteikts
Padomes/komisijas pilnvaru termiņš	Pieci gadi	Trīs gadi	Nav noteikts
Informācija par padomes/komisijas sēdēm	Sēdes tiek protokolētas	Sēdes tiek protokolētas (faktiski nav notikušas)	Sēdes netiek protokolētas, vērtējumi pieejami Excel formā

Sabiedrības līdzdalību pārstāvošo nevalstisko organizāciju iesaistīšanu valsts finansējuma piešķiršanas pārvaldībā uzsver arī revīzijā piesaistītais eksperts, kā mērķi norādot politiskās neitralitātes un izpratnes klātbūtnes par nozari nodrošināšanu. Vienlaikus nevalstisko organizāciju pārstāvju atlases procesā būtu jāņem vērā iespējamie interešu konflikti, jānosaka skaidra interešu konfliktu politika un atlases kritēriji. Atlases kritērijiem jānodrošina līdzvērtīgas iespējas pieteikties un tiem jābūt saistītiem ar pieredzi un prasmēm:

“OECD iesaka konsultatīvo padomju sastāva izvēlē ievērot pilnīgu atklātību un nodrošināt pieejamību plašam pretendentu lokam, lai tiktu pārstāvētas pēc iespējas dažādas un plašas intereses. Procesam ir jānodrošina iespēja personām, kas iepriekš nav bijušas iesaistītas, pieteikties nominācijai darbam konsultatīvajā padomē. Būtu apsverama rotēšanas principa ieviešana biedriem (piemēram, biedru apstiprināšana uz trim gadiem). Svarīgi publicēt kritērijus, pēc kuriem konkrētās padomes biedrus izvēlēšies, piemēram, pieredze, prasmes/ekspertīze un interešu plurālisma nodrošināšana.”¹³⁴

Atbilstoši fondu darbību regulējošajiem normatīvajiem aktiem uz Medību saimniecības attīstības fonda un Meža attīstības fonda konsultatīvo padomju sastāva izveidošanu nav noteikts konkurss. Savukārt ekspertu izvēle, kas vērtē Meža attīstības fonda valsts atbalsta un AS “Latvijas valsts meži” ziedojuma projektus, ir Zemkopības ministrijas (Meža departamenta) kompetencē. Informācija par piesaistītajiem ekspertiem nav publiska.

Saskaņā ar revīzijas laikā sniegto informāciju, piemēram, Medību saimniecības attīstības fondā interešu grupu pārstāvji piesakās Zemkopības ministrijā un savā lokā deleģē pārstāvjus konsultatīvajai padomei. Revīzijā konstatējam, ka plānoto deviņu pārstāvju vietā faktiski tajā darbojas septiņi, jo no vides un dabas aizsardzības organizācijām netika iesniegts neviens pieteikums. Līdz ar to projektus vērtē trīs mednieku organizāciju un divi zinātniskās institūcijas pārstāvji, kuru pārstāvētās organizācijas arī iesniedz lielāko daļu projektu iesniegumu.

Jāmin, ka atšķirībā no citiem fondiem Medību saimniecības attīstības fonda konsultatīvajā padomē no 2014.gada pārstāvjus no mednieku organizācijām un vides un dabas aizsardzības organizācijām var izvirzīt, ja tajās ir vismaz piecsimt biedru. Lai arī mērķis bijis “*ierobežot nelielu biedrību ar šauru kompetenci*”¹³⁵ pārstāvību, publiski nav pieejams oficiāls biedrību biedru reģistrs, kā arī netika iesniegti izvērtējumu pamatojošie dokumenti, lai gūtu pārliecību, ka grozījumi nav veikti ar mērķi projektu vērtēšanā piesaistīt konkrētas biedrības.

Lai arī konsultatīvās padomes locekļu un ekspertu vērtējumiem ir ieteikuma raksturs, tomēr vērojama prakse, ka sēdēs klātesošie vienojas par atturēšanos vērtēt savu pārstāvēto organizāciju projektus vai ja viņiem ir saistība ar projekta iesniedzēju. Tomēr konstatējam, ka Medību saimniecības attīstības fondā padomes priekšsēdētājs vērtē arī tās mednieku organizācijas projektus, no kuras izvirzīts kā pārstāvis konsultatīvajā padomē, savukārt cits pārstāvis vērtē mednieku organizācijas projektus, kuras valdes sastāvā atrodas. Lai arī formāli šajā gadījumā nav attiecināms interešu konflikts, tomēr, **ņemot vērā arī apsvērumu, ka padome pamatā balstās uz konsultatīvās padomes vērtējumiem, iepriekš minētā situācija nav vērtējama kā ētiska un ir nepieņemama.**

Ieteikums

Zemkopības ministrijai nepieciešams uzlabot fondu darbības atklātību un pēc iespējas objektīvāku Medību saimniecības attīstības fonda projektu izvērtējumu. Ieteikumus skatīt 5.5.nodaļas nobeigumā.

5.Vai ir nodrošināta skaidra un mērķtiecīga projektu izvēle, un to izpildes uzraudzība ir pietiekama?

Zemkopības ministrijas izveidotā Meža attīstības fonda, Medību saimniecības attīstības fonda un Zivju fonda projektu iesniegumu vērtēšanas un to izpildes uzraudzības kārtība nenodrošina skaidri saprotamus un vienlīdzīgus finansējuma piešķiršanas un uzraudzības principus.

Normatīvais akts¹³⁶ nosaka pienākumu valsts iestādei lietderīgi rīkoties ar finanšu līdzekļiem un mantu, paredzot, ka publiska persona rīkojas ar finanšu līdzekļiem un mantu lietderīgi, tas ir, rīcībai jābūt tādai, lai mērķi sasniegtu ar mazāko finanšu līdzekļu un mantas izlietojumu.

Pārskati tiek izmantoti, lai informētu fonda administrāciju par progresu projektos un palīdzētu uzraudzīt tos projekta īstenošanas posmā. Projektu pārskati ir paredzēti kā aktīvās saziņas līdzeklis, kurā projekta finansējuma saņēmējiem un projekta partneriem ir iespēja ziņot par sasniegtajiem rezultātiem un informēt par plānotajām izmaiņām un iespējamām problēmām, kas varētu būt radušās projekta īstenošanas gaitā.

Pārskati ir ne tikai veids, kā nodrošināt fonda administrācijai informāciju par projekta īstenošanu, pārskats ir arī pamatojums, lai saņemtu turpmākos plānotos projekta maksājumus. Galvenais projektu uzraudzības mērķis ir pārliecināties, ka projektam piešķirtais fonda finansējums tiek izmantots, lai sasniegtu projektā norādīto mērķi.

Vērtējot politikas plānošanas dokumentos noteiktos mērķus un prioritātes, ko plānots sasniegt ar Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondu finansējumu pasākumos¹³⁷, ko pamatā īsteno dažādas biedrības, secinājām, ka visās nozarēs tie nav noteikti:

- ❖ Meža un saistīto nozaru attīstības pamatnostādņēs 2015.–2020.gadam¹³⁸ kā viens no politikas mērķiem meža nozarē minēts “Meža nozares attīstībai atbilstošs izglītības un zinātniskais potenciāls un cilvēkresursu prasmju līmenis” un tam noteikti pakārtoti politikas rezultāti un darbības rezultāti. Tomēr minētie pasākumi saistīti tikai ar Meža attīstības fonda valsts atbalsta pasākumiem;
- ❖ Medību saimniecības attīstības fonda un Zivju fonda darbības rezultāti un rezultatīvie rādītāji noteikti tikai kārtējā gada budžeta likuma paskaidrojumos, turklāt minot tikai projektu skaitu un attīstības/zinātnes projektu proporciju.

Ņemot vērā atšķirīgo pieeju, turpmākajās nodaļās atsevišķi analizēta projektu iesniegumu vērtēšanas un uzraudzības kārtība katrā no Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondiem.

5.1.Meža attīstības fonds

5.1.1. Meža attīstības fonds - valsts atbalsts

Katru gadu ministrija izsludina konkursu par konkrētu projektu īstenošanu, kas tiek finansiāli atbalstīti no valsts atbalsta finansējuma un pamatā gadu no gada neatšķiras. Ņemot vērā, ka projektu un gala izpildes pārskatu atbilstību ik gadu par atlīdzību izvērtē Zemkopības ministrijas pieaicināti eksperti, kā arī tiek īstenota vairāku iesaistīto institūciju projektu iesniegumu un pārskatu pārbaude, Valsts kontroles ieskatā būtu izvērtējami ieguldītie resursi un to pamatotība.

Ņemot vērā arī to, ka Meža attīstības fonda konsultatīvā padome faktiski pēdējos gados nav darbojusies, jāsecina, ka tiesību aktā noteiktā prasība projektu pārskatus prezentēt konsultatīvajā padomē ir deklaratīva.

Meža likums paredz, ka valsts ar tās institūcijām un ar valsts un Eiropas Savienības finansējumu vai līdzfinansējumu atbalsta meža ilglaicīgo funkciju stabilizāciju un meža nozares attīstību. Meža nozares atbalsta, attīstības un zinātniskās izpētes, sabiedrības informēšanas un meža īpašnieku izglītošanas un apmācības programmu un projektu finansēšanai izveido Meža attīstības fondu¹³⁹.

Projektu iesniegumu vērtēšana un apstiprinātie projekti

Atšķirībā no citiem Zemkopības ministrijas pārvaldībā esošajiem fondiem jau vairāk nekā desmit gadus Ministru kabineta noteikumos¹⁴⁰ par valsts atbalstu no Meža attīstības fonda paredzēts finansējums konkrēti definētiem attīstības un izpētes projektiem. Ir arī izveidojusies prakse, ka gadu no gada apstiprinātie projektu īstenošanai un piešķirtais finansējums praktiski nemainās, piemēram, laika periodā no 2015. līdz 2017.gadam vidēji 80 tūkstoši *euro* ik gadu tika piešķirti biedrībai “Latvijas Kokrūpniecības federācija” un

biedrībai “Zaļās mājas” ikgadēji noteiktu nozares pasākumu īstenošanai. Finansējuma apmēru un atbalsta pasākumus par laika posmu no 2015. līdz 2017.gadam skatīt 7.tabulā.

7.tabula. Valsts atbalsta pasākumi un finansējums meža nozarē no Meža attīstības fonda 2015.–2017.gadā, *euro*

Atbalsta pasākuma nosaukums	Projekta īstenotājs	2015	2016	2017
Kopējais finansējums/projektu skaits		237 927	230 789	237 927
Meža nozares atbalsta un attīstības, sabiedrības informēšanas un izglītošanas projekti (attīstības projekti), tajā skaitā		129 930	122 930	127 000
- meža nozares gada balvas “Zelta čiekurs” pasniegšanas norises nodrošināšanai (informatīvajam un tehniskajam nodrošinājumam)/ gada balvas “Zelta čiekurs” izgatavošanai	Biedrība “Latvijas Kokrūpniecības federācija”	54 700	54 700	55 000
- izstādes “Iepazīsties – koks!” nodrošinājumam		25 000	18 000	18 000
- skolu jaunatnes izglītošanas pasākumam “Konkurss “Mūsu mazais pārgājieni””	Biedrība “Zaļās mājas”	19000	19 000	19000
- pasākuma “Meža dienas” norises nodrošināšanai	Latvijas Pašvaldību savienība	31 230	31 230	35 000
Meža nozares prioritārās jomas zinātniskās izpētes projekti (izpētes projekti), tajā skaitā		107 997	107 859	110 927
- nacionālajam meža monitoringam “Meža kaitēkļu un slimību monitorings” atbilstoši Meža likuma 29.1 pantam	LVMI “Silava”	90 000	90 000	90 000
Ekspertiem par projektu iesniegumu un izpildes pārskatu vērtēšanu		927	927	927

Kā jau iepriekš tika norādīts, projektu atbilstību noteiktajiem kritērijiem, kā arī gala izpildes pārskatu atbilstību vērtē fonda padomes pieaicināti meža nozares eksperti vai Latvijas Zinātnes padomes eksperts, par to saņemot atlīdzību – atkarībā no projekta veida 50 vai 100 *euro* par viena projekta vērtēšanu. Padome pieņem lēmumu atbalstu nepiešķirt, ja ekspertu vērtējuma punktu summa ir mazāka par 40. Atbilstoši Lauku atbalsta dienesta informācijai ekspertiem laika periodā no 2015. līdz 2017.gadam izmaksāti 1 800 *euro*.

Jānorāda, ka revidentu vērtējumā ikgadēju pasākumu īstenošanai piemērot daudzpakāpju projekta vērtēšanas procesu (tajā skaitā, izmaksājot atlīdzību ekspertam par projekta un pārskata atbilstības izvērtējumu) nav vērtējama kā ekonomiska.

Valsts kontrole 2009.gada revīzijā ieteica Zemkopības ministrijas fondu, tajā skaitā Meža attīstības fonda, finansējumu piešķirt tikai tādiem projektiem, kas nav saistīti ar valsts pārvaldes iestāžu uzdevumu īstenošanu.

Revīzijā konstatējām, ka līdz 2019.gadam finansējums no valsts atbalsta konkursa veidā ik gadu tika piešķirts Latvijas Valsts mežzinātnes institūtam “Silava” meža monitoringa veikšanai, kuram pilnvarojums veikt nacionālo meža monitoringu noteikts Meža likumā.¹⁴¹ Finansējums monitoringa pasākumu veikšanai tika piešķirts arī no AS “Latvijas valsts meži” ziedojuma Meža attīstības fondam līdzekļiem, piemēram, 2017.gadā – 359 796 *euro* apmērā.

Finansējums meža monitoringa pasākumiem no 2019.gada pilnā apmērā tiek finansēts tikai no valsts atbalsta finansējuma. Lai arī meža monitorings joprojām tiek finansēts no budžeta apakšprogrammas 24.02.00 “Valsts atbalsta pasākumi meža nozarē” līdzekļiem, pozitīvi vērtējams, ka saskaņā ar Zemkopības ministrijas sniegto informāciju tas tiks piešķirts valsts deleģējuma formā, nepiemērojot projektu konkursa procedūru.

Projekta finansējuma izlietojuma un rezultātu uzraudzība

Projekta īstenotāji pēc projekta izpildes Lauku atbalsta dienestā iesniedz pārskatu un finanšu līdzekļu izlietojuma kopsavilkumu. Izvērtējot tiesību akta nosacījumus un revīzijas laikā iegūto informāciju, secināts, ka nav noteikta vienota veidlapa, kādā jāiesniedz pārskats par projekta īstenošanas rezultātiem, nav arī jāpievieno izdevumus pamatojošo dokumentu kopijas. Lauku atbalsta dienests pēc savas iniciatīvas izlases veidā lūdz iesniegt attaisnojuma dokumentus.

Projektu īstenošanai arī jāiesniedz publiska prezentācija Meža attīstības fonda konsultatīvajai padomei, kurai ir pienākums atklātā sēdē iepazīties ar projektu izpildes rezultātiem¹⁴². Revīzijā secinājām, ka šādas sēdes nav notikušas.

Ieteikums

Zemkopības ministrijai izvērtēt, vai ir nepieciešams turpmāk piesaistīt ekspertus un segt izmaksas par ekspertu darbu Meža attīstības fonda valsts atbalsta projektiem.

5.1.2. Meža attīstības fonds - AS "Latvijas valsts meži" ziedojums

No 2005.gada AS "Latvijas valsts meži" ik gadu no uzņēmuma peļņas veic ziedojumu Latvijas sporta, kultūras, izglītības un zinātnes, sociālās palīdzības un vides organizācijām. Neskatoties uz regulāriem sabiedriskās domas aptaujas rezultātiem, no apmēram četriem miljoniem *euro* katru gadu puse jeb divi miljoni tiek piešķirti sporta pasākumiem, savukārt **800 tūkst. *euro* jeb 19% tiek ziedoti Meža attīstības fondam meža nozares attīstības veicināšanai.**

No kopējā Meža attīstības fondam ziedotā finansējuma, kā jau iepriekš tika minēts, ik gadu **gandrīz 45% piešķirti zinātniskajam institūtam monitoringa pētījumu veikšanai, lai arī šī funkcija noteikta Meža likumā un būtu finansējuma no Zemkopības ministrijas budžeta.** No atlikušā finansējuma, piemēram, 2018.gadā 331 300 tūkst. *euro* jeb 75% piešķirti sabiedrības informēšanas pasākumiem par meža nozari, 17% skolu jaunatnes un interešu pulciņu izglītības programmām, 3% meža nozares profesionālās izglītības un augstākās izglītības attīstībai.

Kopumā jāsecina, ka no ziedojuma finansējuma **ik gadu tiek atbalstīta virkne ar meža nozari saistītu vērtīgu informēšanas un izglītības pasākumu bērniem, jauniešiem un pieaugušajiem. Vienlaikus Zemkopības ministrija nav izmantojusi iespēju daļu ziedojuma finansējuma mērķtiecīgi orientēt uz skaidri definētu problēmu risināšanu meža nozarē,** kur projektos plānotās aktivitātes būtu skaidri pamatotas, piemēram, ar visaptverošiem pētījumiem, aptaujām par sabiedrības vajadzībām un interesēm.

Revīzijā konstatētais mums ļauj arī secināt, ka AS "Latvijas valsts meži" ziedojuma piešķiršanas kārtība nav pietiekami atklāta un skaidri noteikta, kā arī atšķiras no Meža attīstības fonda valsts atbalsta pārvaldības. Kārtību, kādā tiek pārvaldīti ziedojuma līdzekļi, nosaka zemkopības ministra rīkojums, kas nav publiski pieejams. Turklāt minētais rīkojums un projektu iesniedzējiem pieejamā informācija par atbalsta nosacījumiem nav pilnībā reglamentēta – atsevišķi finansējuma saņemšanas nosacījumi publicēti Zemkopības ministrijas mājas lapā, finansējuma izmaksas kārtība noteikta Lauku atbalsta dienesta noslēgtajos līgumos ar finansējuma saņēmēju, nav izstrādātas ar projektu īstenošanu saistītu dokumentu (projekta iesnieguma, izdevumu tāmes, izdevumu kopsavilkuma, atskaites par projekta īstenošanas rezultātā sasniegto) veidlapas/paraugi.

Par finansējuma piešķiršanu lemj ar zemkopības ministra rīkojumu izveidota ziedojumu vērtēšanas komisija. Lai finansējums būtu pieejams pēc iespējas vairākiem projektiem, **sākotnēji iesniegumā norādītais plānotais finansējums pēc komisijas ieskatiem tiek samazināts, vidējais finansējuma samazinājums bijis 46% apmērā. Vienlaikus finansiāli atbalstīti divu iesniedzēju projekti, kuru atbilstība kādai no ziedojuma mērķprogrammām ir apšaubāma,** tajā skaitā vienas biedrības projekti atbalstīti daudzu gadu garumā, pēdējos trīs gados biedrībai piešķirot kopā 47 tūkst. *euro*.

Neskatoties uz ministrijas mājas lapā norādīto nosacījumu, ka pieteikumu var iesniegt biedrības, kurām piešķirts sabiedriskā labuma statuss, **finansējumu 52% apmērā no nevalstiskajām organizācijām kopumā piešķirtā finansējuma saņēmušas biedrības, kurām šāds statuss nav piešķirts.**

Finansiāli lielākā apmērā ik gadu finansējumu dažādu projektu īstenošanai saņem vairākas meža īpašniekus, kokrūpniecības intereses pārstāvošas biedrības, taču tām netiek paredzēts nosacījums par pašu finansējuma nodrošināšanu procentuālā apmērā no kopējiem izdevumiem. Līdz ar to **no budžeta finansējuma 100% apmērā tiek apmaksāti projekti, kuru īstenošanā primāri ir ieinteresēti ar meža apsaimniekošanu saistīti uzņēmumi un biedrības.**

Projektu noslēguma atskaites netiek izskatītas ne vērtēšanas komisijā, ne Meža attīstības fonda padomē vai konsultatīvajā padomē, savukārt Lauku atbalsta dienestam kā iestādei, kas pārbauda ar projektu saistīto faktisko izdevumus, ir ierobežotas iespējas novērtēt projekta ieviešanu pēc būtības. Projektu pārskati netiek publicēti Zemkopības ministrijas mājas lapā, **tādējādi, lai arī ik gadus lielākais finansējums tiek piešķirts sabiedrības informēšanas pasākumiem par meža nozari, informācija par veiktajiem pasākumiem netiek uzkrāta, apkopota un publicēta vienkopus, tādējādi sabiedrībai netiek sniegta vispusīga informācija par to, kā gadu no gada tiek izlietots AS “Latvijas valsts meži” ziedojums.**

Revidentu ieskatā sabiedrības izpratnes un informētības paaugstināšanas aktivitātēm nepieciešami koordinēti pasākumi, kas būtu balstīti uz iepriekš izstrādātu sabiedrības informēšanas stratēģiju, kuras ietvaros būtu veikta izpēte, lai noskaidrotu šā brīža sabiedrības izpratnes un informētības līmeni par meža nozares jautājumiem. Vienlaikus stratēģijā būtu jāietver efektīvākās regulāras un ilgtermiņā iedarbīgas sabiedrības informēšanas un izpratnes paaugstināšanas metodes komunikācijai ar dažādām sabiedrības mērķgrupām.

Ņemot vērā, ka no 2019.gada finansējums monitoringa pasākumu veikšanai, kam līdz šim ik gadu tika piešķirta gandrīz puse no visa finansējuma, vairs netiks piešķirts no ziedojuma līdzekļiem, jo īpaši aktuāls kļūst jautājums par mērķtiecīgu un pārdomātu projektu atbalstīšanu.

Ziedojuma piešķiršanas pamatojums un finansējums

AS “Latvijas valsts meži” īsteno ziedojumu politiku no 2005.gada, kad valsts kapitālsabiedrībām tika dota atļauja finansiāli atbalstīt kultūras, mākslas, zinātnes, izglītības, sporta, vides vai veselības aizsardzības veicināšanu un sociālo palīdzību¹⁴³. Pēdējos gados AS “Latvijas valsts meži” kopējais ziedojuma apmērs ir 4 milj.euro.

Katru gadu lielākais finansējums divi miljoni euro apmērā jeb puse no kopējā finansējuma tiek piešķirti sporta attīstības veicināšanai, 600 tūkst. euro tiek piešķirti kultūras un mākslas attīstības veicināšanai un attiecīgi sociālās palīdzības veicināšanai, 800 tūkst. euro tiek piešķirti izglītības un zinātnes attīstības veicināšanai.

Revīzijā, lūdzot precizēt galvenos kritērijus, kas pamato iepriekšminētā finansējuma sadalījumu starp atbalsta jomām, **Zemkopības ministrija** norādīja¹⁴⁴ atsauci uz informatīvo ziņojumu par dāvināšanas kārtību 2018.gadā un **nesniedza informāciju par detalizētiem kritērijiem.**

AS “Latvijas valsts meži” un Zemkopības ministrija ir izstrādājušas ziedošanas stratēģiju (turpmāk – Stratēģija)¹⁴⁵. Stratēģijā apkopoti aptauju rezultāti par Latvijas iedzīvotāju viedokli par ziedošanas prioritātēm. Saskaņā ar aptaujas datiem 2016.gadā līdzīgi kā 2012. un 2013.gadā visbiežāk kā jomu, kurai būtu jāvelta vislielākais atbalsts (40%), iedzīvotāji norādīja labdarību (atbalsts bērniem, trūcīgiem iedzīvotājiem un slimniekiem), kā otru (29%) – izglītību (vides izglītības projektiem skolās un bērnudārzos), trešajā vietā (15%) sports (sportisti/sports/gatavošanās olimpiskajām spēlēm) un ceturtajā 10% – kultūra/kultūras pasākumi (līdzekļu piešķiršana Dziesmu svētkiem, teātriem u.c.).

Katru gadu Zemkopības ministrija sagatavo un iesniedz Ministru kabinetam zināšanai informatīvo ziņojumu par ziedošanai paredzēto kopējo finanšu apjomu un sadalījumu četrām jomām, tajā skaitā,

norādot, ka saskaņā ar sabiedriskās domas aptauju 87% aptaujāto pauž atbalstu AS “Latvijas valsts meži” uzņēmuma peļņas daļu novirzīšanai sporta, izglītības, zinātnes, kultūras atbalstam un labdarībai.

Projektu atbalsts izglītības un zinātnes attīstībai tiek organizēts sadarbībā ar Meža attīstības fondu, ik gadus šai jomai atvēlot 20% no kopējā ziedošanai pieejamā finansējuma. Meža attīstības fondam apstiprinātā ziedojuma sadalījumu starp četrām mērķprogrammām skatīt 8.tabulā.

8.tabula. AS “Latvijas valsts meži” ziedojuma Meža attīstības fondam finansējums 2016.–2018.gadā, euro

Mērķprogrammas “Izglītības un zinātnes attīstības veicināšanai”	2016	2017	2018
1. Meža nozares profesionālās un augstākās izglītības attīstība	38 000	25 000	14 000
2. Meža nozares attīstībai nepieciešami zinātniskie pētījumi	282 586	407 009	386 796
3. Sabiedrības informēšanas pasākumi un meža īpašnieku izglītošanas un apmācības programmas, no tiem:	193 281	354 500	331 300
4. Skolu jaunatnes un interešu pulciņu izglītības pasākumi un programmas	86 300	95 500	68 700
Kopā	600 167	882 009	800 796

Analizējot finansētos atbalsta pasākumus un finansējuma saņēmēju profilu, secināms, ka piemēram, 2018.gadā lielākais finansējums 359 796 euro apmērā jeb 45% tiek piešķirts mežzinātnes institūtam “Silava” Meža likumā noteiktā uzdevuma – monitoringa – veikšanai. Nevalstiskajām organizācijām piešķirts finansējums 255 tūkst. euro apmērā jeb 32% divos atbalsta pasākumos – “Sabiedrības informēšanas pasākumi un meža īpašnieku izglītošanas un apmācības programmas” un “Skolu jaunatnes un interešu pulciņu izglītības pasākumi un programmas”.

Projektu iesniegumu vērtēšana un apstiprinātie projekti

Ministru kabineta noteikumi, kas nosaka Meža attīstības fonda pārvaldīšanas kārtību, paredz, ka **lēmumus par fondam ziedoto finanšu līdzekļu izlietojumu pieņem padome**¹⁴⁶. Ziedojumu izlietojumu, sadali un administrēšanu nosaka zemkopības ministra rīkojums, kas paredz, ka lēmumu par projekta apstiprināšanu vai noraidīšanu pieņem Meža attīstības fonda padome, pamatojoties uz Ziedojumu vērtēšanas komisijas priekšlikumiem un izsludinātā projektu konkursa noteikumiem, un Meža attīstības fonda padomes apstiprinātajiem kritērijiem.

Kā norādīja Zemkopības ministrija, Ziedojumu vērtēšanas komisijā eksperti iekļauti, balstoties uz Latvijas meža politikas pamatmērķi – sabalansēt ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās vajadzības¹⁴⁷. Pozitīvi vērtējams, ka ekspertu komisijā iekļauti dažādu jomu un interešu pārstāvji.

Saskaņā ar Zemkopības ministrijas mājas lapā publicēto informāciju par iespēju pieteikties ziedojuma saņemšanai pretendentiem Zemkopības ministrijā ir jāiesniedz Finanšu ministrijas lēmums par sabiedriskā labuma organizācijas statusa piešķiršanu (visām mērķziedojuma programmām, izņemot mērķziedojuma jomas sadaļai “Sabiedrības un meža īpašnieku informēšana un izglītošana periodiskajos plašsaziņas līdzekļos un elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos”).

Lai arī projekta iesniegumā iesniedzējs norāda, vai tam ir piešķirts sabiedriskā labuma statuss, projektu vērtēšanas kritērijos nav paredzēta šāda kritērija pārbaude. No Valsts ieņēmumu dienesta Sabiedriskā labuma organizāciju reģistra datiem¹⁴⁸ izriet, ka, piemēram, **2018.gadā 132 800 euro jeb 52% apmērā no nevalstiskajām organizācijām piešķirtā finansējuma izmaksāts biedrībām, kurām sabiedriskā labuma organizācijas statuss nav piešķirts**. Minētais, iespējams, ir radījis situāciju, ka daļa potenciālo projektu īstenotāju, kuri rēķinās, ka finansējuma saņemšanai ir tiesīgas pieteikties tikai sabiedriskā labuma organizācijas, finansējumam nepiesakās, kamēr citas biedrības arī bez sabiedriskā labuma statusa šos projektus īsteno. Papildu norādāms, ka nosacījums par sabiedriskā labuma organizācijas statusa esamību prezumē, ka konkursam uz finansējumu var pieteikties tikai biedrības. Tajā pat laikā finansējums tiek piešķirts arī kapitālsabiedrībām, mācību iestādēm un pašvaldībām.

Salīdzinot ar citiem fondiem, **projektu vērtēšanas kritēriji tiek publicēti aprakstošā veidā, nenorādot, kā tiek vērtēts katrs kritērijs un kāds punktu skaits ir paredzēts katrā no kritērijiem**. Daži no

vērtēšanas kritērijiem ir “projekta aktualitāte”, “projekts veicina attiecīgās mērķziedojuma jomas ilgtermiņa attīstību”, taču nav izstrādātas vadlīnijas, kā šie kritēriji tiek interpretēti un vērtēti.

Analizējot revidentiem iesniegtos projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijus un ekspertu individuālos vērtējumus, secināms, ka **projekti netiek vērtēti atbilstoši administratīvajiem kritērijiem**. Revīzijā iesniegtajos ekspertu vērtējumu komentāros nereti tiek norādīts – “projektam nav pievienota tāme”, “nav tāmes, kas ir obligāts nosacījums”. Jānorāda, ka saskaņā ar tiesību aktiem¹⁴⁹ šādos gadījumos Meža attīstības fondā valsts atbalsta un Medību saimniecības attīstības fondā projektu iesniegumi tiek noraidīti.

Informācija par iespēju pieteikties finansējumam (ziedojumam) kādā no četrām mērķprogrammām, kā arī iesnieguma veidlapa tiek publicēta Zemkopības ministrijas un AS “Latvijas valsts meži” mājas lapā internetā. Iesniegumam jāpievieno “detalizēta ziedojuma izlietojuma tāme (datēta, parakstīta)”, taču **nav pievienots šādas tāmes paraugs un tā vēlāmā detalizācijas pakāpe**, līdz ar to projektu īstenošanai plānotais finansējums tiek norādīts ļoti atšķirīgā detalizācijas pakāpē, kas apgrūtina projektu izvērtēšanu.

Revidentu ieskatā projektu dokumentos informācijas detalizācija nav pietiekama, lai kvalitatīvi izvērtētu projektus. Problēmas ar tāmju detalizāciju apliecina ekspertu norādītie komentāri, piemēram: “nav iespējams konstatēt, vai izmaksas pozīcijā atbilst plānotajiem uzdevumiem”, “Izmaksu tāme pārāk vispārināta. Būtu nepieciešamāks detalizētāks izmaksu atšifrējums par katru no pozīcijām, iekļaujot ar cilvēkstundu izmaksas”, “Tāmes detalizācija īpaši pietrūkst konkursa publicitātes nodrošināšanas pozīcijā (17 520 euro), kas ļautu novērtēt šīs pozīcijas pamatotību”. Tajā pat laikā jānorāda, ka individuālie projektu vērtējumi ir ļoti atšķirīgi, tajā skaitā, vērtējot kritēriju “projekta tāme pārskatāma un detalizēta; izmaksu atbilstība plānotajiem uzdevumiem; izmaksu samērojamība ar plānotajiem rezultātiem” vērtētāji par vieniem projektiem likuši gan vērtējumu “0”, gan “30”.

Informācija par projektu vērtējumu, tajā skaitā piešķirto punktu skaitu un noraidītajiem projektiem, ir pieejama tikai no individuālajiem vērtējumiem. Revīzijā, analizējot revidentiem iesniegtos individuālos vērtējumus un to apkopojumus, secinājām, ka, piemēram, 2016.gada individuālo vērtējumu apkopojumā diviem vērtētājiem par visiem projektiem ir norādīts identisks vērtējums un komentāri, finansējums piešķirts dažiem projektiem ar mazāko punktu skaitu, salīdzinot ar citiem projektiem. Lai arī ministrija sniedza skaidrojumu, ka revidentiem iesniegti nepareizi dati, neguvām pārliecību, ka, pieņemot lēmumu par projektu apstiprināšanu, par pamatu ņemti citi dati. Vienlaikus norādāms, ka ir vērtētāji, kuri sniedz izvērstus komentārus gandrīz katram projektam, norādot neskaidros jautājumus, trūkumus, analizējuši plānoto izdevumu pamatojumu un lūguši papildu nepieciešamo informāciju, ir vērtētāji, kuri nevienam no vairāk kā 50 projektiem ik gadu nav norādījuši nevienu komentāru.

Ekspertiem nav pieejami iepriekšējo gadu atbalstīto projektu noslēguma pārskati un izdevumus pamatojošo dokumentu kopsavilkumi. Ņemot vērā, ka lielu daļu projektu gadu no gada iesniedz tie paši projektu īstenošanas, revidentu ieskatā informācija par iepriekšējos gados sasniegtajiem projektu rezultātiem un faktiski īstenojamiem pasākumiem ir būtiska, lai izvērtētu turpmāk atbalstāmās aktivitātes.

Uz pieejamo finansējumu ar katru gadu notiek lielāks projektu konkurss, piemēram, 2018.gadā tika iesniegti 67 projekti par kopējo summu gandrīz 1,6 miljoni euro, kas divas reizes pārsniedza pieejamo finansējumu. Lai finansējums būtu pieejams pēc iespējas vairāk projektiem, **projektu vērtēšanā apstiprinātajiem projektiem tiek piedāvāts īstenot projektu ar samazinātu finansējumu, par to viedokli telefoniski jautājot projektu īstenošanas.** Finansējuma samazinājums bijis no 7% līdz 96%, vidējais samazinājums – 46%. Secinājām, ka nepastāv korelācija starp piešķirto punktu skaitu un samazinātā finansējuma apmēru, nav noteikti arī citi skaidri finansējuma samazinājuma principi. Saskaņā ar ministrijas sniegto skaidrojumu¹⁵⁰ lēmumu par finansējuma apmēra samazinājumu komisijas locekļi vērtē katrā konkrētā gadījumā.

Izslases veidā tika analizēti Meža attīstības fonda padomes 2015.–2017.gadā dažādās mērķziedojuma jomās atbalstītie 17 projekti, kuros pamatā finansējumu saņēmušas nevalstiskās organizācijas.

Kopumā jāsecina, ka no ziedojuma finansējuma ik gadu tiek finansiāli atbalstīti virkne ar meža nozari saistīti vērtīgi informēšanas un izglītības pasākumi bērniem, jauniešiem un pieaugušajiem. Ņemot vērā, ka

sabiedrības informēšanas pasākumu mērķprogrammā tiek piešķirts lielākais finansējums, revīzijā tika skatīti šajā mērķprogrammā atbalstītie projekti.

Atbalsts mērķprogrammā “Sabiedrības informēšanas pasākumi un meža īpašnieku izglītošanas un apmācības programmas”

Mērķprogrammā kopumā piešķirti vairāk nekā 300 tūkst. *euro* gadā, no 2017.gada finansējums palielināts gandrīz par 60%, atsevišķi izdalot divus apakšpasākumus plašsaziņas līdzekļiem, skatīt 9.tabulā.

9.tabula. Sabiedrības informēšanas pasākumi un tiem piešķirtais finansējums 2016.–2018.gadā, *euro*

Sabiedrības informēšanas pasākumi un meža īpašnieku izglītošanas un apmācības programmas:	2016*	2017	2018
✓ dažādu veidu sabiedrības informēšanas pasākumi, konferences, grāmatu izdošana, konkursu rīkošana u.c. - atbalsta saņēmēja nevalstiskās organizācijas		196 500	163 300
✓ periodiskajos plašsaziņas līdzekļos – atbalsta saņēmēji izdevniecības		94 000	99 000
✓ elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos – atbalsta saņēmēji kapitālsabiedrības (piemēram, radio) un nevalstiskās organizācijas kā raidījumu producenti/veidotāji		64 000	69 000
Finansējums kopā:	193 281	354 500	331 300

*2015.gadā netika atsevišķi izdalīts finansējums pa apakšpasākumiem.

Analizējot Ziedojuma vērtēšanas komisijas individuālos vērtējumus un apstiprinātos projektus, secinājām, ka projektu vērtēšanas kritēriji primāri paredz vērtēt projekta atbilstību kādam no mērķprogrammas pasākumiem, taču par diviem fonda padomes apstiprinātiem projektiem neguvām pārliecību, ka tie atbilst kādai no mērķprogrammām:

- ❖ 2017.gadā apstiprināts Valsts kancelejas iesniegts projekts “Grāmata “1920.-1922. Latvijas Republikas Ministru kabineta sēžu protokolos, notikumos, atmiņās” 10 000 *euro* apmērā;
- ❖ ik gadu finansējums tiek piešķirts biedrībai “Atbalsta fonds “Mans zaļais dārzs”” konkursa “Zaļais dārzs” rīkošanai, vairāku TV raidījumu izveidei par dārza kopšanu un veidošanu. 2015.-2017.gadā projektiem piešķirti 47 000 *euro*.

Analizējot atbalstītos un īstenotos projektus, secinājām, ka ik gadu lielākais finansējums sabiedrības informēšanas pasākumiem tiek piešķirts biedrībām – “Zaļās mājas” un “Latvijas Mežu sertifikācijas padome”.

Biedrībai “Zaļās mājas”, kas ir lielākais finansējuma saņēmējs, tikai laika posmā no 2016.līdz 2018.gadam piešķirti 214 500 *euro* desmit projektiem, kā arī 111 000 *euro* no valsts atbalsta pasākumiem sešiem projektiem. Saskaņā ar biedrības statūtiem tās mērķis – sadarbība ar ieinteresētajām institūcijām; veicināt ekoloģiski, ekonomiski un sociāli ilgtspējīgas dzīves vides veidošanu, palielinot videi draudzīgu materiālu un produktu izmantošanu ikdienā; veicināt mežu nozares ekoloģiski, ekonomiski un sociāli atbildīgu un ilgtspējīgu attīstību Latvijā. Tās biedri ir AS “Latvijas valsts meži” un desmit lielākās kokrūpniecības nozares biedrības¹⁵¹, kas ir ievēlētas biedrības padomē.

Katru gadu finansējums tiek piešķirts trīs biedrības “Zaļās mājas” projektiem, tajā projektiem “Koka būvniecības veicināšana” un “Sabiedrības informēšana par mežsaimniecības un kokrūpniecības aktualitātēm”.

2017.gada projekta par **sabiedrības informēšanu mežsaimniecības un kokrūpniecības aktualitātēm** (projekta finansējums 50 000 *euro*) ietvaros finansējums piešķirts animācijas filmas izveidei par meža faktiem un tās demonstrēšanu kinoteātros, organizēts izbraukuma seminārs jauniešiem, kā arī reģionālais seminārs par mežsaimniecības aktualitātēm, izveidots konts Facebook vietnē. Tajā skaitā, piemēram, finansējums piešķirts:

- ❖ **sabiedrības informēšanai par mežsaimniecības aktualitātēm un koksnes pārstrādi** - elektroniskajā vidē (TV, radio, interneta portāli) 17 400 *euro* un drukātajā presē – 14 960 *euro*, neskatoties uz to, ka finansējums medijiem sabiedrības informēšanai tiek piešķirts citā mērķprogrammā, kurai ir noteikta virkne prasību attiecībā uz mediju izvēli un kurā projekti tiek vērtēti atsevišķi. Pasākuma ietvaros ar

mediju aģentūru noslēgts pakalpojuma līgums 6807 euro apmērā par vismaz 10 runas personu identificēšanu, publikāciju sagatavošanu, kā arī nodrošinot jautājumu koordinēšanu starp redakciju, runas personu un pasūtītāju. No biedrības pārskata izriet, ka vairums no publikācijām bijušas par koka mājām, lai gan pasākumiem par koka māju būvniecības veicināšanu finansējums piešķirts citā projektā;

❖ **mediju izglītošanas pasākumiem – semināriem, preses konferencēm, izbraukumiem – 8250 euro apmērā:**

- arī šīs aktivitātes ietvaros pamatā izdevumi bijuši saistīti ar koka māju būvniecības veicināšanu, piemēram: biedrības vadītāja un piecu žurnālistu izbraukums uz Igaunijas koka būvniecības balvas pasniegšanu, segti izdevumi par mediju aģentūras pakalpojumiem – apzināt Latvijas medijus, kuri būtu ieinteresēti apmeklēt Igaunijas koka būvniecības forumu, kā arī atbalsta sniegšanu mediju pasākuma organizēšanā par koka būvniecības iespējām un koka ugunsnoturību;
- organizēts 4 mediju pārstāvjiem izbraukums kopā ar biedrības vadītāju, lai parādītu, cik plata ir piejūras mežu zona un kā priežu mežus šajā 5km zonā ietekmē liegums veikt atjaunošanas cirtes, sedzot izdevumus par telpu un auto nomu 675 euro apmērā.

Analizējot minētā projekta iesniegumu un izdevumu tāmi, secināms, ka **tajās norādīti galvenie veicamie pasākumi, nesniedzot izvērstu informāciju par plānotajām aktivitātēm katrā no tiem** (iesniegumā galvenokārt minēta nepieciešamība izglītēt un sniegt informāciju jauniešiem, nenorādot sabiedrības informēšanas pasākumus par koka māju būvniecību) **un tam paredzēto finansējumu.**

Līdz ar to projektu vērtētājiem ir visai apgrūtināts vai pat neiespējami pilnīgi un kvalitatīvi izvērtēt plānoto izdevumu pamatotību mērķu sasniegšanai, tajā skaitā gūt skaidru priekšstatu, kādu informāciju un kādai mērķauditorijai ir plānots sniegt. Minēto apliecina arī ekspertu komentāri vērtējumos: *“Nepieciešams izstrādāt detalizētāku tāmi – kādi elektroniskie mediji TV, radio raidījumi, interneta portāli tiek iesaistīti? Kas veido animācijas filmu, saturu, auditoriju, nepieciešamība šādai filmai – pamatojums?”* Tādējādi arī veidojas situācija, ka projekta ietvaros tiek īstenoti pasākumi, kurus, iespējams, projektu vērtētāji nebūtu akceptējuši, ja projekta iesniegumā un tāmē būtu norādīta detalizēta informācija.

Nenoliedzami koksnes resursu efektīvāka izmantošana un pievienotās vērtības radīšana no tās ir aktuāla problēma un nākotnes uzdevums Latvijas situācijā, tomēr vēršam uzmanību, ka meža nozares politikas plānošanas dokumentos koka māju būvniecība nav minēta kā galvenais risinājums un prioritāte.

Gan 2017., gan 2018.gadā finansiāli atbalstīti divi biedrības “Latvijas Mežu sertifikācijas padome” (biedrībai nav piešķirts sabiedriskā labuma statuss) projekti konferences rīkošanai un sabiedrības informēšanas pasākumiem 49 000 euro apmērā, tajā skaitā 2017.gadā:

- ❖ projektam “Sabiedrības informēšana par ilgtspējīgu mežsaimniecību” sākotnēji plānoto 18 000 euro vietā apstiprināts finansējums 10 000 euro, kura ietvaros finansēti sešu semināru reģionos un informatīvās kampaņas organizēšana. Piemēram, informatīvās kampaņas ietvaros plakātu par meža nozares nozīmi sertifikācijas kontekstā /ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanu izvietojšanai vienu nedēļu vairāk nekā 1750 Rīgas mikrorajona daudzdzīvokļu namu liftos segti izdevumi 5390 euro apmērā. Revidentu ieskatā būtu izvērtējama tādu pasākumu finansēšana, kuriem ir vienreizējs raksturs;
- ❖ projektam “Konference “Dabas resursu ilgtspējīga apsaimniekošana – Baltijas jūras reģiona valstu ekonomikas attīstības virzītājspēks” sākotnēji plānoto 19 000 euro vietā apstiprināts finansējums 12 000 euro apmērā. Projekta ietvaros segti izdevumi par telpu nomu, kafijas pauzi, ar konferences norisi saistītām publicitātes aktivitātēm, kā arī izdevumi par komandējumiem, lai papildinātu konferencei nepieciešamo informāciju, gūtu plašāku pieredzi tās organizēšanā un diskusiju veidošanā. Komandējuma izdevumi bijuši 1391 euro apmērā.

Minētajā gadījumā no ekspertu vērtējuma izriet, ka pieteikumā norādītā informācija bijusi vispārīga, skaidri nenorādot galvenās iesaistītās puses, konferencē izskatāmo jautājumu loku un lektoros, apšaubot, vai tiks profesionāli atspoguļoti arī dabas aizsardzības un ekoloģijas jautājumi. Tiek norādīts arī, ka nav pieejama informācija par iepriekšējā gadā rīkoto konferenci.

Finansējums 20 000 *euro* apmērā piešķirts biedrībai “Jaunmoku pils kultūrvēsturiskā kompleksa saglabāšanas un kultūras veicināšanas biedrība “Aleja”” Jaunmoku pils muzeja atbalstam. Var piekrist Zemkopības ministrijas vērtējumam, ka: “*meža nozares ekspozīcija Meža muzejā, kas atrodas Jaunmoku pilī, ir ar meža nozares attīstību saistīti pasākumi*”, tomēr ņemot vērā, ka SIA “Jaunmoku pils” ir AS “Latvijas valsts meži” meitas uzņēmums, kā arī to, ka minētā biedrība no muzeja pakalpojumiem gūst arī maksas ieņēmumus, revidentu ieskatā šāda atbalsta piešķiršana turpmāk būtu izvērtējama.

Ņemot vērā izlasē iekļauto projektu (par sabiedrības informēšanu) analīzi, netika gūta pārlicība, ka finansējuma piešķiršana sabiedrības informēšanas pasākumiem ir bijusi rūpīgi izvērtēta un pilnībā lietderīga. Jebkurš ar sabiedrības informēšanu saistīts projekts kaut kādā mērā sniedz ieguldījumu sabiedrības informētības palielināšanā, vienlaikus ikgadēja finansējuma piešķiršana vieniem un tiem pašiem pasākumiem vēl vairāk liek vērtēt šāda finansējuma piešķiršanas nosacījumus un sasniegto līdz šim. Papildus revidenti vērš uzmanību:

- ❖ kā labā prakse būtu uzskatāma savstarpēja sasaiste starp esošo situāciju un identificētajām problēmām, vēlams politikas plānošanas dokumentos, tajā skaitā, vai un kādi uzlabojumi tiks veikti attiecībā pret identificēto stāvokli. Projektu vērtētajam būtu jāvērtē projekta plānotā finansējuma samērīgums attiecībā pret plānoto sasniegamo rezultātu, tajā skaitā, vērtējot plānoto mērķauditorijas aptvērumu (mērķa grupas izvēlas pamatojums, novērtējot tās vajadzības) un izvēlēto komunikācijas veidu. Savukārt, ja projektā plānotie sabiedrības informēšanas pasākumi nav skaidri pamatoti, finansējuma piešķiršana nebūtu atbalstāma;
- ❖ lielu daļu finansējuma saņem biedrības, kuras pārstāv lielus ar meža nozari saistītus uzņēmumus, kas ir ieinteresēti konkrētu projektu īstenošanā, līdz ar to šādiem projektu iesniedzējiem būtu izvirzāms nosacījums par līdzmaksājumu, līdzīgi kā tas ir Eiropas Savienības līdzfinansētos fondos, arī Zivju fondā un Medību saimniecības attīstības fondā;
- ❖ finansējuma piešķiršanas nosacījumi neparedz norādīt, kādu pasākumu īstenošanai tiks slēgts līgums ar ārpalpojuma sniedzēju, šāda informācija izriet tikai pēc projekta īstenošanas no izdevumus pamatojošiem dokumentiem. Lai arī ir pakalpojumi, kuru sniegšanu var nodrošināt tikai noteikti pakalpojumu sniedzēji, piemēram, drukas darbus, citos gadījumos tomēr līgumu slēgšana ar trešajām personām būtu rūpīgi vērtējama katrā projektā individuāli, pieprasot projekta pieteicējam pamatot tā ekonomisko ieguvumu.

Revīzijā secinājām, ka projektu īstenoāju pieteikumos pamatojums par sabiedrības informēšanas pasākumu nepieciešamību tiek norādīts agresīvas un melīgas informācijas kampaņas, kas nomelno meža nozari un kurām tiek piešķirts arvien lielāks finansējums. Tāpēc ir jānodrošina adekvātas un patiesas informācijas publicēšana un sabiedrības izglītošana. Uz minēto norādīja arī Zemkopības ministrijas pārstāvji.

Kopš 2016.gada no kopējā finansējuma atsevišķi tiek izdalīts finansējums “Sabiedrības informēšanas pasākumiem: elektroniskajos masu medijos un drukātajos plašsaziņas līdzekļos”, 2016.gadā paredzot tam finansējumu 158 tūkst. *euro*, 2017.gadā 168 tūkst. *euro*. Saskaņā ar Zemkopības ministrijas Meža departamenta sniegto informāciju publikācijas tēma ir (žurnāla, laikraksta, interneta portāla, TV raidījuma) autora ziņā.

Revīzijā secinājām, ka Zemkopības ministrija un Vides aizsardzības un reģionālas attīstības ministrija ik gadu finansiāli atbalsta sabiedrības izglītošanas un informēšanas pasākumu projektus par katras ministrijas pārstāvētās nozares interešu aizstāvību. **Valsts kontrole vērš uzmanību, ka, iespējams, veidojas tendence finansējumu piešķirt sabiedrības informēšanas pasākumiem, pretnostatot šīs nozares, nevis darbojoties un finansējumu izlietojot sabiedrības ilgtermiņa interesēs, meklējot kompromisus un balansu starp abu nozaru vajadzībām un interesēm.**

Projektu finansējuma izlietojuma un sasniegto rezultātu uzraudzība

Attiecībā uz ziedojuma finansējumu izlietojuma un projektu īstenošanas rezultātā sasniegto rezultātu uzraudzību pastāv nepilnības un būtiskas atšķirības no Meža attīstības fonda valsts atbalsta finansētiem pasākumiem, jo:

- ❖ **projektu noslēguma pārskatus par projektu īstenošanu nevērtē ziedojumu vērtēšanas ekspertu komisija, tie netiek izskatīti ne Meža attīstības fonda padomē, ne konsultatīvajā padomē.** Projektu noslēguma pārskati netiek publicēti Zemkopības ministrijas mājas lapā;¹⁵²
- ❖ Lauku atbalsta dienestam, vērtējot projektu noslēgumu pārskatus, nav pieejami projektu iesniegumi, bet tikai plānoto izdevumu tāmes, līdz ar to atkarībā no iesniegtās tāmes detalizācijas dienesta iespējas izvērtēt projektu pēc būtības var būt ierobežotas. Ņemot vērā, ka projekta īstenošanai finansējums tiek izmaksāts 100% avansa veidā, gadījumā, ja projekta īstenošana neatbilst plānotajam, dienestam var rasties grūtības atgūt nepamatoti izmaksāto finansējumu;
- ❖ ne finansējuma piešķiršanas nosacījumos ministrijas mājas lapā, ne līgumos par finansējuma piešķiršanu nav norādīta projekta izdevumu kopsavilkuma forma, līdz ar to projektu īstenošanai ir izstrādāta pēc saviem ieskatiem. Izdevumu kopsavilkumam ir jāpievieno visu darījumu un samaksu apliecinājošu dokumentu kopijas, kuru atbilstību pārbauda Lauku atbalsta dienests, papildus veicot projektu pārbaudes uz vietas 1% apmērā.

Vienlaikus revidenti vērs uzmanību, ka tā kā nav izstrādāta vienota parauga plānoto izdevumu tāme un projektu iesniedzēji tāmes nereti izstrādā vispārīgas, ne vienmēr ir iespējams izsekot pēc projekta īstenošanas rēķinos norādīto pakalpojumu sasaistei ar sākotnēji plānotajiem mērķiem.

Minēto apliecina Lauku atbalsta dienesta lūgumi sniegt papildu skaidrojumus, piemēram, biedrībai “Zaļas mājas” vairākkārtīgi lūgts sniegt skaidrojumu par iesniegtajiem rēķiniem (par auto nomu, telpu nomu, reklāmas aģentūras pakalpojumiem u.tml.). Piemēram, par autostāvvietas apmaksu sniegts skaidrojums: *“Likteņdārza apmeklējums saistīts ar to, ka sarunās ar cilvēkiem par meža nozari vairākkārt ir saņemti jautājumi par svešu zemju koku sugu introducēšanu Latvijā paredzamo klimata izmaiņu dēļ nākamajos 100 gados. Kā piemērs tika minēts Likteņdārzs ar tur esošām ne Latvijas sugām. Tā kā līdz šim šajā vietā nebija bijis un nespēja atbildēt uz šo jautājumu, nolēmu apmeklēt Likteņdārzu, lai klātienē gūtu informāciju par koku sugām. Šis brauciens bija tīri informatīvs man kā biedrības vadītājam”.*

Ieteikumi

Lai veicinātu pēc iespējas jēgpilnu AS “Latvijas valsts meži” ziedojuma līdzekļu izlietošanu, Zemkopības ministrijai:

- ❖ izvērtēt iespēju definēt prioritātes sabiedrības informēšanas pasākumiem, kas, vēlams, izrietētu no politikas plānošanas dokumentiem vai būtu pamatoti ar pētījumos, aptaujās vai citos dokumentos iegūtiem rezultātiem;
- ❖ precizēt projektu vērtēšanas kritērijus un to vērtēšanas kārtību, tajā skaitā izvērtēt iespēju nodot administratīvo kritēriju izvērtēšanu Lauku atbalsta dienestam;
- ❖ paredzēt projektu noslēguma pārskatu izvērtēšanu un to publicēšanu Zemkopības ministrijas mājas lapā, ietverot saites uz publikācijām plašsaziņas līdzekļos.

Lai nodrošinātu atklātu un skaidru AS “Latvijas valsts meži” ziedojuma līdzekļu pārvaldību, Zemkopības ministrijai izstrādāt ziedojuma līdzekļu piešķiršanas un uzraudzības kārtību (nolikumu, vadlīnijas), ietverot iesniegumu izskatīšanas kārtību un termiņus, finansējuma piešķiršanas nosacījumus, detalizētas vienota parauga izdevumu tāmes un pārskatus par projektu izpildi, kā arī atrunājot finansējuma uzraudzības kārtību.

5.2. Medību saimniecības attīstības fonds

Revīzijā netika gūta pārlicība, ka salīdzinoši ierobežotais finansējums, kas pieejams Medību fondā, ir izmantots pēc iespējas lietderīgāku un ekonomiski pamatotu projektu īstenošanai.

Finansējums pamatā tiek piešķirts izglītošanas un informēšanas pasākumiem medību jomā vieniem un tiem pašiem projektu īstenotājiem, tajā skaitā gandrīz visiem Medību fonda konsultatīvās padomes locekļu pārstāvēto biedrību/iestāžu projektiem.

Revīzijā secinājām, ka nav izveidots tāds kontroles mehānisms, kas nodrošina iespēju gūt pārlicību par pieprasītā un izlietotā finansējuma pamatotību. Piemērotā prakse liecina par ik gadus zināma finansējuma piešķiršanu noteiktām biedrībām, ļaujoties uz pašu biedrību ieskatiem par projektos īstenojamo pasākumu skaitu un saturu, nevis skaidri noteiktām prioritātēm un izvērtētajām vajadzībām konkrētajā gadā.

Vienīgi Medību fondā izlietotā finansējuma kontroli neveic Lauku atbalsta dienests, un šī funkcija ir Zemkopības ministrijas pārziņā. Tomēr **faktiski izdevumu kontrole netiek veikta**, kas tika norādīts jau 2011.gada Pētījumā. Fondu nosacījumi joprojām neparedz projektu īstenotājiem iesniegt izdevumus pamatojošo dokumentu kopijas, un nav arī paredzētas pārbaudes uz vietas pie projektu īstenotājiem. Arī divos projekta īstenošanu pamatojošos dokumentos – noslēguma pārskatā un izdevumu kopsavilkumā – sniegtā informācija nav pietiekama, lai gūtu pārlicību par izdevumu pamatojumu un to atbilstību plānotajam.

Lai pārlicinātos par projektos attiecinātajiem izdevumiem, veicām pārbaudes uz vietas divās biedrībās un secinājām, ka abām biedrībām pakalpojumu īstenošanu regulāri veic citi uzņēmumi, kuros šo biedrību vadītāji ir arī valdes priekšsēdētāji. **Vienā gadījumā šāds uzņēmums faktiski ir īstenojis gandrīz visus projektus vairāku gadu garumā. Piemēram, 2017.gadā trim projektiem sniegti pakalpojumi par 24 235 euro jeb 92% no kopējiem projektu pakalpojuma izdevumiem. Ņemot vērā, ka par pakalpojumiem tiek sagatavoti tikai vispārīgi rēķini, nepievienojot pamatojošos dokumentus, faktiskie izdevumi nav pārbaudāmi.**

Atsevišķi ārpalpojuma uzņēmuma rēķini arī rada šaubas par sniegtā pakalpojuma un tā summas atbilstību, piemēram, komandējuma organizēšana vienam dalībniekam neatkarīgi no komandējuma valsts un komandējuma dienu skaita vidēji izmaksā 800 euro, tostarp komandējuma izdevumi uz Briseli vienai, divām vai trīs dienām bijuši 830 – 850 euro. Ņemot vērā piemēroto praksi, revidentu ieskatā būtu nosakāmi papildu ierobežojumi projekta īstenošanai darboties kā starpniekiem, lai nodrošinātu iespēju izsekot faktiskajiem izdevumiem.

Konstatētās neatbilstības biedrības iesniegtajā noslēguma pārskatā un norādītajos rēķinos, tajā skaitā, par vienu pakalpojumu sagatavojot vairākus rēķinus, liecina par **būtiskiem trūkumiem Zemkopības ministrijas kontrolē** un nepamatotu izdevumu apstiprināšanu.

Medību likums¹⁵³ paredz, ka Medību saimniecības attīstības fonda līdzekļi izmantojami medījamo dzīvnieku monitoringam un populāciju papildu aizsardzības pasākumiem, medījamo dzīvnieku un to populāciju zinātniskai izpētei, līdzdalībai starptautiskajās medību organizācijās un mednieku izglītošanai.

Medību saimniecības attīstības fonda padome izveidota ar mērķi nodrošināt mērķtiecīgu un efektīvu fonda līdzekļu sadali un kontrolēt to izlietojumu atbilstoši Medību likumā noteiktajiem fonda līdzekļu izmantošanas mērķiem.¹⁵⁴

Projektu iesniegumu vērtēšana un apstiprinātie projekti

No Medību saimniecības attīstības fonda 2015.-2018. gadā ik gadu piešķirts finansējums 13 – 14 projektiem, tajā skaitā nevalstiskajām organizācijām apmēram puse no kopējā finansējuma, piemēram, 2017.gadā 51% apmērā. Medību saimniecības attīstības fondā piešķirtais finansējums un projektu skaits norādīts 10.tabulā.

10.tabula. Medību saimniecības attīstības fondā atbalstīto projektu finansējums un skaits 2015.–2018.gadā

	2015		2016		2017		2018	
No Medību saimniecības attīstības fonda atbalstīto projektu kopējais finansējums un skaits (euro, projektu skaits)	141 621	14	137 372	13	141 621	14	141 621	13
Tajā skaitā nevalstiskajām organizācijām piešķirtais finansējums un skaits	69 543	8	70 078	8	72 170	9	72 338	8
Biedrība “Latvijas Mednieku savienība”	32 155	4	32 740	4	32 900	4	33 000	4
Biedrība “Latvijas Mednieku asociācija”	31 445	3	31 445	3	31 445	3	33 445	3
Straupes mednieku un makšķernieku biedrība „Mārkulīči”	5 943	1	5 893	1	5 893	1	5 893	1
Biedrība “Latvijas dzinēju klubs”	x	x	x	x	1 932	1	x	x
Tajā skaitā LVMI “Silava” monitoringa veikšanai	25 651	1	26 533	1	28 527	1	31 846	1

Katru gadu lielākais finansējums tiek piešķirts Latvijas Valsts mežzinātnes institūtam “Silava” monitoringa veikšanai un divām Medību saimniecības attīstības fonda konsultatīvajā padomē pārstāvētajām biedrībām mednieku izglītošanas un ar medībām saistītu pasākumu īstenošanai:

- ❖ biedrībai “Latvijas Mednieku savienība” katru gadu tiek piešķirts finansējums četriem projektiem – “Mednieku, medību vadītāju un medību koordinācijas komisiju izglītošana”, “Medību trofeju vērtēšana un izstāžu organizēšana”, “Gada balva medniecībā” un “Starptautiskā pārstāvniecība un sadarbība”;
- ❖ biedrībai “Latvijas Mednieku asociācija” katru gadu tiek piešķirts finansējums trīs projektiem – “Mednieku izglītošana mednieku festivāla “Minhauzens” ietvaros”, “Mednieku izglītošana un medību popularizēšana”, “Latvijas mednieku interešu pārstāvniecība starptautiskajās nevalstiskajās organizācijās”.

Lai arī iesniegto projektu skaits nav liels, tomēr finansējuma trūkuma dēļ katru gadu daži projekti tiek noraidīti, piemēram, 2018.gadā no pieteiktajiem 16 projektiem trīs tika noraidīti.

Izslases veidā analizējot konsultatīvās padomes locekļu vērtējumus, konstatēts, ka pamatā tajos netiek norādīti komentāri un piezīmes, tajā skaitā gadījumos, kad sniegts zems vērtējums kādam no projektu vērtēšanas kritērijiem, piemēram, vienā gadījumā visiem projekta vērtēšanas kritērijiem skalā no 1 līdz 10 noteikts vērtējums “1” vai “1” un “2”, nesniedzot skaidrojumu par neatbilstībām.

Revīzijā, analizējot biedrību īstenotos projektus, konstatēts, ka abas biedrības organizē mednieku izglītošanas pasākumus, organizējot seminārus dažādos reģionos/pilsētās Latvijā, kā arī pārstāv Latvijas mednieku intereses starptautiskajās nevalstiskajās medību organizācijās.

Analizējot biedrību projektu pieteikumus, konstatēts, ka plānotais pasākumu apjoms un finansējums pamatā ir nemainīgs, bieži vien nesniedzot detalizētu informāciju par konkrētiem plānotajiem izdevumiem un sagaidāmajiem rezultātiem, tajā skaitā:

- ❖ par semināru organizēšanu dažādās Latvijas pilsētās projektu iesniegumos kā rezultatīvie rādītāji tiek norādīts plānotais semināru un apmeklētāju skaits (piemēram, vismaz 30 vai 40 bezmaksas apmācības semināri), tomēr darba uzdevumos nav sniegta informācija par plānotajām apmācību tēmām un vietu;
- ❖ projektā par Latvijas mednieku interešu pārstāvēšanu starptautiskajās nevalstiskajās medību organizācijās viena biedrība ik gadu plāno organizēt 12 komandējumus – piedalīties FACE¹⁵⁵ valdes sēdēs un darba grupās, kā arī papildus plāno tikties ar sadarbības partneriem dažādās

valstīs. Tomēr netiek norādīta informācija par sadarbības braucienos plānotajiem sasniedzamajiem rezultātiem, piemēram, laika periodā no 2015. līdz 2018. gadam biedrības vadītājs trīs reizes divas sadarbības braucienos uz Spāniju, divas gadus pēc kārtas uz Itāliju, kā sagaidāmo rezultātu norādot “*Sadarbības attīstība ar citām valstīm, kontaktu veidošana un uzturēšana*”;

- ❖ plānoto izdevumu tāmē norādītās informācijas detalizācija atkarīga no projekta iesniedzēja, piemēram, viena biedrība tāmē norādījusi vispārīgu pozīciju “semināru, darba grupu organizēšana, t.sk., piesaistot starptautiskos lektoros – 20 gab. 4 600 euro), kamēr cita biedrība tāmi detalizējusi uz divām lapām.

Zemkopības ministrija norādīja, ka, piemēram, “*semināru apjomu sniedz paši projektu īstenotāji, objektīvi izvērtējot savus laika un finanšu resursus, kā arī iespējas piesaistīt lektoros (...) fonds arī nenosedz neviena projekta izmaksas pilnībā (izņemot zinātniskās izpētes projektus) un projekta īstenotāji liek klāt savus līdzekļus*”.

Projektu vērtēšanas kritēriji paredz arī vērtēt, vai projekta izmaksu kalkulācijā iekļautie izdevumi ir pamatoti un atbilst reālajām izmaksām. Vērtējot kopsakarā projektu vērtējumu ar iesniegumos un tāmēs sniegto informāciju, kā arī vēlāk piemēroto uzraudzību, ir grūti iedomāties, ka ir iespējams kvalitatīvi novērtēt projekta izmaksu kalkulācijā iekļauto izdevumu pamatotību un atbilstību reālajām izmaksām. Jāmin, ka no analizētajiem konsultatīvās padomes locekļu individuālajiem projektu vērtējumiem, konstatēts, ka pamatā šis kritērijs 10 punktu sistēmā vērtēts no 7 līdz 10 punktiem.

Lai arī atbilstoši normatīvajam aktam¹⁵⁶ gadījumā, ja vairāki projektu iesniegumi ieguvuši vienādu vērtējumu, priekšroka tiek dota projektam ar lielāko līdzfinansējumu, revīzijā secinājām, ka šādai normai ir deklarātvīvs raksturs, jo projekta finanšu pārskatā nav jānorāda vai jāpievieno attaisnojuma dokumenti, veiktie maksājumi, kas apliecinātu, ka šāda veida izdevumi faktiski ir bijuši.

Projektu rezultātu un finansējuma izlietojuma uzraudzība un kontrole

Normatīvais akts¹⁵⁷ nenosaka precīzu projektu izpildes un izlietoto finanšu līdzekļu uzraudzības kārtību, paredzot, ka to nosaka līgums. Tikai Zemkopības ministrijas mājas lapā ir pieejamas projektu izpildi apliecinājošu dokumentu veidlapas – noslēguma pārskats par projekta īstenošanu un projekta īstenošanas finanšu pārskats.

Atbilstoši līgumam vienīgais nosacījums par izdevumu uzraudzību noteikts, ka projektu izpildītājiem ar projektu saistītā dokumentācija jā saglabā 5 gadus, kā arī padomei ir tiesības aicināt projekta īstenotāju fonda padomes sēdē klātienē un aizstāvēt informatīvo ziņojumu un noslēguma pārskatu. Revīzijā konstatējām, ka Medību saimniecības attīstības fonda padomes pamatā nav notikušas klātienē un lēmumi saskaņoti elektroniski.

Jau 2011. gadā veiktajā Pētījumā tā autori norādīja, ka Medību saimniecības attīstības fonda iekšējās kontroles sistēma nenodrošina kontroli, ka valsts budžeta līdzekļi ir izmantoti tikai un vienīgi projekta aktivitāšu īstenošanai, un nenodrošina, ka līdzekļu izlietojums ir ekonomiski pamatots.

Revīzijā tika secināts, ka nav veikti būtiski uzlabojumi – joprojām pamatā tiek pārbaudīta tikai kopējo izmaksu atbilstība sākotnēji apstiprinātajai tāmei, noslēguma pārskatiem netiek prasīts pievienot izdevumus pamatojošos dokumentus, kā arī netiek veiktas attaisnojuma dokumentu pārbaudes uz vietas pie projektu īstenotājiem, arī finanšu pārskata forma nav mainīta un ir vispārīga.

Lai arī noslēguma pārskatos par projekta rezultātiem ir jānorāda informācija par dokumentiem, kas apliecina projekta īstenošanu, piemēram, rēķiniem un līgumiem, tomēr sniegtā informācija nav pietiekama, lai pārliecinātos par izdevumu pamatojumu un to atbilstību plānotajiem izdevumiem, piemēram, ne vienmēr ir norādītas rēķinu summas, pakalpojumu sniedzēji.

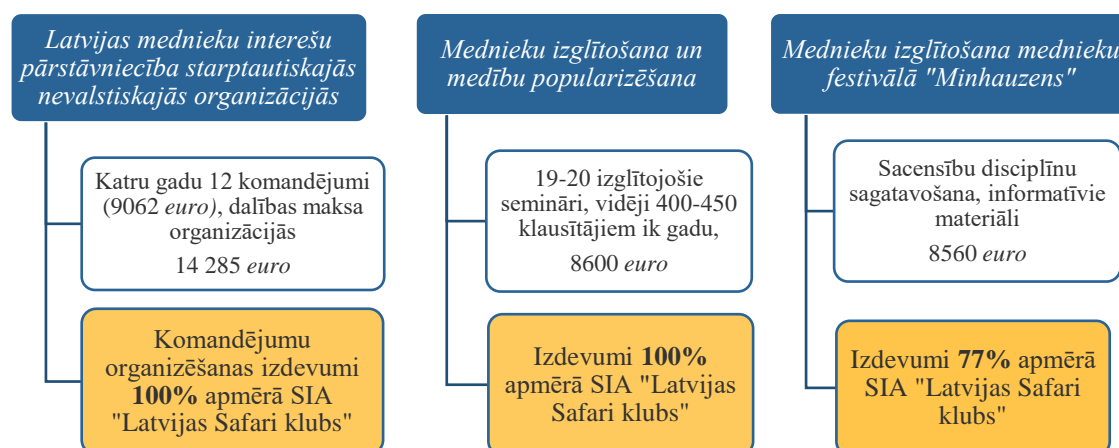
Zemkopības ministrijas atbildīgā amatpersona sniedza norādi, ka:

*“fonds pēc sava finansiālā apjoma nespēj nosegt detalizētu grāmatvedisku/juridisku izvērtēšanu padsmi projektam, visi informatīvie ziņojumi un noslēgumu pārskati tiek e-pastā izsūtīti izvērtēšanai gan Konsultatīvajai padomei, gan Padomei, turklāt tie tiek publicēti ministrijas mājas lapā un pieejami visiem interesentiem, tostarp tiem, kuru kompetence ļauj identificēt iespējamās neatbilstības. Tādējādi ir izveidots salīdzinoši efektīvs mehānisms, vienlaikus netērējot jau tā niecīgos fonda līdzekļus profesionāļu algošanai”.*¹⁵⁸

Revidentu ieskatā ir jāparedz, ka informācija par rēķiniem, to apmēru un pakalpojuma aprakstu tiek norādīta finanšu pārskatā, tādējādi radot iespēju salīdzināt konkrētu pozīciju plānotos izdevumus un faktiski radušos, piemēram, dalības maksa starptautiskās organizācijās, degvielas izdevumi u.c.

Ņemot vērā iepriekš minēto, revīzijā tika veiktas attaisnojuma dokumentu pārbaudes uz vietas divās mednieku biedrībās – “Latvijas Mednieku asociācija” un “Latvijas Mednieku savienība” – kopumā par 21 īstenoto projektu 2015.–2017.gadā. Attaisnojuma dokumenti tika pārbaudīti kopsakarā ar biedrību noslēguma pārskatos un noslēguma finanšu pārskatos sniegto informāciju.

Analizējot uz vietas **biedrībā “Latvijas Mednieku asociācija”** pieejamos ar projektu īstenošanu saistītos dokumentus, tika secināts, ka lielāko daļu pakalpojumu biedrībai ir nodrošinājis ārpusbiedrības sniedzējs (SIA “Latvijas Safari klubs”), kurā biedrības priekšsēdētājs arī ir valdes priekšsēdētājs. Piemēram, 2017.gadā minētais uzņēmums sniedzis pakalpojumus **24 235 euro** apmērā **jeb 92% apmērā no kopējiem projektu pakalpojuma izdevumiem**¹⁵⁹ (skatīt 8.attēlu).

8.attēls. Biedrības “Latvijas Mednieku asociācija” īstenotie projekti un ārpusbiedrības nodotais izdevumu apmērs 2017.gadā.

Noslēguma pārskati, izdevumus apliecinājošie dokumenti

Ar minēto ārpusbiedrības sniedzēju netiek slēgts līgums, rēķinos lielākoties netiek sniegts izvērsti sniegtā pakalpojuma apraksts vai tas ir vispārīgs, kā arī netiek pievienoti norādīto izdevumu pamatojoši dokumenti. Piemēram, attiecībā uz starptautisko sadarbību nav pieejami faktiskie rēķini un maksājumi par aviobiļetēm, viesnīcu izdevumiem un transfēriem, attiecībā uz semināru izdevumiem nav pievienoti dokumenti, kas apliecina faktiskās telpu nomas un transporta izmaksas, izdales materiālu un organizēšanas izmaksas, veikto atlīdzības izmaksu lektoriem u.c.

Pārbaudot izlietoto finanšu līdzekļu pamatotību, tika arī konstatēts, ka biedrībā lielākoties netiek sagatavoti/saglabāti īstenoto pasākumu pamatojoši dokumenti, piemēram, attiecībā uz starptautisko sadarbību biedrībā netiek izdoti rīkojumi par darbinieku nosūtīšanu komandējumā, netiek iesniegti/uzglabāti dokumenti ar komandējuma ietvaros apmeklēto konferenču darba kārtību, prezentācijām, netiek sagatavota un iesniegta komandējuma atskaite, attiecībā uz organizētājiem

semināriem un pasākumiem netiek sagatavotas/uzglabātas maršruta lapas, kas apliecina faktiski veiktos braucienus.

Papildus analizējot ārpakalpojuma sniedzēja rēķinus un Zemkopības ministrijai iesniegtos projekta īstenošanu pamatojošos dokumentus, konstatēts arī, ka rēķinos izmaksu pozīcijas regulāri norādītas vienādā apmērā, atsevišķos gadījumos radot šaubas par to atbilstību faktiskajai situācijai. Konstatēts arī, ka faktiskās izmaksas ne vienmēr atbilst tāmes atsevišķām pozīcijām, kā arī rēķini bieži vien izrakstīti projekta starpposma vai noslēguma posma īstenošanas beigās (pēdējā dienā) vienā kopsummā, piemēram:

- ❖ **projektā “Latvijas mednieku interešu pārstāvniecība starptautiskajās nevalstiskajās organizācijās”**
 - atbilstoši rēķiniem par komandējumu organizēšanu **vienam cilvēkam neatkarīgi no komandējuma valsts** un komandējuma **dienu skaita** rēķins tiek izrakstīts vidēji **800 euro** apmērā, piemēram, komandējums uz Briseli izmaksājis 830 – 850 *euro* gan vienai, gan divām un trīs dienām, komandējums uz Lietuvu divām dienām izmaksājis 820 *euro* (ietverot aviobiļeti, viesnīcu, transfērus);
 - ik gadus organizēti divi piecu dienu darījumu braucieni, piemēram, uz Spāniju, Itāliju, Dāniju, Krieviju katrs 400 *euro* apmērā (par aviobiļetēm un tranfēriem), lai tiktos ar minēto valstu medību organizāciju pārstāvjiem un pārrunātu sadarbības iespējas, turklāt nav informācija par konkrētu galamērķi un sadarbības partneri;
 - lai arī atbilstoši 2017.gada apstiprinātajai izdevumu tāmei **dalības maksa FACE plānota 5 368 euro** apmērā, tajā skaitā 500 *euro* apmaksājot kā līdzfinansējumu pašai biedrībai, atbilstoši organizācijas rēķinam dalības maksa **bijusi 4 650 euro apmērā**. Rezultātā **Zemkopības ministrija ir apstiprinājusi** izdevumus lielākā apmērā, tajā skaitā tos, kas bija plānoti kā līdzfinansējums. Minētā situācija konstatēta arī 2018.gadā, kad dalības maksa saskaņā ar rēķinu bijusi 4 743 *euro*.
- ❖ **projektā “Mednieku izglītošana un medību popularizēšana”**
 - ārpakalpojuma sniedzēja rēķinos lielākoties ir norādīti kopējie semināru organizēšanas izdevumi par vairākiem semināriem kopā, un tie bieži vien ir izrakstīti **projekta starpposma vai noslēguma posma pēdējā dienā**, piemēram, 2016.gadā izrakstīts rēķins 2140,47 *euro* apmērā par sešu semināru organizēšanu, lielākoties arī **semināru organizēšanas izdevumi neatšķiras** – piemēram, 2017.gadā semināru organizēšana, ietverot telpu nomu, Rīgā, Dreiliņos vai Daugavpilī izmaksājusi vienādi 270 *euro*;
 - 2017.gadā projekta ietvaros organizēti arī **pieci semināri biedrības organizētā pasākuma “Minhauzens” laikā 5.augustā** par kopējo summu **1 250 euro (katrs 250 euro)**, ietverot arī telpu nomas izdevumus;
 - 2017.gadā pieejami divi rēķini **par transporta organizēšanu – kopā 1 800 euro**, kas sagatavoti starpposma un noslēguma posma pēdējā dienā, nesniedzot nekādu papildu informāciju. Jānorāda, ka šāda summa, kurai papildus norādīts līdzfinansējums 1000 *euro*, iepļānata projekta pieteikuma tāmē, kā pamatojumu norādot **2000 km**. Salīdzinoši otra biedrība, kura ik gadu organizē uz pusi vairāk semināru, vidēji degvielas izdevumus norāda 1100 *euro* (1000 l);
- ❖ **projektā “Mednieku izglītošana mednieku festivālā “Minhauzens”** - pieejami daži liela apmēra neizvērsti rēķini, kuru apmērs par vienu un to pašu uzdevumu katru gadu atšķiras, piemēram, 2016.gadā “*Sacensību disciplīnu sagatavošana – 10 gab.*” – 4058,93 *euro* apmērā, 2017.gadā “*Sacensību disciplīnu sagatavošana – 1.gab.*” – 4886,34 *euro* apmērā.

Analizējot attaisnojuma dokumentus, secināts arī, ka Zemkopības ministrijas iesniegtajā pārskatā ietverti vairāki rēķini par vienu un to pašu braucienu/komandējumu – 2016.gadā uzņēmums izrakstījis **divus rēķinus (31.martā un 29.jūnijā) katru 800 euro** apmērā **par viena darījumu brauciena organizēšanu uz Serbiju** no 7. līdz 9.aprīlim vienam cilvēkam. 2018.gadā pārskatā ietverts 27.aprīļa rēķins par brauciena organizēšanu **vienam cilvēkam uz Bulgāriju no 16.līdz 19.aprīlim - 800 euro** apmērā un arī 29.jūnija rēķins par brauciena organizēšanu uz Bulgāriju tam pašam cilvēkam no **17.līdz 18.aprīlim – 820,50 euro** apmērā. Zemkopības ministrija pārskatus un attiecīgi izdevumus apstiprinājusi kā atbilstošus. **Minētais**

liecina ne tikai par būtiskiem trūkumiem Zemkopības ministrijas kontrolē, bet arī norāda par nepamatotu izdevumu apstiprināšanu.

Lai arī mazākā apmērā, tomēr arī **biedrībai “Latvijas Mednieku savienība”** daļu pakalpojumu īsteno uzņēmums (SIA “Trofeju klubs”), kurā biedrības priekšsēdētājs ir arī valdes priekšsēdētājs, piemēram, 2017.gadā no fonda piešķirtajiem 32 740 *euro* ārpakalpojumā sniegti pakalpojumi 9822 *euro* jeb 30% apmērā. Pamatā minētais uzņēmums nodrošinājis projekta “Medību trofeju vērtēšana un izstāžu organizēšana” īstenošanu, kā arī uz uzņēmumu attiecināti biedrības vadītāja kā lektora atlīdzības izdevumi.

Lai arī kopumā ir pieejami dažādu pakalpojuma sniedzēju rēķini, degvielas iegādi attaisnojoši dokumenti, tomēr projekta attaisnojuma dokumenti nav pieejami pilnā apmērā, kā arī pilnībā nesniedz informāciju par pakalpojumu, piemēram:

- ❖ lai arī ir pieejami degvielas iegādes rēķini, netiek sagatavotas/uzglabātas maršruta lapas, netiek arī sagatavotas komandējumu atskaites;
- ❖ pakalpojumu rēķinos ne vienmēr ir identificējams konkrētais seminārs, piemēram, pieejami vairāki zemnieku saimniecības rēķini par telpu nomu un lektora pakalpojumiem, neidentificējot semināra tēmu un vietu.

Ņemot vērā arī, ka Zemkopības ministrijai iesniegtajos noslēguma pārskatos norādīta tikai informācija par kopā organizētiem 30 vai 40 semināriem, nedetalizējot nevienu semināru, kā arī to, ka norādīti tikai dažu rēķinu numuri, nav iespējams pilnībā izsekot attiecinātajiem izdevumiem un faktiski notikušajiem semināriem.

Analizējot abu biedrību semināru organizēšanas izdevumus, nav vērojama sakarība starp semināru skaitu un izdevumiem – biedrība “Latvijas mednieku savienība” katru gadu īsteno 30–40 seminārus dažādos Latvijas reģionos vairāk nekā 800 klausītājiem, no fonda saņemot 9900 *euro* (kopā projekta izmaksas 14 000 *euro*), savukārt biedrība “Latvijas mednieku asociācija” – 20 seminārus vidēji 400 klausītājiem, no fonda saņemot 8600 *euro* (kopā izmaksas 11 000 *euro*).

Abas minētās biedrības 2014. – 2016.gadā papildu Medību saimniecības attīstības fonda īstenotajiem pasākumiem arī **no Meža attīstības fonda AS “Latvijas valsts meži” ziedojuma līdzekļiem** organizēja seminārus par Āfrikas cūku mēri, noslēdzot līgumus ar Lauku atbalsta dienestu:

- ❖ 2014.gadā par finansējumu 30 000 *euro*, tajā skaitā 30 izglītojošo semināru organizēšanai;
- ❖ 2016.gadā par finansējumu 12 000 *euro*, tajā skaitā 23 semināru organizēšanai.

Par šo pasākumu organizēšanu tika noslēgti līgumi ar vairākiem pakalpojumu sniedzējiem, **tajā skaitā abas biedrības noslēdza līgumus ar iepriekš minētajiem ārpakalpojuma sniedzējiem** par pakalpojumu īstenošanu **gandrīz pilnā apmērā**. Ņemot vērā, ka minēto atbalstu administrēja Lauku atbalsta dienests, papildus tika iesniegti arī dalībnieku saraksti par semināru norisi, prezentācijas, līgumi, pieņemšanas nodošanas akti. Vienlaikus vienīgie attaisnojuma dokumenti bija uzņēmumu rēķini, neradot iespēju pārlicināties par faktiskajiem maksājumiem, piemēram, par transporta/degvielas izdevumiem, uzskaites materiāliem u.c.

Par piešķirtajiem līdzekļiem tika organizēti semināri dažādos reģionos ar izmaksām vidēji 435–450 *euro*, tajās ietverot lektora pakalpojumus, telpu nomu un biroja tehnikas nomu, izdales materiālus, transporta izdevumus, kafijas pauzes un arī organizēšanas izdevumus (vienai biedrībai 70 *euro* katram semināram). Semināru apjomu un skaitu noteica pašas biedrības, tajā skaitā, piemēram, biedrība “Latvijas mednieku asociācija” 2016.gadā projekta ietvaros nepilna mēneša laikā organizējusi četrus seminārus Daugavpilī kopā 1800 *euro* apmērā, katru apmeklēja vidēji 15 klausītāji.

Pārbaudot informāciju par organizētajiem semināriem biedrību mājas lapās, secinājām, ka nav vienkopus pieejama informācija par to norisi, kā arī nav identificējama informācija par visiem organizētajiem semināriem, piemēram, biedrības “Latvijas mednieku asociācija” mājas lapā par 2016. un 2017.gadu publicēta informācija attiecīgi par trīs un desmit semināru norisi, lai gan no Medību fonda līdzekļiem gadā

organizēti 20 semināri. Arī Zemkopības ministrijas mājas lapā, izņemot noslēgumu pārskatus, nav publicēta plašāka informācija par īstenotajām aktivitātēm, to apjomu un saturu.

Revidenti izprot un neapšaubā nepieciešamību organizēt mednieku izglītošanu un informēšanu par medību jomas aktualitātēm, tomēr, iespējams, būtu izvērtējams ik gadus nepieciešamais semināru apjoms un iespēja izplatīt informāciju citos veidos. Tādējādi nodrošinot mazāku resursu izlietojumu un aptverot tik pat plašu vai pat plašāku auditoriju.

Tiesību akts¹⁶⁰, kas regulē valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību lauku un zivsaimniecības attīstībai 2014.–2020.gada plānošanas periodā, paredz, ka, sagatavojot projekta iesniegumu, atbalsta pretendents projekta iesniegumā parāda, ka plānotās projekta izmaksas atbilst gaidāmajiem rezultātiem, ievērojot pareizas finanšu vadības principu, ko veido:

- ❖ saimnieciskuma princips, kurš saistīts ar to, lai resursi, ko atbalsta pretendents lieto savas darbības nodrošināšanai, būtu pieejami noteiktā laikā, pienācīgā apmērā un **par labāko cenu**;
- ❖ lietderības princips, kurš saistīts ar labāko attiecību starp izmantotajiem resursiem un gūto rezultātu;
- ❖ efektivitātes princips, kurš saistīts ar konkrētu izvirzīto mērķu un paredzēto rezultātu sasniegšanu.

Zemkopības ministrijas fondu projektus regulējošie normatīvie akti neparedz ierobežojumus (nosacījumus), kas liegtu projekta īstenotajam darboties kā starpniekam, kas rada risku par izdevumu necaurskatāmību, izmaksu efektivitātes principa neievērošanu. Projekta īstenotajam netiek uzlikts arī pienākums pamatot šo izdevumu ekonomiskumu.

Valsts kontroles ieskatā kā labā prakse būtu prasība, ka projekta iesniedzējs nedrīkst darboties kā starpnieks, tam jābūt tieši iesaistītam projekta īstenošanā.

Ir atzinīgi vērtējama fonda pieeja projektu noslēguma pārskatus publicēt Zemkopības ministrijas mājas lapā, tomēr, lai nodrošinātu vēl lielāku ieguvumu no fonda ietvaros piešķirtajiem līdzekļiem, revidenti aicina apkopot un publiskot arī projektu ietvaros īstenoto semināru, mācību materiālus, prezentācijas un izvērstas komandējumu atskaides.

Ieteikumi

Lai nodrošinātu mērķtiecīga un pamatota Medību saimniecības attīstības fondā pieejamā finansējuma izlietojumu, Zemkopības ministrijai pilnveidot normatīvo aktu¹⁶¹ un kontroles procedūras, tajā skaitā:

- ❖ izvērtēt ik gadu apstiprināto projektu un tajos ietverto aktivitāšu nepieciešamību tādā apmērā un plānotā finansējuma pamatotību;
- ❖ paredzēt projektu īstenotājiem iesniegt precīzas projektu tāmes un detalizētus noslēguma finanšu pārskatus, norādot pakalpojuma sniedzējus, rēķinu summas un darījuma būtību, kas ļauj izsekot plānotajam un izlietotajam finansējumam konkrētās pozīcijās;
- ❖ paredzēt projektu īstenotājiem iesniegt izdevumus apliecinājošos dokumentus, tajā skaitā par izlietoto līdzfinansējumu, vai izvērtēt iespēju finansējuma uzraudzību nodot Lauku atbalsta dienestam;
- ❖ pārskatīt finansējuma piešķiršanas nosacījumus, paredzot ierobežojumu projekta īstenošanu pilnībā nodot ārpalpojuma vai pārliecinoties par šo pakalpojumu izdevumu pamatotību.

5.3. Zivju fonds

Revīzijā konstatētais ļauj secināt, ka Zivju fondā projektu vērtēšanas process ir atklāts un caurskatāms, informācija par vērtējuma rezultātiem un Zivju fonda padomēs lemtu publicēta Zemkopības ministrijas mājas lapā. Atšķirībā no Meža attīstības fonda un Medību saimniecības attīstības fonda Zivju fonda padomes locekļi veic gan iesniegto projektu vērtēšanu, gan arī pieņem lēmumu par projektu atbalstīšanu, tādējādi sabiedrības pārstāvji lēmumu pieņemšanas procesā ir iesaistīti vienas institūcijas ietvaros. Vienlaikus revidentu ieskatā būtu pilnveidojams projektu vērtēšanas process, veicinot objektīvāku un vienotāku pieeju.

Zivju fonda padome ir paredzējusi vairākus papildu finansējuma saņemšanas nosacījumus, kas liecina par mērķi no fonda līdzekļiem īstenot pēc iespējas kvalitatīvākus, pārdomātākus un izdevumu ziņā “samērīgus” projektus. Piemēram, kā viens no kritērijiem ir līdzfinansējuma nodrošināšana, noteikts arī maksimālais finansējuma ierobežojums vienam atbalsta pretendētājam. Vērtējot projektus, ir paredzēts arī minimālais punktu skaits, kas jāsasniedz iesniegtajam projektam, tomēr būtu izvērtējams, vai kritērijiem, kas saistīti ar sabiedriski noderīgu mērķu sasniegšanu un ietekmi uz sabiedrību kopumā nebūtu jābūt lielākā īpatsvarā.

Lai arī, analizējot biedrību īstenotos projektus pasākumos, kas saistīti ar sabiedrības informēšanu un dalību starptautiskos pasākumos, kopumā secinājām, ka tie atbilst fonda reglamentējošā tiesību aktā noteiktajiem pasākumiem, vienlaikus revidentu ieskatā ir izvērtējama atsevišķu pasākumu finansēšanas lietderība, piemēram:

- regulāri tiek atbalstīti projekti, kas paredz piedalīšanos dažādās makšķerēšanas sacensībās ārzemēs – 2015.–2017.gadā kopā šādiem pasākumiem piešķirts finansējums apmēram 55 809 *euro* apmērā, piemēram, Latvijas izlases komandas dalībai pasaules meistarsacīkstēs mušņmakšķerēšanā Slovākijā, spinningošanā no krasta Itālijā u.c.
- 2017.gadā arī atbalstīta grāmatas “Populārākās makšķerēšanas vietas Latvijā” izdošana 13 700 *euro* apmērā, lai gan projektam ir peļņas raksturs un grāmatu plānots izplatīt par maksu.

Izlases veidā analizējot projektu tāmes un attaisnojuma dokumentus, secinājām arī, ka daļa biedrību par projektu īstenošanu tālāk slēdz pakalpojumu līgumus par visu vai lielāko projekta finansējuma daļu, tādējādi faktiskie izdevumi nav pārbaudāmi.

Zivju fonda mērķis ir nodrošināt līdzekļus zinātniskiem pētījumiem, kuri saistīti ar zivju resursu izpēti, piesārņojuma un dažādas saimnieciskās darbības ietekmi uz zivju resursiem, kā arī līdzekļus zivju atražošanas un aizsardzības pasākumiem, tai skaitā papildu līdzekļus Zivju fonda mērķim atbilstošiem projektiem, kurus saistībā ar to kompetencē esošiem uzdevumiem realizē valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un citas atvasinātas publiskas personas, un konkrētiem tiesību aktos par Zivju fondu norādītiem pasākumiem, ko veic biedrības, kuru darbības mērķis ir saistīts ar zivju resursu izmantošanu un aizsardzību.¹⁶²

Nevalstiskās organizācijas no Zivju fonda līdzekļiem pamatā saņem finansējumu diviem pasākumiem, kuru ietvaros arī tika analizēta iesniegto projektu vērtēšana un uzraudzība:

- ❖ sabiedrības informēšanas pasākumiem par zivju resursu pētījumiem, to racionālu un saudzīgu izmantošanu, atražošanu un aizsardzību;¹⁶³
- ❖ dalībai starptautiskos pasākumos, konferencēs un apmācībās saistībā ar zivju resursu pētījumiem, to racionālu un saudzīgu izmantošanu, atražošanu un aizsardzību.¹⁶⁴

Tā, piemēram, 2017.gadā biedrības minētajos divos pasākumos īstenojušas projektus 172 680 *euro* apmērā. Zivju fonda kopējo un nevalstiskajām organizācijām piešķirto finansējumu divos pasākumos 2015.–2018.gadā skatīt 11.tabulā.

11.tabula. Zivju fonda atbalsta pasākumi un izlietotais finansējums 2015.–2018.gadā, *euro*

Atbalsta pasākuma nosaukums	2015		2016		2017		2018	
Zivju fonda izlietotais finansējums/projekti kopā, tajā skaitā	700 980	146	682 432	121	706 909	135	891 950	132
Pasākums Dalība starptautiskos pasākumos, konferencēs un apmācībās saistībā ar zivju resursu pētījumiem, to racionālu un saudzīgu izmantošanu, atražošanu un aizsardzību (turpmāk – dalība starptautiskos pasākumos)	27 979	10	22 594	6	30 320	10	34 973	9
tajā skaitā finansējums NVO	22 605	7	22 594	6	22 680	6	31 430	7
Pasākums Sabiedrības informēšanas pasākumi par zivju resursu pētījumiem, to racionālu un saudzīgu izmantošanu, atražošanu un aizsardzību (turpmāk – sabiedrības informēšanas pasākumi)	99 935	14	116 757	13	160 690	19	153 586	20
tajā skaitā finansējums NVO	94 736	11	79 719	8	152 000	13	99 241	12

Atbilstoši normatīvajam aktam¹⁶⁵ iesniegto projektu pamatotību un atbilstību fonda mērķiem un uzdevumiem, kā arī lēmuma pieņemšanu par līdzekļu piešķiršanu nodrošina viena institūcija – Zivju fonda padome. Zivju fonda padomes sēdes ir atklātas un tajās pieņemtie lēmumi protokolu veidā, tajā skaitā kopējie izvērtējuma rezultāti (punktu skaits, piešķirtais finansējums), ir publiski pieejami.

Minētais revidentu ieskatā ir vērtējams pozitīvi un, salīdzinot ar citiem fondiem, norāda uz visatklātāko un caurskatāmāko vērtēšanas procesu. Vienlaikus jāmin, ka nav pilnībā skaidri izsekojami finansējuma samazinājuma principi atsevišķiem projektiem, ņemot vērā, ka padomes sēžu protokolos ir sniegta informācija jau par pieņemtajiem gala lēmumiem, savukārt padomes locekļu individuālajos vērtējumos norādīti tikai punkti bez komentāriem vai piezīmēm.

Papildus analizējot padomes locekļu individuālos vērtējumus, secināms, ka vērtētāji vairākos gadījumos piemēro atšķirīgus principus normatīvajā aktā¹⁶⁶ noteikto kritēriju izvērtējumā, tajā skaitā tādiem viennozīmīgi interpretējamiem kritērijiem kā piesaistītā līdzfinansējuma apmērs, papildu punkti tiek piešķirti par to, ka pretendents līdz šim nav saņēmis Zivju fonda finansējumu, piemēram, analizējot 2017.gada divu pasākumu projektu individuālos vērtējumus, atbilstoši vērtēšanas kritērijiem:

- ❖ par līdzfinansējumu līdz 10%, 11–25% vai vairāk par 25% piemēro attiecīgi 10, 15 vai 20 punktus, tomēr 12 projektiem piešķirti dažādi punkti;
- ❖ ja atbalsta pretendents līdz šim nav saņēmis Zivju fonda finansējumu, var piešķirt 10 punktus, tomēr pieciem projektiem punkti piešķirti arī gadījumā, kad iepriekš ir saņemts finansējums;
- ❖ arī atbalsta pretendenta pieredze atsevišķos gadījumos vērtēta būtiski atšķirīgi, piemēram, vienam un tam pašam atbalsta pretendenta piemērojot gan 5, gan 10, gan 15 un 20 punktus.

Izprotot, ka dažādiem projektu vērtētājiem var atšķirties redzējums par projektu atbilstību kritērijiem, tomēr vienoti vērtēšanas pamatprincipi vai vadlīnijas varētu veicināt maksimāli vienotāku un taisnīgāku pieeju pret projektu iesniedzējiem.

Salīdzinot ar citiem Zemkopības ministrijas fondiem, Zivju fonda padome projektu iesniedzējiem ir izvirzījusi vairākus papildu nosacījumus, piemēram, vieni no kritērijiem ir projekta izpildei piesaistītais līdzfinansējums (10 līdz 20 punkti atkarībā no papildu finansējuma apmēra) un papildu punkti, ja atbalsta pretendents līdz šim nav saņēmis Zivju fonda finansējumu. Ir noteikts arī viena projekta iesnieguma vai viena atbalsta pretendenta vairāku iesniegto projektu kopsummas ierobežojums (sabiedrības informēšanas pasākumiem – 25 000 *euro*, dalībai starptautiskos pasākumos – 8000 *euro*) un ne vairāk kā trīs video projektu īstenošana vienā izsludinātajā pasākumu kārtā.

Iesniedzējiem projektiem ir jāsasniedz arī noteiktais minimālais punktu skaits, kas turklāt 2018.gadā tika palielināts no 40 līdz 45 punktiem ar mērķi no Zivju fonda līdzekļiem īstenot kvalitatīvākus un rūpīgāk

izstrādātus projektus. Tomēr, analizējot projektu vērtēšanas kritērijus, secināms, ka tādiem kritērijiem kā “*sabiedriski noderīga mērķa sasniegšana projekta īstenošanas rezultātā*” un “*sabiedrības daļas lielums, kura būtu ieguvēja projekta īstenošanas rezultātā*” ir salīdzinoši neliels īpatsvars kopējā vērtējumā – attiecīgi 10 punkti katram, kamēr par citiem kritērijiem paredzēti 15 vai 20 punkti.

Revīzijā izlases veidā tika analizēti laika periodā no 2015. līdz 2017.gadam dažādu biedrību īstenoti 18 projekti divos pasākumos. Sabiedrības informēšanas pasākumos par zivju resursu pētījumiem, to racionālu un saudzīgu izmantošanu ir atbalstīta arī grāmatas “Populārākās makšķerēšanas vietas Latvijā” izdošana 2500 eksemplāros ar mērķi to tālāk izplatīt par maksu. Lai arī sākotnēji projekts tika noraidīts finansējuma trūkuma dēļ, vēlāk samazinātā – 13 700 *euro* – apmērā finansējums tomēr tika piešķirts, neskatoties uz to, ka jau sākotnēji eksperts¹⁶⁷ savā atzinumā bija norādījis, ka “šis projekts jāvērtē kā biznesa projekts bez sabiedriski nozīmīgas pievienotās vērtības un tā kā projekta būtība nesaskan ar Zivju fonda uzstādījumiem, rosināja projekta pieteikumu noraidīt”.

Analizējot atbalstītos projektus pasākumā “*Dalība starptautiskos pasākumos saistībā ar zivju resursu pētījumiem, to racionālu un saudzīgu izmantošanu, atražošanu un aizsardzību*”, secinājām, ka pamatā šajā pasākumā tiek īstenoti projekti ar mērķi piedalīties dažādu veidu makšķerēšanas sacensībās, piemēram:

- ❖ 2016.gadā četri projekti 17 639 *euro* apmērā jeb 78% no kopējā pasākumam pieejamā finansējuma Latvijas izlases komandas dalībai pasaules meistarsacīkstēs karpu makšķerēšanā Francijā 6600 *euro* apmērā, pasaules čempionātā spiningošanā no laivām 4905 *euro* apmērā u.c.
- ❖ 2017.gadā četri projekti 18 255 *euro* apmērā jeb 60% no kopējā pasākumam pieejamā finansējuma Latvijas izlases komandas dalībai pasaules meistarsacīkstēs mušiņmakšķerēšanā Slovākijā 5000 *euro* apmērā, pasaules meistarsacīkstēs spiningošanā no krasta Itālijā 3365 *euro* apmērā, pasaules čempionātā spiningošanā no laivām Krievijā 5050 *euro* apmērā u.c.

Izlases veidā analizējot minēto projektu iesniegumus un noslēguma pārskatus, secinājām, ka lielākoties nav skaidri definēts, kā minētās sportiskās sacensības sasaistās ar Zivju fonda un konkrētā pasākuma mērķiem, piemēram, kā projekta mērķis norādīts “popularizēt profesionālo mušiņmakšķerēšanas sportu Latvijā”.

Projektu rezultātu un finansējuma izlietojuma uzraudzība

Atbilstoši normatīvajam aktam¹⁶⁸ atbalsta saņēmējs papildu pārskatam par projekta īstenošanu Lauku atbalsta dienestā iesniedz arī projekta īstenošanu apliecinājošu dokumentu kopijas (uzrāda oriģinālus) un ar pakalpojumu sniedzējiem noslēgto līgumu kopijas. Zemkopības ministrijas mājas lapā¹⁶⁹ publicēts arī norādījums, kas paredz pierādīt ar atbilstošiem finanšu dokumentiem arī konkrēto līdzfinansējuma apmēru un tā izlietojumu.

Izlases veidā analizējot īstenoto projektu attaisnojuma dokumentus, secinājām, ka daļa biedrību par projektu īstenošanu tālāk ir noslēgusi pakalpojumu līgumus par visu vai lielāko projekta finansējuma daļu, tādējādi nav iespējams pārbaudīt faktiski radušos un veiktos izdevumus.

Lauku atbalsta dienests izlases kārtībā veic pārbaudes vismaz pieciem procentiem no īstenotajiem projektiem un par pārbaudīto rezultātiem informē Zivju fonda padomi, kura pieņem lēmumus arī par projektu īstenošanas pārskatu pieņemšanu vai noraidīšanu.¹⁷⁰

Pozitīvi vērtējams, ka Zemkopības ministrijas mājas lapā tiek publicēts īss pārskats par konkrētajā gadā finansēto projektu rezultātiem.

Ieteikumi

Lai nodrošinātu vienotu projektu izvērtējumu un pēc iespējas mērķtiecīgu pasākumu finansēšanu no Zivju fonda, Zemkopības ministrijai izvērtēt:

- ❖ iespēju pilnveidot Zivju fonda projektu vērtēšanas procesu, veicinot vienotu projektu iesniegumu vērtēšanu;

- ❖ iespēju pārskatīt kritēriju, kas saistīti ar sabiedriski nozīmīgu mērķu un ietekmi uz sabiedrību, īpatsvaru kopējā projektu vērtējumā;
- ❖ projektu, kas saistīti ar sportiskām maksšķerēšanas sacensībām, nepieciešamību un to finansēšanas apmēru.

5.4. Kopsavilkums par Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondu projektu vērtēšanu un uzraudzību

Kopumā salīdzinot finansējuma piešķiršanas nosacījumus, projektu vērtēšanas un uzraudzības procesu visos Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondos, secināms, ka Zivju fondā ir izveidota pārdomātākā un caurskatāmākā pieeja. Revidentu vērtējumā būtiskākie izveidotās projektu vērtēšanas un uzraudzības sistēmas nosacījumi salīdzinošā griezumā apkopoti 12.tabulā.

12.tabula. Projektu vērtēšanas un uzraudzības principi Zemkopības ministrijas fondos

Projektu iesniegumu vērtēšanas un uzraudzības principi	Valsts atbalsts no Meža attīstības fonda	AS "Latvijas valsts meži" ziedojums	Medību saimniecības attīstības fonds	Zivju fonds
Finansējuma piešķiršana				
Vai ir paredzēts finansējumu piešķirt avansā?	50%	100%	20%	Ne vairāk kā 50%*
Projektu iesniegumu vērtēšana				
Vai ir noteikta vienota projekta iesnieguma veidlapa?	Jā	Jā	Jā	Jā
Vai ir noteikta vienota tāmes veidlapa?	Jā	Nē	Jā	Jā
Vai ir noteikts minimālais sasniedzamais vērtēšanas punktu skaits?	Jā	Nē	Nē	Jā
Vai ir noteikts finansējuma ierobežojums vienam atbalsta pretendenta?	Nē	Nē	Nē	Jā
Vai ir noteikts ierobežojums noteikta veida projektu skaitam?	Nē	Nē	Nē	Jā
Vai vērtēšanas kritērijos ir noteikta līdzfinansējuma nodrošināšana?	Nē	Nē	Daļēji	Jā
Projektu īstenošanas uzraudzība				
Pārskati par finansējuma izlietojumu				
Vai ir noteikta vienota parauga pārskata veidlapa?	Jā	Nē	Jā	Jā
Vai tiek iesniegti attaisnojuma dokumenti?	Daļēji	Jā	Nē	Jā
Vai ir paredzēta līdzfinansējuma kontrole?	x	x	Nē	Jā
Vai pārskati par finansējuma izlietojumu ir publiski pieejami?	Nē	Nē	Jā	Nē
Pārskati par projektu rezultātiem				
Vai ir noteikta vienota parauga pārskata veidlapa?	Nē	Nē	Jā	Jā
Vai projektā sasniegtie rezultāti tiek izskatīti un apstiprināti fondu padomēs?	Jā, eksperts par atlīdzību	Nē	Jā	Jā
Vai pārskati par sasniegtajiem projektu rezultātiem ir publiski pieejami?	Jā	Nē	Jā	Nē
Pārbaudes uz vietas pie projektu īstenošanai				
Vai tiek veiktas pārbaudes uz vietas pie projektu īstenošanai?	Jā, 5%	Jā, 1%	Nē	Jā, 5%

*Pēc pieteikuma iesniedzēja rakstiska pieprasījuma, ja nepieciešams

Ieteikumi

Lai pilnveidotu Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondu pārvaldību, Zemkopības ministrijai:

- ❖ izvērtēt iespēju izveidot vienotu Meža attīstības fonda valsts atbalsta, AS “Latvijas valsts meži” ziedojuma un Medību saimniecības attīstības fonda pārvaldību, tādējādi arī nodrošinot pēc iespējas objektīvāku Medību saimniecības attīstības fondā iesniegto projektu izvērtējumu;
- ❖ nodrošināt informācijas publicēšanu par visu fondu padomēs pieņemtajiem lēmumiem, nodrošinot atklātu un caurskatāmu fondu darbību;
- ❖ pārvērtēt visu valsts atbalsta fondu finansējuma saņemšanas un uzraudzības nosacījumus un gadījumos, kad nepastāv objektīvi iemesli atšķirīgām pieejām, izstrādāt vienotus nosacījumus, piemēram, attiecībā uz iesniedzamajiem attaisnojuma dokumentiem un to pārbaudi, līdzfinansējumu, u.c.;
- ❖ izvērtēt iespēju gadījumos, kad projektu īstenošanu pilnā vai lielākajā apmērā nodrošina citi pakalpojumu sniedzēji, paredzēt papildu kontroles, lai pārliecinātos par izdevumu pamatotību;
- ❖ uzlabot informācijas atklāšanu par fondu darbību, nodrošinot, ka tās mājas lapā vienkopus pie katra fonda ir pieejama informācija par īstenotajiem projektiem, to saturu un sasniegtajiem rezultātiem, pievienojot arī radušos gala produktus, piemēram, semināru un konferenču materiālus, prezentācijas, tā nodrošinot pēc iespējas lielākai sabiedrības daļai pieejamu informāciju.

Zemkopības ministrijas viedoklis

Par veikto revīziju:

Zemkopības ministrija novērtē Valsts kontroles centienus šīs apjomīgās revīzijas veikšanā, kas kopumā bija lietderīga un norāda uz vairākiem procesiem, kas būtu uzlabojami un pilnveidojami. Ņemot vērā, ka Zemkopības ministrija pārstāv ļoti plašu jomu, kam ir gan sociāla, gan ekonomiska un šobrīd arvien vairāk arī vides nozīme visā Latvijas teritorijā, tad ir ļoti svarīgi atrast optimālāko sadarbības modeli sabiedrības līdzdalībai lēmumu pieņemšanas procesā.

Par revīzijas secinājumiem:

Attiecībā uz Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvo padomi, Zemkopības ministrija norāda, ka tā tika veidota tā, lai tā aptvertu organizācijas, kas pārstāvētu visa lieluma (gan mazas, gan lielas) un dažādu nozaru saimniecības augkopības, lopkopības jomā un nodrošinātu ātru informācijas apriti un kvalitatīvu lēmumu pieņemšanu. Ņemot vērā situāciju, ka lauksaimniecības, meža un zivsaimniecības nozarē Latvijā kopumā darbojas gandrīz 800 nevalstiskās organizācijas, Zemkopības ministrija bija izvēlējusies Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvo padomē iekļaut lielākās horizontālās organizācijas. Iespējams šāds sadarbības modelis no malas raugoties nav pilnībā caurspīdīgs un caurskatāms visai Latvijas sabiedrībai, bet arī lauksaimniecības nozares jautājumi ir ļoti specifiski un lielākai sabiedrības daļai pilnīgi neizprotami. Zemkopības ministrija vēlas norādīt, ka pateicoties esošajai sadarbībai ar Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvo padomi un citām nozares organizācijām, gandrīz visi sagatavotie tiesību aktu projekti uz valdību tiek virzīti saskaņoti.

To pašu varam teikt arī par Lauksaimnieku organizācijas sadarbības padomi, kas tika veidota ar mērķi apvienot dažādās organizācijas un atvieglot komunikāciju ar sabiedrību par aktuālajiem jautājumiem.

Attiecībā uz citiem valsts atbalsta fondiem revīzijas ziņojumā izteiktie secinājumi parāda iespējas pilnveidot atbalsta pasākumu plānošanu un administrēšanas procesu.

Par revīzijas ieteikumiem:

Valsts kontroles revīzijas ziņojumā izteiktie secinājumi ir saprotami un kopumā palīdzēs īstenot ieteikumu ieviešanas grafikā identificētās darbības.

Par revīzijas ieteikumu ieviešanu:

Zemkopības ministrija turpinās darbu pie normatīvā regulējuma pilnveidošanas saskaņā ar darbībām, kas norādītas pie ieteikumu grafika ieviešanas.

Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes

Revīzijas mērķis

Revīzijas mērķis ir pārliecināties, vai Zemkopības ministrijas sadarbība ar nozares nevalstiskajām organizācijām ir atklāta un vai tām piešķirtie finanšu līdzekļi veicina mērķtiecīgu un skaidru tās pārraudzībā esošo nozaru attīstību.

Juridiskais pamatojums

Likumības/lietderības revīzija “Vai lauksaimniecības, meža un zivsaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām piešķirtie budžeta līdzekļi ir izmantoti lietderīgi?” ir veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles Ceturtā revīzijas departamenta 2018.gada 7.maija revīzijas grafiku Nr.2.4.1.-14/2018.

Revīziju veica revīzijas grupas vadītāja vecākā valsts revidente Inese Gatiņa, vecākā valsts revidente – juriste Dace Teiviša, valsts revidenti Kristaps Ģermanis (no 2018.gada 4.jūnija līdz 13.jūlijam) un Linda Brākmane (no 2018.gada 4.jūnija līdz 13.jūlijam).

Revidentu un revidējamās vienības atbildība

Valsts kontroles revidenti ir atbildīgi par revīzijas ziņojuma sniegšanu, kas pamatojas uz revīzijas laikā gūtiem atbilstošiem, pietiekamiem un ticamiem revīzijas pierādījumiem.

Zemkopības ministrija ir atbildīga par normatīvo aktu ievērošanu un revidentiem sniegtās informācijas patiesumu.

Revīzijas apjoms un ierobežojumi

Revīzija ir veikta saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem starptautiskajiem revīzijas standartiem. Revīzija plānota un veikta tā, lai iegūtu pietiekamu pārlicību par revīzijas apjomā iekļautās revidējamās vienības veiktajiem pasākumiem, lai nodrošinātu izsekojamu sadarbību ar nozares nevalstiskajām organizācijām, kā arī pamatotu valsts atbalsta finansējuma piešķiršanu un izlietošanu lauku un lauksaimnieku biedrību savstarpējās sadarbības veicināšanai un nevalstiskajām organizācijām meža un zivsaimniecības nozaru attīstībai.

Revīzija veikta par laika posmu no 2015.gada 1.janvāra līdz 2018.gada 30.jūnijam. Pilnīga priekšstata iegūšanai par atsevišķiem jautājumiem informācija apkopota arī par laiku ārpus minētā perioda.

Revīzijas apjomā iekļauta Zemkopības ministrija kā vadošā iestāde lauksaimniecības, meža un zivsaimniecības nozarēs, kura izstrādā lauksaimniecības, meža un zivsaimniecības politiku, organizē un koordinē politikas īstenošanu.

Revīzijas kritēriji

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts/nav sasniegts?
1. Vai Zemkopības ministrijas un lauksaimniecības nozares nevalstisko organizāciju sadarbība un valsts atbalsta piešķiršana veicina mērķtiecīgu un skaidru lauksaimniecības nozares attīstības politiku?		
1.1. Vai ministrija ir nodrošinājusi skaidri saprotamu nevalstisko organizāciju iesaisti lauksaimniecības nozares politikas veidošanā un īstenošanā?	Ir skaidri saprotami pamatprincipi, ar kuriem saskaņā Zemkopības ministrija nozaru politikas veidošanā un īstenošanā iesaista nevalstiskās organizācijas.	<p>☉ Kritērijs ir izpildīts daļēji.</p> <p>Ņemot vērā revīzijā iegūto informāciju, sadarbība ar lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām atkarībā no izskatāmā jautājuma specifikas tiek organizēta dažādos veidos, kas ne vienmēr ir skaidri un izsekojami – bez rakstveidā saņemtiem viedokļiem jautājumi tiek izskatīti arī Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvajā padomē un Lauku attīstības programmas Uzraudzības komitejā, tiek organizētas arī dažādas oficiālas un neoficiālas darba grupas un individuālas tikšanās ar organizācijām.</p> <p>Lauksaimniecības un lauku attīstības likums paredz Zemkopības ministrijai, izstrādājot un īstenojot lauksaimniecības un lauku attīstības politiku, konsultēties ar Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padomi. Revidentu ieskatā būtu svītrojama noteiktā norma - Zemkopības ministrijai konsultēties ar vienu biedrību LOSP -, kas iedibināta vēsturiski un šobrīd nenodrošina vienlīdzīgu attieksmi pret visiem sadarbības partneriem.</p>
1.2. Vai ministrijas sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām pieņemtie lēmumi ¹⁷¹ ir izsekojami un vērsti uz skaidru un mērķtiecīgu nozares attīstības politiku?	Zemkopības ministrijas izveidotās padomes un darba grupas ir atklātas, to pieņemtie lēmumi (sēdes) tiek protokolēti un ir publiski pieejami.	<p>☉ Kritērijs ir izpildīts daļēji.</p> <p>Lauksaimnieku konsultatīvās padomes sastāva noteikšana nav vērtējama kā atklāta, atšķirībā no citām padomēm tās darbību nosaka ar zemkopības ministra rīkojumu apstiprināts nolikums, kas nenosaka kārtību, kādā var pieteikties dalībai šajā padomē, nav arī noteikti padomes locekļu atlases kritēriji. Lai arī no 2017.gada beigām padomes sēdes tiek protokolētas, sēžu protokoli netiek publicēti Zemkopības ministrijas tīmekļa vietnē internetā.</p> <p>Zemkopības ministrijas mājas lapā tiek publicēti Lauku attīstības programmas 2014.-2020.gadam Uzraudzības komitejas sēžu darba kārtības, sēdes laikā pieņemtie lēmumi/sēžu protokoli, kā arī ar sēdē izskatāmiem jautājumiem saistītie dokumenti (prezentācijas, atskaites utt.), tāpat tiek publicēti rakstveida procesā pieņemtie lēmumi.</p> <p>Revīzijā tika secināts, ka tiek protokolētas oficiālās starpinstiūciju darba grupas, bet netiek dokumentētas un publicētas neoficiālo darba grupu diskusijas vai tajās panāktās vienošanās.</p>
	Ir nodrošināta pilnīga uzskaitē par sabiedrības līdzdalību – nevalstisko organizāciju sniegtajiem priekšlikumiem.	<p>☒ Kritērijs nav izpildīts.</p> <p>Informācija par sabiedrības līdzdalību, tajā skaitā nevalstisko organizāciju sniegtajiem priekšlikumiem netiek uzglabāta vienkopus.</p> <p>Rakstiska komunikācija ar nevalstiskajām organizācijām pamatā notiek caur konkrētās jomas atbildīgo departamenta darbinieku e-pastiem, un informācijas</p>

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts/nav sasniegts?
	<p>Lēmumu pieņemšanas procesā ir izsekojams, uz kādiem apsvērumiem pamatojoties, tiek veiktas izmaiņas tiesību akta projektā (kāpēc ņemti vērā vai noraidīti iesniegtie priekšlikumi).</p> <p>Zemkopības ministrijas lēmumi ir atbilstoši plānošanas dokumentos izvirzītajiem mērķiem.</p>	<p>saglabāšana ir atkarīga no katra darbinieka iniciatīvas.</p> <p>Papildu rakstiskai komunikācijai ar nevalstiskajām organizācijām priekšlikumi tiek izskatīti arī neoficiālās Zemkopības ministrijas un nevalstisko organizāciju rīkotās darba grupās, kuras netiek dokumentētas.</p> <p>⊙ Kritērijs ir izpildīts daļēji.</p> <p>Kārtība, kādā ministrijā tiek izstrādāti tiesību akti un grozīti to nosacījumi, līdzdarbojoties nevalstiskajām organizācijām, ir sarežģīta un bieži vien neizsekojama.</p> <p>Tiesību aktu projektu anotācijās norādītā informācija ne vienmēr sniedz pamatojumu plānotajām izmaiņām līdzšinējā politikā vai jaunas iniciatīvas īstenošanu, jo nepieciešamo izmaiņu pamatojums netiek norādīts, tiek norādīts nepilnīgi vai ir pretrunīgs.</p> <p>Revīzijā izlases veidā konstatētais arī liecina, ka nav iespējams izsekot nevalstisko organizāciju sniegto priekšlikumu virzībai, t.i., kāpēc vieni priekšlikumi ir ņemti vērā, bet citi nav. Lai arī vairākos gadījumos ir pieejami nevalstisko organizāciju sniegtie priekšlikumi, ministrija bieži vien nesagatavo izziņas vai citus dokumentus, kas apliecina ministrijas vērtējumu par tiem. Turklāt konstatēti vairāki gadījumi, kad diskusijas notikušas neformālās darba grupās vai nevalstisko organizāciju rīkotajās sapulcēs, par kurām dokumentāli apstiprinājumi netika iesniegti.</p> <p>Tiesību aktu nosacījumi tiek izskatīti arī Lauku attīstības programmas 2014.-2020.gadam Uzraudzības komitejā, kurā līdzdarbojas lauksaimniecības nozares nevalstiskās organizācijas. Revīzijā secinātais liecina, ka ne vienmēr ir izsekojams Uzraudzības komitejā pieņemto lēmumu pamatojums, netiek dokumentēta un/vai publicēta darba grupu diskusiju gaita un tajās panāktās vienošanās.</p> <p>Kritēriju nav iespējams pilnībā izvērtēt, jo politikas plānošanas dokumentā - Lauku attīstības programmā noteiktie mērķi un sasniedzamie rādītāji ir vispārīgi, līdz ar to jebkuri nosacījumi un to izmaiņas pamatā ir tiem atbilstoši.</p>
<p>1.3.Vai valsts atbalsta starptautiskai un savstarpējai sadarbībai piešķiršana noteiktām lauksaimniecības nevalstiskajām organizācijām normatīvajā aktā fiksētā apmērā ir pietiekami izvērtēta un lietderīga?</p>	<p>Zemkopības ministrija ir veikusi izvērtējumu par nepieciešamību konkrētā apmērā piešķirt valsts atbalstu noteiktām nevalstiskajām organizācijām.</p>	<p>⊗ Kritērijs nav izpildīts.</p> <p>Saskaņā ar Zemkopības ministrijas sniegto informāciju valsts atbalsts paredzēts konsultatīvās padomes dalīborganizācijām, jo tās nodrošina normatīvajos aktos par lauksaimniecības un lauku attīstību noteikto sadarbību ar Zemkopības ministriju un pārstāvniecību Eiropas Savienības institūcijā. Vienlaikus par atbalsta apmēru un tā palielinājumu, piemēram, 2016.gadā lemts kopā ar pašām nevalstiskajām organizācijām Lauksaimniecības organizāciju konsultatīvās padomes sēdēs, kuras netika dokumentētas, arī publiski pieejamos dokumentos – Ministru kabineta noteikumu projektu anotācijās¹⁷² – nav sniegts pamatojums par nepieciešamību konsultatīvās padomes dalīborganizācijām palielināt finansējumu.</p>

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts/nav sasniegts?
	<p>Zemkopības ministrija ir skaidri definējusi uzdevumus un rezultātus, kas sasniedzami ar piešķirto finansējumu.</p>	<p>Nemot vērā minēto, nav iespējams iepazīties ar argumentiem, finanšu aprēķiniem, kas pamatoja finansējuma noteikšanas apmēru un tā palielinājuma nepieciešamību.</p> <p>⊗ Kritērijs nav izpildīts.</p> <p>Finansējuma saņemšanas nosacījumi paredz nevalstiskajai organizācijai pašai noteikt sev kādu no Ministru kabineta noteikumos¹⁷³ noteiktajiem četriem darba uzdevumiem, līdz ar to biedrības pēc saviem ieskatiem norāda plānotos pasākumus un aktivitātes, kā arī rezultātīvos rādītājus.</p> <p>Revīzijā secinājām, ka finansējums deviņām biedrībām ik gadu tiek piešķirts “automātiski”, neparedzot finansējuma korelāciju ar iepriekš noteiktiem izmērāmiem sasniedzamajiem kvantitatīvajiem vai/un kvalitatīvajiem rezultātiem. Biedrību gada pārskatos norādītā informācija par paveikto ir katras biedrības kompetencē, un tā faktiski netiek vērtēta.</p>
	<p>Finansējuma izlietojuma kontrole nodrošina, ka finanšu līdzekļi ir izlietoti pamatoti.</p>	<p>⊗ Kritērijs nav izpildīts.</p> <p>Biedrībām gada beigās jāiesniedz kopsavilkums par faktiskajiem izdevumiem, taču nav jāiesniedz izdevumus pamatojošie dokumenti. Izdevumu kopsavilkumos bieži vien nav norādīts skaidrs attiecināto izdevumu apraksts.</p> <p>Tā kā atbalsta piešķiršanas nosacījumi neparedz finansējamo aktivitāšu nosacījumus un ierobežojumus finansējuma izmantošanai, pamatā tiek pārbaudīts, vai attiecinātie izdevumi nepārsniedz biedrībai piešķirtā kopējā finansējuma apmēru. Biedrības finansējumu izlieto pēc saviem ieskatiem un tiek sekmēta arī finansējuma izlietošana pilnā apmērā, piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> - segti izdevumi par suvenīriem, ziedu iegādi un biedru kopsapulcēm, gada nogales pasākumiem, sabiedrisko attiecību pakalpojumiem, transporta pakalpojumiem bez detalizēta apraksta projekta īstenošanas beigās u.c.; - vienai biedrībai¹⁷⁴ saskaņā ar “Lursoft” datiem biedrības kopējie izdevumi bija par 1289 euro mazāki, salīdzinot ar piešķirtajiem un apstiprinātajiem izdevumiem.
<p>2. Vai ikgadējais valsts atbalsts meža un zivsaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām ir piešķirts mērķtiecīgi un efektīvākajā veidā?</p>		
<p>2.1. Vai Meža attīstības fonda (valsts atbalsta meža nozarei, AS “Latvijas valsts meži” ziedojuma), Medību saimniecības attīstības fonda un Zivju fonda pasākumos, kurus īsteno nevalstiskās organizācijas, līdzekļi tiek piešķirti skaidri noteiktiem mērķiem?</p>	<p>Piešķirot fondu finansējumu, ir skaidri noteikti tā piešķiršanas mērķi un sasniedzamie rezultāti.</p>	<p>⊙ Kritērijs ir izpildīts daļēji.</p> <p>Vērtējot politikas plānošanas dokumentos noteiktos mērķus un prioritātes, ko plānots sasniegt ar Zemkopības ministrijas fondu finansējumu pasākumos¹⁷⁵, ko pamatā īsteno dažādas biedrības, secinājām, ka tie ir noteikti vispārīgi vai nav noteikti.</p> <p>Analizējot apstiprinātos biedrību projektus, secinājām, ka projekta mērķis ir saistīts ar konkrēta pasākuma īstenošanu vai produkta radīšanu, vienlaikus finansējums netiek mērķtiecīgi orientēts uz skaidri noteiktām prioritātēm un definētu problēmu risināšanu konkrētajā</p>

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts/nav sasniegts?
<p>2.2. Vai ministrijas pasākumos, kurus īsteno nevalstiskās organizācijas, līdzekļi tiek piešķirti, pamatojoties uz skaidri noteiktiem un objektīvi izvērtējamiem kritērijiem, tajā skaitā ņemot vērā Valsts kontroles sniegtos ieteikumus?</p>	<p>Zemkopības fondu¹⁷⁶ Ir skaidri definēti kritēriji, saskaņā ar kuriem tiek veikta projektu izvērtēšana.</p>	<p>nozārē, piemēram, īstenojamās aktivitātes pamatojot ar visaptverošiem pētījumiem, aptaujām par sabiedrības vajadzībām un interesēm.</p> <p>⊙ Kritērijs ir izpildīts daļēji.</p> <p>Medību fonda, Zivju fonda un Meža attīstības fonda valsts atbalsta projektu iesniegumi tiek izvērtēti atbilstoši katra fonda darbību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktiem projektu vērtēšanas kritērijiem. Vienlaikus konstatētas nepilnības projektu vērtēšanā un kritēriju interpretēšanā, piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> - attiecībā uz AS “Latvijas valsts meži” ziedojumu, salīdzinot ar citiem fondiem, projektu vērtēšanas kritēriji tiek publicēti aprakstošā veidā, nenorādot, kā tiek vērtēts katrs kritērijs un kāds punktu skaits ir paredzēts katrā no kritērijiem. Revīzijā konstatētais arī liecina, ka projekti netiek vērtēti atbilstoši administratīvajiem kritērijiem; - analizējot Zivju fonda padomes locekļu individuālos vērtējumus, secināms, ka vērtētāji vairākos gadījumos piemēro atšķirīgus principus tiesību aktā noteikto kritēriju izvērtējumā, tajā skaitā tādiem viennozīmīgi interpretējamiem kritērijiem kā piesaistītā līdzfinansējuma apmērs un papildus punkti par to, ka pretendents līdz šim nav saņēmis Zivju fonda finansējumu. <p>Revidentu ieskatā vienoti vērtēšanas pamatprincipi vai vadlīnijas varētu veicināt maksimāli vienotu un taisnīgu attieksmi pret projektu iesniedzējiem.</p>
<p>2.3. Vai ministrijas fondu līdzekļi netiek piešķirti projektiem, kas ir saistīti ar valsts pārvaldes iestāžu uzdevumu īstenošanu, ņemot vērā Valsts kontroles sniegto ieteikumu?</p>	<p>No Zemkopības ministrijas fondu līdzekļiem netiek atbalstīti tādi projekti, kas ir saistīti ar valsts pārvaldes iestāžu uzdevumu īstenošanu.</p>	<p>⊙ Kritērijs ir izpildīts daļēji.</p> <p>Lai arī būtiski mazinājusies tādu pasākumu finansēšana, kuru mērķis ir valsts pārvaldes uzdevumu veikšana, par ko norādīja Valsts kontrole 2009.gadā, tomēr līdz 2019.gadam no Meža attīstības fonda gan valsts atbalsta veidā, gan no AS “Latvijas valsts meži” ikgadējā ziedojuma tika finansēta arī deleģētu funkciju īstenošana – ikgadējais nacionālais meža monitorings, ko atbilstoši Meža likumam veic LVMI “Silava”, piemēram, 2017.gadā kopā 476 796 euro.</p>
<p>2.4. Vai ministrijas finansējums pasākumos, kurus īsteno nevalstiskās organizācijas, ir izlietots pamatoti un atbilstoši projektos paredzētajiem mērķiem, tajā skaitā ņemot vērā Valsts kontroles sniegtos ieteikumus?</p>	<p>Īstenoto projektu rezultātu un finansējuma izlietojuma kontrole nodrošina, ka fondu finansējums ir izlietots pamatoti un atbilstoši mērķim.</p>	<p>⊙ Kritērijs ir izpildīts daļēji.</p> <p>Pretrīji Zivju fondam un Meža attīstības fondam Medību fondā finansējuma izlietojuma uzraudzību neveic Lauku atbalsta dienests un tas jāīsteno Zemkopības ministrijai. Revīzija secinātais liecina par uzraudzības trūkumiem Medību fonda un AS “Latvijas valsts meži” ziedojuma ietvaros īstenotajiem projektiem.</p> <p>Medību fondā nav izveidots tāds kontroles mehānisms, kas nodrošina iespēju gūt pārliecību par pieprasītā un izlietotā finansējuma pamatotību:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pamatā projektu vērtētāji paļaujas uz pašu biedrību ieskatiem par īstenotajām aktivitātēm un to saturu; - Zemkopības ministrija faktiski nenodrošina izdevumu kontroli – projektu īstenotājiem nav

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts/nav sasniegts?
		<p>jāiesniedz izdevumus pamatojošo dokumentu kopijas, nav arī paredzētas pārbaudes uz vietas pie projektu īstenotājiem un projektu dokumentos sniegtā informācija nav pietiekama.</p> <p>Veicot izdevumu pārbaudi uz vietas divās biedrībās, tika secināts, ka pakalpojumu īstenošanu regulāri ir veikuši citi uzņēmumi. Viena no biedrībām faktiski darbojusies kā starpnieks, šādi īstenojot lielāko daļu projektu - 2017.gadā trim projektiem sniegti pakalpojumi par 24 235 <i>euro</i> jeb 92% no kopējiem projektu pakalpojuma izdevumiem. Ir pieejami tikai vispārīgi rēķini un līdz ar to izdevumi pamatā nav pārbaudāmi, par vairākiem izdevumiem rodas arī šaubas par to faktisko pamatotību, piemēram, konstatēti arī gadījumi, kad par vienu un to pašu komandējumu, ārpuspakalpojuma sniedzējs sagatavojis vairākus rēķinus, kurus ministrija ir akceptējusi.</p> <p>AS "Latvijas valsts meži" ziedojuma piešķiršanas kārtība nav pietiekami atklāta un skaidri reglamentēta, tajā skaitā nav izstrādāti vairāki ar projekta īstenošanu saistīti dokumentu paraugi –projekta tāmju, izdevumu kopsavilkumu un pārskatu veidlapas.</p> <p>Ņemot vērā, ka projektu iesniedzēji tāmes nereti izstrādā vispārīgas, ne tikai projektu vērtētājiem ir apgrūtināti objektīvi izvērtēt faktiski nepieciešamos izdevumus projektu īstenošanai, bet arī ne vienmēr ir iespējams izsekot pēc projekta īstenošanas rēķinos norādīto pakalpojumu sasaistei ar sākotnēji plānotajiem mērķiem.</p>

Revīzijas metodes

Revīzijā izmantotas šādas galvenās metodes:

- ❖ attīstības plānošanas dokumentu, Eiropas Savienības un nacionālo normatīvo aktu, kā arī citu ar revidējamo jomu saistīto dokumentu, pētījumu un informācijas analīze;
- ❖ intervijas ar Zemkopības ministrijas, Valsts kancelejas, Agroresursu un ekonomikas institūta, Lauku atbalsta dienesta un vairāku nevalstisko organizāciju pārstāvjiem;
- ❖ normatīvo aktu izstrādes un pamatojošo dokumentu analīze;
- ❖ nevalstiskajām organizācijām piešķirtā finansējuma projektu dokumentu pārbaudes Lauku atbalsta dienestā un attaisnojuma dokumentu pārbaudes uz vietas biedrībās “Latvijas mednieku asociācija” un “Latvijas mednieku savienība”;
- ❖ ekspertu konsultācijas un viedokļa noskaidrošana – biedrību “Sabiedrība par atklātību – Delna” un “Latvijas Pilsoniskā alianse” izvērtējums par atsevišķiem revīzijā analizētajiem jautājumiem.

Sektora vadītājs

U.Kalniņš

Departamenta direktore

I.Vilka

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI
PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Termini un skaidrojumi

Saīsinājums/ termins	Skaidrojums
ES	Eiropas Savienība
EK	Eiropas Komisija
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
OGP	Open Government Partnership (angļu val.)
ELFLA	Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai
EJZF	Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds
LAP	Lauku attīstības programma
NVO	Nevalstiskā organizācija
LOSP	Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome
Zemkopības ministrijas valsts atbalsta fondi	Meža attīstības fonds, Medību saimniecības attīstības fonds, Zivju fonds
Medību fonds	Medību saimniecības attīstības fonds
LVMI “Silava”	Latvijas Valsts mežzinātnes institūts “Silava”

1.pielikums. Lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām piešķirtā finansējuma izlietojums 2017.gadā.

Izdevumu veids	LOSP	Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija	Latvijas Zemnieku federācija	Latvijas bioloģiskās lauksaimniecības asociācija	Zemnieku saeima	Latvijas Jauno zemnieku klubs	Lauksaimnieku apvienība	Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija	Lauksaimniecības statūtsabiedrības asociācija
	2017.gada Lauku atbalsta dienestam iesniegto pārskatu dati								
	euro	euro	euro	euro	euro	euro	euro	euro	euro
Personāla atlīdzība	135 241	25 420	25 658	20 858	18 684	10 831	14 624	17 415	20 717
Biroja izdevumi, tajā skaitā:	26 161	17 980	5938	5 751	8 064	10 691	11 823	6 128	3 594
<i>biroja telpu īre</i>	7 849	7 250	1511	3 224	6 000	2 401	1945	3 261	1 660
<i>grāmatvedības pakalpojumi</i>	3 620	851	1140	1 627			769		
<i>transporta izdevumi</i>	1 416	950	1067			1 605	5 904		884
<i>komandējumu izmaksas</i>	5 746		965			2 271		2 504	
<i>citi biroja izdevumi</i>	7 530	8930	1254	900	2 064	4414	3 004	363	1 050
Konferences, semināru organizēšana			2 594	474		2 610	630	3 882	2 666
Biedru nauda organizācijās, tajā skaitā:	51 065			500	226	3686			
<i>COPA-COGECA</i>	48 065				226				
<i>Eiropas piena padome</i>	3 000								
<i>IFOAM</i>				500					
Atbalsts citām organizācijām, tajā skaitā:	40 000	5000							
<i>Atbalsts nozaru organizācijām</i>	30 000								
<i>Atbalsts reģionālajām lauksaimniecības apvienībām</i>	10 000								
<i>Latvijas Maiznieku biedrība</i>									
Kopā	252 467	48 400	34 190*	27 583*	26 974	27 818*	26 977	27 425*	26 977
2017.gada biedrību pārskatu dati ("Lursoft" datu bāze)									
Kopējie ieņēmumi	328 605	226 886	42 636	77 171	407 947	35 544	27 706	68 853	57 427
<i>tajā skaitā biedru nauda</i>	23 285	74 598	7 660	44 315	133 763	5 504	729	40 006	18 135
Kopējie izdevumi	348 917	226 624	49 916	59 444	406 135	34 859	25 688	76 437	63 131
<i>tajā skaitā atlīdzība</i>	193 118	124 999	25 878	39 033	76 128	11 455	13 406	49 604	29 236
ZM finansējums no kopējiem ieņēmumiem (%)	76,8	21,3	63,3	35	6,6	75,9	97,4	39,2	47
ZM finansējums pret kopējiem izdevumiem (%)	72,4	21,3	54	45,4	6,6	77,4	105	35,3	42,7

* Atbilstoši Lauku atbalsta dienestā iesniegtajiem pārskatiem biedrības norādījušas izdevumus lielākā apmērā.

2.pielikums. Īstenotie projekti no Meža attīstības fonda, Mežību saimniecības attīstības fonda un Zivju fonda 2017.gadā.

Nr.p.k.	Atbalsta saņēmējs	Projekta nosaukums	Euro
Meža attīstības fonds – valsts atbalsts			237000
1.	LVMI "Silava"	Meža kaitēkļu un slimību monitorings	95000
2.	LVMI "Silava"	Metodikas izstrāde bioloģiskās daudzveidības novērtēšanai nacionālā meža monitoringa ietvaros	15000
3.	Biedrība "Latvijas Kokrūpniecības federācija"	Meža nozares gada balvas "Zelta čiekurs" pasniegšanas norises informatīvā un tehniskā nodrošināšana Latvijas Lauksaimniecības universitātes aulā	21300
4.	Biedrība "Latvijas Kokrūpniecības federācija"	Meža nozares gada balvu "Zelta čiekurs" izgatavošana	10000
5.	Latvijas Pašvaldību savienība	Pašvaldību labie darbi parkos Latvijas simtgadei (Meža dienas 2017)	35000
6.	Biedrība "Zaļās mājas"	Meža nozares izstādes „Iepazīsties – Koks” uzturēšana	18000
7.	Biedrība "Zaļās mājas"	Skolu jaunatnes izglītošanas pasākums "Konkurss "Mūsu mazais pārgājiens""	19000
8.		Meža nozares gada balvas "Zelta čiekurs" balvu fonds	23700
Meža attīstības fonds – AS "Latvijas valsts meži" ziedojums			882009
<i>Meža nozares profesionālās un augstākās izglītības attīstība</i>			
9.	Studentu biedrība "Šalkone"	Meža nozares mācību grāmatu sagatavošana un starptautiskās meža nozares izstādes <i>Ligna</i> apmeklēšana	25000
<i>Meža nozares attīstībai nepieciešamie zinātniskie pētījumi</i>			
10.	LVMI "Silava"	Nacionālā Meža monitoringa īstenošana	325856
11.	SIA "Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūts"	Baltijas valstu koksnes produktu tirgus monitorings	15000
12.	Latvijas Lauksaimniecības universitāte	Bioekonomikas nozaru attīstības scenāriju sociālekonomiskais izvērtējums	15153
13.	Latvijas Gulbju izpētes biedrība	Ziemeļu gulbja <i>Cygnus cygnus</i> monitorings 2017	1000
14.	Valsts kanceleja	Grāmatas "1920.-1922. Latvijas Republikas Ministru kabineta sēžu protokolos, notikumos, atmiņās" sagatavošana un izdošana	10000
15.	Latvijas Mežzinātnes institūts <i>Silava</i>	ERA-NET Sumforest projekta realizācija	33000
16.	Daugavpils universitāte	Sākotnējās biodaudzveidības datu iegūšana pirms medņu riestu biotopu apsaimniekošanas pasākumiem	7000
<i>Sabiedrības informēšanas un meža īpašnieku izglītošanas un apmācības programmas</i>			
17.	Biedrība "Gaujas plostnieki"	Plostniecības revitalizācija - dāvana Latvijas 100gadiem	5000
18.	Biedrība "Meža īpašnieku kooperācijas atbalsta centrs"	Mazo meža īpašnieku izglītošanas un kooperācijas veicināšanas pasākumi	2000
19.	Biedrība "Latvijas mežu sertifikācijas padome"	Mobilās aplikācijas "Meža monitors" izveide	3000
20.	Biedrība "Latvijas mežu sertifikācijas padome"	Konference par mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu Baltijas reģionā	12000
21.	Biedrība "Latvijas mežu sertifikācijas padome"	Sabiedrības informēšana par ilgtspējīgu mežsaimniecību	10000
22.	Biedrība "Zaļās mājas"	Sabiedrības informēšana par aktualitātēm meža nozarē	50000
23.	Biedrība "Zaļās mājas"	Latvijas mežsaimnieku un kokrūpnieku konference	12000
24.	Biedrība "Zaļās mājas"	Meža nozare skaitļos un faktos 2018.	6500
25.	Biedrība "Zaļās mājas"	Koka būvniecības veicināšana	12000
26.	Latvijas Meža īpašnieku biedrība	Jauno meža nozares speciālistu izglītošana starptautiskajās organizācijās	17000
27.	Latvijas Meža īpašnieku biedrība	Konkurss "Sakoptākais Mežs"	17000
28.	Latvijas Universitātes fonds	Skolotāju ekselences balva	1500
29.	Biedrība "Cita Rīga"	Izveidot datu bāzi par koka ēkām Rīgā	1000
30.	Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava"	Atbalsts meža nozarei nozīmīgu monogrāfiju izdošanai	4000
31.	Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava"	Meža izglītības programma Latvijas sabiedrībai 2017. gadā	8500
32.	Biedrība "Aleja"	Kultūrizglītojoši pasākumi Jaunmoku pils muzeja atbalstam: ekspozīcija "Mežs un tā nozīme cilvēka dzīvē"	5000
33.	Biedrība "Meža vēstures muzejs"	Meža vēstures muzeja ekspozīciju scenārija izstrāde	5000
34.	Meža īpašnieku biedrība "Meža konsultants"	Koku bērnu dārzs	5000
35.	Biedrība "Ozolliči"	Grāmatas "Izvēle Gauja" manuskripta sagatavošana	1000
36.	Nodibinājums "Jaunrades fonds"	Gunta Eniņa grāmatas "Dižkoku likteņos" grāmatas izdošana	6000
37.	Nodibinājums "Jaunrades fonds"	Ērika Hānberga grāmatas "Mana Tērvetes ieelpa" izdošana	6000
38.	SLO "Latvija aug"	Meža gadagrāmata 2018	7000
<i>Sabiedrības informēšana un meža īpašnieku izglītošana periodiskajos plašsaziņas līdzekļos</i>			
39.	SIA Izdevniecība "Dienas Mediji"	Laikraksta Diena 4 pielikumi "Dabas diena"	15000
40.	AS "Lauku Avīze"	Tematiskā iknedēļas lappuse "Mežs" Latvijas Avīzē	20000
41.	SIA Izdevniecība "Dienas Žurnāli"	Zinātniskie pētījumi mežā rubrikā Latvijā	5000
42.	SIA "Dienas Bizness"	Ideju mežs un zaļā ekonomika	15000
43.	SIA Izdevniecība "Dienas Žurnāli"	Iepazīsti mežu	5000
44.	SIA "Balti Group"	Publikāciju sērija "Ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas procesi Latvijā"	16000
45.	SIA Izdevniecība "Dienas Žurnāli"	Meža apsaimniekošana no senatnes līdz mūsdienām	5000
46.	Meža Avīze (SIA Kaldupes)	Sabiedrības un meža īpašnieku izglītošana	10000

47.	Meža konsultāciju un pakalpojumu centrs	Ikmēneša "Lauku lapa"- <i>Mācīes saimniekot mežā</i>	3000
<i>Sabiedrības informēšana un meža īpašnieku izglītošana elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos</i>			
48.	Biedrība "Vides fakti"	Ekomāja - ilgtspējīgas būvniecības popularizēšana Latvijā raidījumā "Vides fakti"	22000
49.	SIA "Radoša apvienība "Savai zemei!""	TV raidījums "Es - savai zemei"	17000
50.	SIA "Radio Skonto"	Meža valodas	5000
51.	Atbalsta fonds "Mans Zaļais Dārzs"	Atbalsts izglītojošam raidījumam "Mans zaļais dārzs"	20000
<i>Skolu jaunatnes un interešu pulciņu izglītības programmas</i>			
52.	Meža īpašnieku biedrība "Meža konsultants"	Meža ABC	20000
53.	Biedrība "Latvijas mazpulki"	Mazpulki Latvijas simtgadei	40000
54.	Nodibinājums "Vides izglītības fonds"	Projekts "Jaunie vides līderi"	15000
55.	Biedrība Laurenču sākumskolas vecāku atbalsta biedrība	Dabas un cilvēka līdzsvarotā mijiedarbība Laurenču sākumskolas apkārtnē	1300
56.	Liepupes vidusskola	Dabaszinību pulciņa programmas īstenošana	600
57.	Meža īpašnieku biedrība "Meža konsultants"	3 X 3 nometne Rūjienā	600
58.	Biedrība "Iespējamā misija"	Mūsdienu dabas zinātņu skolotāju piesaiste un sagatavošana	10000
59.	Biedrība "Latvijas skautu un gaidu centrālā organizācija"	Neatstāj pēdas	5000
60.	Biedrība "Preiļi izglītojami Latvijai"	Meža skola - brīvdabas pedagoģijas principu ieviešana Latvijā	2000
61.	Biedrība "Mantīnieki"	Radošais dabas un amatniecības pulciņš Brocēnos	1000
Medību saimniecības attīstības fonds			141621
62.	Straupes mednieku un makšķerētāju biedrība "Mārkulīči"	Mednieku un jauno mednieku teorētisko un praktisko apmācību nometne "Vanaga acs"	5893
63.	Biedrība "Latvijas Mednieku savienība"	Medību trofeju vērtēšana un izstāžu organizēšana	10200
64.	Biedrība "Latvijas Mednieku savienība"	Gada balva medniecībā	8900
65.	Biedrība "Latvijas Mednieku savienība"	Mednieku un medību vadītāju izglītošana	9900
66.	Biedrība "Latvijas Mednieku savienība"	Starptautiskā pārstāvniecība un sadarbība	3900
67.	Biedrība "Latvijas Mednieku asociācija"	Latvijas mednieku interešu pārstāvniecība starptautiskajās nevalstiskajās medību organizācijās	14285
68.	Biedrība "Latvijas Mednieku asociācija"	Mednieku izglītošana mednieku festivāla "Minhauzens 2017" ietvaros	8560
69.	Biedrība "Latvijas Mednieku asociācija"	Mednieku izglītošana un medību popularizēšana	8600
70.	Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava"	Lielo plēsēju populāciju stāvokļa izmaiņas medību ietekmē	28527
71.	SIA "Dumpis"	Izglītojošu un zinātnisku materiālu par medību saimniecībā būtiskām tēmām tulkošana un publicēšana žurnālā MMD	1760
72.	SIA "Explore Latvija"	Ikmēneša televīzijas raidījumu cikls "UZ MEŽA TAKAS"	22454
73.	AS "Lauku avīze"	Bez maksas mednieku izglītošana interneta portālā "LA.LV", kā arī izdevumos "Latvijas avīze" un "Medības"	2720
74.	Latvijas Universitāte	Līdzdojošu un nomedīto ūdensputnu izpēte	13990
75.	Biedrība "Latvijas dzinēju klubu"	Mednieku-medību šķirnes suņu īpašnieku izglītošana un nacionālās šķirnes Latvijas dzinēju klubu apmācība popularizējot medības ar medību suņu piedalīšanos	1932
Zivju fonds			706909
<i>Pasākums "Dalība starptautiskos pasākumos, konferencēs un apmācībās saistībā ar zivju resursu pētījumiem, to racionālu un saudzīgu izmantošanu, atražošanu un aizsardzību"</i>			30320
76.	Biedrība "Flyfishingteam"	Latvijas izlases komandas līdzdalība 2017.gada pasaules meistarsacīkstēs mušņmakšķerēšanā Slovākijā	5000
77.	Biedrība "LMSF"	Latvijas makšķerētāju organizāciju interešu pārstāvniecība CIPS 2017.gada kongresā Čehijā	940
78.	Biedrība "LMSF"	Latvijas izlases komandas līdzdalība 2017.gada pasaules meistarsacīkstēs spiningošanā no krasta Itālijā	3365
79.	Biedrība "Sporta makšķerēšana"	Latvijas izlases komandas līdzdalība 2017.gada pasaules čempionātā spiningošanā no laivām Konakovo, Tveras apgabalā, Krievijā	5050
80.	Biedrība "Carp Team Latvia"	Latvijas izlases komandas līdzdalība 2017.gada pasaules meistarsacīkstēs karpu makšķerēšanā Ungārijā	4840
81.	Biedrība "Makšķerētāju klubs Osprey"	Starptautiskās pieredzes apzināšana tehnoloģisko risinājumu jomā "Ķer un atlaid!" sacensību organizēšanā un tiesāšanā	3485
82.	Zinātniskais institūts "BIOR"	Zinātniskā institūta "BIOR" pārstāvja dalība Starptautiskās jūras pētniecības padomes apmācības kursos Dānijā	2006,55
83.	Zinātniskais institūts "BIOR"	Zinātniskā institūta "BIOR" pārstāves dalības starptautiskajā zinātniskajā konferencē Austrijā	1654
84.	Zinātniskais institūts "BIOR"	Zinātniskā institūta "BIOR" pārstāves dalība starptautiskajā zinātniskajā konferencē Horvātijā	1620
85.	Latvijas Lauksaimniecības universitāte	LLU Veterinārmedicīnas fakultātes pārstāvja dalība starptautiskajā zinātniskajā konferencē	2359,37
<i>Pasākums "Sabiedrības informēšanas pasākumi par zivju resursu pētījumiem, to racionālu un saudzīgu izmantošanu, atražošanu un aizsardzību"</i>			160690
86.	Daugavpils pilsētas pašvaldība	Makšķerēšanas sacensību organizēšana Lielajā Stropu ezerā	162,86
87.	Biedrība "Vides inspektoru apvienība"	Grāmatas "Populārākās makšķerēšanas vietas Latvijā" izdošana	13700
88.	Biedrība "LMSF"	Televīzijas raidījums "Makšķerēšanas noslēpumi"	25000
89.	Biedrība "Liepājas 15.vsk.atbalsta biedrība"	Skolēnu vasaras nometnes "Mytilus edulis - Baltijas jūras atdzimšana vai gals"	3758,40
90.	Asociācija "Dzīvesstāsts"	Valdis Brauns "Sienas kalendārs par Latvijas zvejnieku tēmu 2018-19"	4148
91.	Carnikavas novada pašvaldība	Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi par zivju resursu racionālu un saudzīgu izmantošanu, atražošanu un aizsardzību Carnikavas novadā	11295,86
92.	Biedrība "Ziemeļu puse"	Informatīvi izglītojošas TV filmas "Makšķerēšanas sports Latvijā" izveide	10406,80
93.	Neformālas izglītības ekspertu asociācija	Gribi kļūt makšķerētājs?	22968

NEVALSTISKO ORGANIZĀCIJU IESAISTE ZEMKOPĪBAS MINISTRIJAS NOZARĒS AIZ
NECAURSKATĀMA AIZSEGA?

94.	Burtnieku novada pašvaldība	Sabiedrības informēšanas pasākumu īstenošana par Burtnieku ezeru	3309,44
95.	Biedrība "Vidzemes inovāciju instruments"	Zivs dzīve	8984,80
96.	Riebiņu novada pašvaldība	Sabiedrības informēšanas pasākumu nodrošināšana Riebiņu novada ūdenstilpju zivju resursu aizsardzībai	2213,80
97.	Biedrība "MOSP"	Jauno maksšķerēšanas noteikumu un maksšķerēšanas kodeksa publicēšana angļu un krievu valodās	12051,28
98.	Biedrība "Zivju gani"	Informatīvi izglītojošu TV raidījumu "Maksšķerē ar Olti" izveide	19232,44
99.	Biedrība "Ūsmas krasts"	Mājas lapas www.usmasezers.lv izveide	1799,88
100.	Dabas muzeja atbalsta biedrība	Izstāde "Zvīņu spoguļos"	7029,90
101.	Demenes pagasta pārvalde	Sabiedrības informēšanas pasākumu nodrošināšana Daugavpils novada Demenes pagasta ūdensobjektu zivju resursu aizsardzībai	2543,64
102.	Limbažu novada pašvaldība	Zini, sargā un copē!	3515,05
103.	Biedrība "Savieši"	Maksšķerēšanas skola "Zelta zivtiņa"	3530,38
104.	Biedrība "Daršim paši"	Tematisks pielikums "Pazīsti, atbalsti, sargā!"	5039,89
Kopā			1 967 539

Atsauces

- ¹ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta piektā daļa.
- ² Valsts kontroles 2009.gada 30.novembra revīzijas Nr.5.1-2-42/2009 ziņojums “Valsts budžeta finansēto Vides un Zemkopības ministrijas fondu līdzekļu izlietošanas un uzņēmējdarbībai izsniegto valsts kredītgantiju piešķiršanas lietderība un atbilstība normatīvo aktu prasībām”, <http://www.lrvk.gov.lv/revizija/valsts-budzeta-finanseto-vides-un-zemkopibas-ministrijas-fondu-lidzeklu-izlietosanas-un-uznemejdarbibai-izsniegto-valsts-kreditgarantiju-pieskirsanas-lietderiba-un-atbilstiba-normativo-aktu-prasibam-2/>
- ³ https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/fondu-attistibas_modelis_12072011.pdf
- ⁴ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta piektā daļa.
- ⁵ Par ikgadējo valsts atbalstu lauksaimniecībā, valsts un Eiropas Savienības finansējuma piešķiršanas principiem ārkārtas situācijās, Kopējās lauksaimniecības politikas attīstību nākamajam plānošanas periodam 2021.–2027.gadam un citiem lauksaimniecības nozares attīstībai būtiskiem jautājumiem.
- ⁶ Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta noteikumu Nr.970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 8.1.apakšpunkts.
- ⁷ Ex-ante novērtējums Lauku attīstības programmai 2014–2020, gala atskaite (atbilstoši 04.10.2013. redakcijai), Agrolesursu un ekonomikas institūts, <https://www.zm.gov.lv/lauku-attistiba/statiskas-lapas/lap-2014-2020-sakotnejais-novertejums-ex-ante-un-strategiskais-ietekme?id=2533#jump> (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).
- ⁸ <https://www.mk.gov.lv/lv/content/vienotais-tiesibu-aktu-projektu-izstrades-un-saskanosanas-portals-tap-portals> (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).
- ⁹ Biedrības “Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome” un “Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija”.
- ¹⁰ Biedrībām “Zemnieku saeima”, “Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija”, “Lauksaimniecības statūsabiedrību asociācija”, “Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociācija”, “Latvijas Jauno zemnieku klubs”, “Latvijas Zemnieku federācija”, “Lauksaimnieku apvienība”.
- ¹¹ Saskaņā ar “Lursoft” 2017.gada pārskata datiem.
- ¹² Valsts kontroles 2009.gada 30.novembra revīzijas ziņojums Nr.5.1-2-42/2009 “Valsts budžeta finansēto Vides un Zemkopības ministrijas fondu līdzekļu izlietošanas un uzņēmējdarbībai izsniegto valsts kredītgantiju piešķiršanas lietderība un atbilstība normatīvo aktu prasībām”, <http://www.lrvk.gov.lv/revizija/valsts-budzeta-finanseto-vides-un-zemkopibas-ministrijas-fondu-lidzeklu-izlietosanas-un-uznemejdarbibai-izsniegto-valsts-kreditgarantiju-pieskirsanas-lietderiba-un-atbilstiba-normativo-aktu-prasibam-2/>
- ¹³ Biedrība “Latvijas mednieku asociācija” un “Latvijas mednieku savienība”.
- ¹⁴ Biedrība “Latvijas mednieku asociācija”.
- ¹⁵ Revīzijā tika vērtēti divi no sešiem pasākumiem, kurus pamatā īsteno nevalstiskās organizācijas.
- ¹⁶ Biedrību un nodibinājumu likuma 2.pants.
- ¹⁷ Biedrību un nodibinājumu likuma 7.panta pirmā daļa, 10.panta pirmā un otrā daļa.
- ¹⁸ SIA “Lursoft IT” 2018.gada 15.augusta elektroniskā pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ¹⁹ LOSP mājas lapa, <http://www.losp.lv/node/481> (skatīts 2019.gada 3.maijā).
- ²⁰ Dokumenta izstrādes stadija nozīmē, ka institūcijai ir konceptuāla ideja par problēmas iespējamo risinājumu vai izstrādāt sākotnējais dokumenta projekts. Ar saskaņošanas procesu parasti tiek saprasta iestādes jau izstrādāta tiesību akta projekta iesniegšana izsludināšanai Valsts sekretāru sanāksmē, un tālāk virzīšanai Ministru kabinetam apstiprināšanai, https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/anutaciju_pakete_040713.pdf (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).
- ²¹ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2017.gada 7.novembra rīkojumu Nr.633 “Par Latvijas Trešo nacionālo atvērtās pārvaldības rīcības plānu”.
- ²² <https://www.mk.gov.lv/lv/content/vienotais-tiesibu-aktu-projektu-izstrades-un-saskanosanas-portals-tap-portals>, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).
- ²³ Informatīvais ziņojums “Par elektronisko dokumentu apriti ministrijās un to padotībā esošajās iestādēs”, pieņemts zināšanai Ministru kabineta 2017.gada 17.oktobra sēdē (Nr.51 41.§).
- ²⁴ Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumu Nr.245 “Zemkopības ministrijas nolikums” 1.punkts, 4.1., 4.2.apakšpunkts.
- ²⁵ Zemkopības ministrijas darbības stratēģija 2017.–2019.gadam (apstiprināta ar Zemkopības ministrijas 2017.gada 14.jūnija rīkojumu Nr.96).
- ²⁶ https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/2015kopasvilkums_ministrijas_nvo_2015.pdf, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).
- ²⁷ Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta noteikumu Nr.970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 7.punkts.
- ²⁸ Tiesību aktu projektu ietekmes sākotnējās izvērtēšanas metodisko norādījumu/rokasgrāmata, https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/metodika_gala1.pdf, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).
- ²⁹ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 48.panta pirmā daļa, Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta noteikumi Nr.970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”.
- ³⁰ Ministru kabineta 2018.gada 21.novembra ieteikumu Nr.1 “Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi” 7.punkts.

³¹ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta trešā daļa.

³² Sabiedriskā labuma organizāciju likuma 2.panta otrās daļas 2.punkts.

³³ OECD rekomendācijas (C(2010)16) "Recommendation of the Council on Principles for Transparency and Integrity in Lobbying", <https://www.oecd.org/gov/ethics/oecdprinciplesfortransparencyandintegrityinlobbying.htm> (skatīts 2019.gada 13.aprīlī).

³⁴ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2017.gada 7.novembra rīkojumu Nr.633 "Par Latvijas Trešo nacionālo atvērtās pārvaldības rīcības plānu", https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/atvertas-parvaldibas-plans2017_1.pdf, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).

³⁵ Biedrības "Zemnieku saeima", "Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome", <http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/consultation/search.do?locale=en&reset=> (skatīts 2019.gada 13.aprīlī).

³⁶ Biedrības "Zemnieku saeima", "Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija", "Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome", http://www.varam.gov.lv/lat/lidzd/informacija_par_lobjiem/ (skatīts 2019.gada 13.aprīlī).

³⁷ Ministru kabineta 2018.gada 21.novembra ieteikumu Nr.1 "Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi" 7., 8., 10., 11.punkts.

³⁸ Valsts kancelejas 2019.gada 12.martā sniegtais viedoklis Valsts kontrolei.

³⁹ Biedrības "Sabiedrība par atklātību – Delna" 2019.gada 5.februārī sniegtais viedoklis Valsts kontrolei.

⁴⁰ "Influence Abroad: The state of global lobbying disclosure", Sunlight Foundation (web), 30 November 2016.

⁴¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0839&from=EN>, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).

⁴² Transparency International Anti-corruption glossary. <https://www.transparency.org/glossary/term/lobbying> (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).

⁴³ Latvijas Pilsoniskās alianses 2019.gada 26.janvārī sniegtais viedoklis Valsts kontrolei.

⁴⁴ Valsts kancelejas prezentācija "Kā veidot efektīvāku sabiedrības līdzdalību valsts un pašvaldību institūciju darbā?", https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/attachments/2_i_dala_janis_citskovskis.pdf, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).

⁴⁵ Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta noteikumu Nr.970 "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā" 8.punkts.

⁴⁶ Lauksaimniecības un lauku attīstības likuma 12.panta pirmā daļa, Meža likuma 45.¹ pants.

⁴⁷ Zemkopības ministrijas 2009.gada 23.septembra rīkojums Nr.184 "Par Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvo padomi". Līdzīgs rīkojums par padomes izveidi un nolikuma apstiprināšanu izdots 2015. un 2017.gadā.

⁴⁸ Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvās padomes nolikums, apstiprināts ar zemkopības ministra 2017.gada 8.novembra rīkojumu Nr.155.

⁴⁹ Biedrību "Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome", "Zemnieku saeima", "Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija", "Lauksaimniecības statūtsabiedrību asociācija", "Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija", "Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociācija", "Latvijas Jauno zemnieku klubs", "Latvijas Zemnieku federācija", "Lauksaimnieku apvienība" pārstāvji.

⁵⁰ Zemkopības ministrijas 2018.gada 12.oktobra elektroniskā pasta vēstule Valsts kontrolei.

⁵¹ Neskaitot gadījumus, kad Zemkopības ministrija preses relīzes veidā publisko informāciju par sēdē izskatīto jautājumu.

⁵² Ministru kabineta 2007.gada 27.marta noteikumu Nr.209 "Vides konsultatīvās padomes nolikums" III sadaļa.

⁵³ <http://www.varam.gov.lv/lat/lidzd/pad/vkp/>, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).

⁵⁴ Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvās padomes nolikuma, apstiprināts ar zemkopības ministra 2017.gada 8.novembra rīkojumu Nr.155., 3.2., 3.3.apakšpunkts.

⁵⁵ Ministru kabineta 2014.gada 30.septembra noteikumu Nr.600 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu konkursu veidā pasākumam "Ieguldījumi materiālajos aktīvos"" 1.2., 3.2.apakšpunkts.

⁵⁶ Ministru kabineta 2017.gada 19.septembra noteikumu Nr.575 "Grozījumi Ministru kabineta 2014.gada 30.septembra noteikumos Nr.600 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu konkursu veidā pasākumam "Ieguldījumi materiālajos aktīvos"" 1.2.apakšpunkts.

⁵⁷ Ministru kabineta 2014.gada 30.septembra noteikumu Nr.600 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu konkursu veidā pasākumam "Ieguldījumi materiālajos aktīvos"" 60.¹ punkts.

⁵⁸ Savukārt ar pēdējiem grozījumiem 2018.gada novembrī minētā norāde tika svītrotā, norādot, ka lielākā daļa pretendentu, kas potenciāli varētu pieteikties uz stratēģisku projektu īstenošanu, jau ir izlietojuši LAP 2014-2020 periodā maksimālo attiecināmo izmaksu apmēru, tāpēc nepieciešama lielāka attiecināmo izmaksu summa.

⁵⁹ AS "Tukuma piens" projekts "Bioloģiskā piena produktu ražošanas stratēģiskā attīstība, sniedzot nozīmīgu ieguldījumu Latvijas bioloģiskās lauksaimniecības nozares attīstība" un AS "Dobeles dzirnavnieks" projekts "Bio graudu pilnas realizācijas cikla infrastruktūras izveide, radot augstu pievienoto vērtību un ienesīgumu Latvijas bio nozares ilgtermiņa attīstībā".

⁶⁰ Ministru kabineta noteikumi 2014.gada 30.septembra noteikumi Nr.600 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu konkursu veidā pasākumam "Ieguldījumi materiālajos aktīvos"".

⁶¹ Minētie nosacījumi ar 2017.gada 8.novembra grozījumiem noteikti arī Lauksaimnieku konsultatīvās padomes nolikumā.

⁶² Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvās padomes 2017.gada 21.novembra sēdes protokols Nr.9.2-10e/2/2017.

⁶³ Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvās padomes 2017.gada 21.novembra sēdes protokols Nr.9.2-10e/2/2017.

⁶⁴ 12.Saeimas ietvaros.

- ⁶⁵ Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvās padomes 2018.gada 15.novembra sēdes protokols Nr. 9.2-10e/7/2018.
- ⁶⁶ Valsts kontroles 2017.gada 25.aprīļa lietderības revīzijas Nr.2.4.1-8/2016 ziņojums "Vai Eiropas Savienības fondu un valsts atbalsta finansējums piena nozarei sekmē tās attīstību?", <http://www.lrvk.gov.lv/revizija/vai-eiropas-savienibas-fondu-un-valsts-atbalsta-finansejums-piena-nozarei-sekme-tas-attistibu/>.
- ⁶⁷ Biedrības "Sabiedrība par atklātību – Delna" 2019.gada 5.februārī sniegtais viedoklis Valsts kontrolei.
- ⁶⁸ Ministru kabineta 2013.gada 17.decembra noteikumu Nr.1524 "Noteikumi par valsts atbalstu lauksaimniecībai" 174., 176.punkts.
- ⁶⁹ Intervija ar Zemkopības ministrijas pārstāvjiem 2018.gada 21.jūnijā, Zemkopības ministrijas 2018.gada 12.oktobra elektroniskā pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ⁷⁰ Zemkopības ministrijas 2018.gada 12.oktobra elektroniskā pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ⁷¹ Ministru kabineta 2016.gada 12.janvāra noteikumu Nr.32 "Grozījumi Ministru kabineta 2013.gada 17.decembra noteikumos Nr.1524 "Noteikumi par valsts atbalstu lauksaimniecībai"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).
- ⁷² Zemkopības ministrijas 2018.gada 12.oktobra elektroniskā pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ⁷³ Ministru kabineta 2013.gada 17.decembra noteikumu Nr.1524 "Noteikumi par valsts atbalstu lauksaimniecībai" 176.3.apakšpunkts.
- ⁷⁴ Ministru kabineta 2013.gada 17.decembra noteikumu Nr.1524 "Noteikumi par valsts atbalstu lauksaimniecībai" 6.6.sadaļa.
- ⁷⁵ Zemkopības ministrijas 2018.gada 12.oktobra elektroniskā pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ⁷⁶ Latvijas Pilsoniskās alianses 2019.gada 26.janvārī sniegtais viedoklis Valsts kontrolei.
- ⁷⁷ Biedrība "Lauksaimnieku apvienība".
- ⁷⁸ Biedrība "Lauksaimnieku apvienība".
- ⁷⁹ Biedrība "Lauksaimnieku apvienība".
- ⁸⁰ Biedrība "Lauksaimniecības statūtsabiedrības asociācija".
- ⁸¹ Biedrība "Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija".
- ⁸² Biedrība "Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija".
- ⁸³ Valsts kancelejas 2019.gada 25.aprīlī sniegtais viedoklis Valsts kontrolei.
- ⁸⁴ Latvijas Pilsoniskās alianses 2019.gada 26.janvārī sniegtais viedoklis Valsts kontrolei.
- ⁸⁵ Ministru kabineta 2013.gada 17.decembra noteikumu Nr.1524 "Noteikumi par valsts atbalstu lauksaimniecībai" 4.3.sadaļa.
- ⁸⁶ Ministru kabineta 2013.gada 17.decembra noteikumu Nr.1524 "Noteikumi par valsts atbalstu lauksaimniecībai" 187.punkts.
- ⁸⁷ Lauksaimniecības un lauku attīstības likuma 12.panta pirmā daļa.
- ⁸⁸ Ministru kabineta 2018.gada 25.septembra noteikumu Nr.611 "Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā" 19.7.1.apakšpunkts.
- ⁸⁹ Ex-ante novērtējums Lauku attīstības programmai 2014–2020, gala atskaite (atbilstoši 04.10.2013. redakcijai), Agroresursu un ekonomikas institūts, <https://www.zm.gov.lv/lauku-attistiba/statiskas-lapas/lap-2014-2020-sakotnejais-novertejums-ex-ante-un-strategiskais-ietekme?id=2533#jump>, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).
- ⁹⁰ Ex-ante novērtējums Lauku attīstības programmai 2014–2020, gala atskaite (atbilstoši 04.10.2013. redakcijai), Agroresursu un ekonomikas institūts, <https://www.zm.gov.lv/lauku-attistiba/statiskas-lapas/lap-2014-2020-sakotnejais-novertejums-ex-ante-un-strategiskais-ietekme?id=2533#jump>, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).
- ⁹¹ Zemkopības ministrijas 2019.gada 26.jūnija vēstule Valsts kontrolei Nr.9.2-2e/1431/2019 "Par Revīzijas ziņojuma projektu revīzijas lietā Nr.2.4.1-14/2018".
- ⁹² Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta noteikumu Nr.970 "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā" 13., 14.punkts, 1.pielikums.
- ⁹³ Ministru kabineta 2018.gada 25.septembra noteikumu Nr.611 "Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā" 19.7.1.apakšpunkts.
- ⁹⁴ Zemkopības ministrijas 2015.gada 2.februāra kārtības Nr.7 "Attīstības plānošanas dokumentu projektu, tiesību aktu projektu un informatīvo ziņojumu sagatavošanas un saskaņošanas kārtība ministrijā" 6.– 8., 10., 11.punkts.
- ⁹⁵ Zemkopības ministrija par sadarbību politikas dokumentu un tiesību aktu izstrādē noslēgusi līgumus ar LOSP, biedrību "Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija", biedrību "Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija" un biedrību "Zemnieku saeima".
- ⁹⁶ Zemkopības ministrijas 2019.gada 25.aprīļa elektroniskā pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ⁹⁷ Precizēto dokumentu publicēšanu praktizē, piemēram, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, kas papildus izstrādes procesā izstrādāto dokumentu versijām (arī vairākām) mājas lapā publicē tiesību aktu projektu un anotāciju redakcijas pēc izsludināšanas Valsts sekretāru sanāksmē.
- ⁹⁸ <<https://www.zm.gov.lv/statiskas-lapas/uraudzibas-komiteja?id=6486#jump>>, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).
- ⁹⁹ Zemkopības ministrijas 2019.gada 20.februāra elektroniskā pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ¹⁰⁰ <https://komitejas.esfondi.lv/SitePages/Home.aspx>, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).
- ¹⁰¹ <https://www.zm.gov.lv/lauksaimnieciba/statiskas-lapas/nozares-darba-grupasppadomes?nid=535#jump>, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).
- ¹⁰² Lauksaimniecības un lauku attīstības likuma 12.panta pirmā daļa.
- ¹⁰³ LOSP mājas lapa, <http://www.losp.lv/node/12>, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).

- ¹⁰⁴ Zemkopības ministrijas 2015.gada 2.februāra kārtības Nr.7 “Attīstības plānošanas dokumentu projektu, tiesību aktu projektu un informatīvo ziņojumu sagatavošanas un saskaņošanas kārtība ministrijā” 6., 7., 8., 10., 11.punkts.
- ¹⁰⁵ Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta noteikumu Nr.970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 13.punkts, 1.pielikums.
- ¹⁰⁶ Latvijas Trešais nacionālais atvērtās pārvaldības rīcības plāns, apstiprināts ar Ministru kabineta 2017.gada 7.novembra rīkojumu Nr.633 “Par Latvijas Trešo nacionālo atvērtās pārvaldības rīcības plānu”.
- ¹⁰⁷ Uz pierādījumiem balstīta politika – politika, kas pamatota ar objektīviem, no pētījumiem izrietošiem secinājumiem par politikas plānoto vai faktisko ietekmi; pretēja viedokļos balstītai politikai, kur par pamatu tiek ņemti selektīvi dati, indivīda vai indivīdu grupas uzskati. Politikas veidošanas rokasgrāmata, Pārresoru koordinācijas centrs, http://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/images-legacy/pkc_rokasgramata_090316_web.pdf, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).
- ¹⁰⁸ Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra instrukcija Nr.19 “Tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība”.
- ¹⁰⁹ Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra instrukcijas Nr.19 “Tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība” 14.1.–3.apakšpunkts, 611.1., 61.2.apakšpunkts, 62.punkts.
- ¹¹⁰ Valsts kancelejas 2019.gada 25.aprīļa elektroniskā pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ¹¹¹ Ministru kabineta 2014.gada 30.septembra noteikumi Nr.600 “Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu konkursu veidā pasākumam “Ieguldījumi materiālajos aktīvos””.
- ¹¹² Zemkopības ministrijas oficiālo e-pastu, Lauku attīstības programmas Uzraudzības komisijas e-pastu un par tiesību akta izstrādi atbildīgā darbinieka e-pastu.
- ¹¹³ <http://www.arei.lv/sites/arei/files/files/lapas/LAP%202007-2013%20ex-post%20nov%20C4%93rt%C4%93jums.pdf>, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).
- ¹¹⁴ Ex-ante novērtējums Lauku attīstības programmai 2014–2020, gala atskaite (atbilstoši 04.10.2013. redakcijai), Agroresursu un ekonomikas institūts, <https://www.zm.gov.lv/lauku-attistiba/statiskas-lapas/lap-2014-2020-sakotnejais-novertejums-ex-ante-un-strategiskais-ietekme?id=2533#jump>, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).
- ¹¹⁵ Valsts kontroles 2017.gada revīzijas Nr.2.4.1-8/2016 ziņojums “Vai Eiropas Savienības fondu un valsts atbalsta finansējums piena nozarei sekmē tās attīstību”, http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2016/2.4.1-8_2016/rz-publicesanai-ip.pdf
- ¹¹⁶ Ministru kabineta 2015.gada 17.februāra noteikumi Nr.86 “Eiropas Savienības pagaidu ārkārtas atbalsta piešķiršanas kārtība piena nozarē”, Ministru kabineta 2015.gada 24.novembra noteikumi Nr.669 “Eiropas Savienības pagaidu ārkārtas atbalsta piešķiršanas kārtība piena ražotājiem un cūku ganāmpulku īpašniekiem”, Ministru kabineta 2016.gada 25.oktobra noteikumi Nr.688 “Eiropas Savienības ārkārtas pielāgošanas atbalsta piešķiršanas kārtība piena ražotājiem”.
- ¹¹⁷ Ministru kabineta 2016.gada 24.maija noteikumi Nr.324 “Valsts papildu atbalsta piešķiršanas kārtība piena ražotājiem”.
- ¹¹⁸ Valsts kontroles revīzijas 2017.gada 25.aprīļa Nr.2.4.1-8/2016 ziņojums “Vai Eiropas Savienības fondu un valsts atbalsta finansējums piena nozarei sekmē tās attīstību?”, http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2016/2.4.1-8_2016/rz-publicesanai-ip.pdf.
- ¹¹⁹ Zemkopības ministrijas 2017.gada 2. un 3.februāra elektroniskā pasta vēstules Valsts kontrolei.
- ¹²⁰ Ministru kabineta 2017.gada 25.oktobra rīkojums Nr.617 “Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem””, Ministru kabineta 2018.gada 13.marta noteikumi Nr.157 “Kārtība, kādā lauksaimniekiem piešķir Eiropas Savienības ārkārtas atbalstu par neiesētajiem vai zaudētajiem ziemāju sējumiem”, Ministru kabineta 2015.gada 17.februāra noteikumi Nr.86 “Eiropas Savienības pagaidu ārkārtas atbalsta piešķiršanas kārtība piena nozarē”, Ministru kabineta 2018.gada 13.marta noteikumi Nr.159 “Valsts atbalsta piešķiršanas kārtība par 2017.gada lietavās cietušajiem sējumiem un stādījumiem”.
- ¹²¹ Ministru kabineta 2019.gada 12.februāra sēdes protokols Nr.7 25.§ “Informatīvais ziņojums “Par lauksaimniecības platību apdrošināšanas sistēmas pilnveidošanu””.
- ¹²² Valsts kontroles 2009.gada 30.novembra revīzijas Nr.5.1-2-42/2009 ziņojums “Valsts budžeta finansēto Vides un Zemkopības ministrijas fondu līdzekļu izlietošanas un uzņēmējdarbībai izsniegto valsts kredītgantiju piešķiršanas lietderība un atbilstība normatīvo aktu prasībām”, <http://www.lrvk.gov.lv/revizija/valsts-budzeta-finanseto-vides-un-zemkopibas-ministrijas-fondu-lidzeklu-izlietosanas-un-uznemejdarbibai-izsniegto-valsts-kreditgarantiju-pieskirsanas-lietderiba-un-atbilstiba-normativo-aktu-prasibam-2/>
- ¹²³ https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/fondu-attistibas_modelis_12072011.pdf, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).
- ¹²⁴ Valsts kontroles 2009.gada 30.novembra revīzijas Nr.5.1-2-42/2009 ziņojums “Valsts budžeta finansēto Vides un Zemkopības ministrijas fondu līdzekļu izlietošanas un uzņēmējdarbībai izsniegto valsts kredītgantiju piešķiršanas lietderība un atbilstība normatīvo aktu prasībām”, <http://www.lrvk.gov.lv/revizija/valsts-budzeta-finanseto-vides-un-zemkopibas-ministrijas-fondu-lidzeklu-izlietosanas-un-uznemejdarbibai-izsniegto-valsts-kreditgarantiju-pieskirsanas-lietderiba-un-atbilstiba-normativo-aktu-prasibam-2/>
- ¹²⁵ <https://www.mk.gov.lv/lv/content/informativais-zinojums-par-valsts-dibinato-fondu-sistemas-turpmako-attistibas-modeli>, (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).
- ¹²⁶ Ministru kabineta 2017.gada 11.jūlija sēdes protokols Nr.35 1.§ “Par Ministru kabineta 2014.gada 18.februāra sēdes protokollēmuma (prot. Nr.10 5.§) “Informatīvais ziņojums “Par Latvijas Stratēģiskās attīstības plāna 2010.–2013.gadam uzdevumu un darbības rezultātu īstenošanu kārtējā pārskata periodā””” 2.3.apakšpunktā dotā uzdevuma izpildi”.

- ¹²⁷ Zemkopības ministrijas 2019.gada 20.marta elektroniskā pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ¹²⁸ Ministru kabineta 2012.gada 22.maija noteikumu Nr.356 “Meža attīstības fonda pārvaldīšanas kārtība” 8., 9.punkts, Ministru kabineta 2013.gada 10.decembra noteikumu Nr.1455 “Medību saimniecības attīstības fonda nolikums” 2., 3., 4.punkts, Ministru kabineta 1995.gada 19.decembra noteikumu Nr.388 “Zivju fonda nolikums” 4., 9.punkts.
- ¹²⁹ Ministru kabineta 1995.gada 19.decembra noteikumu Nr.388 “Zivju fonda nolikums” 9.6., 9.7., 9.8., 9.9. apakšpunkts.
- ¹³⁰ Ministru kabineta 1995.gada 19.decembra noteikumi Nr.388 “Zivju fonda nolikums”.
- ¹³¹ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 48.panta pirmā daļa.
- ¹³² Ministru kabineta 2013.gada 10.decembra noteikumu Nr.1455 “Medību saimniecības attīstības fonda nolikums” 15., 16.punkts, Ministru kabineta 2012.gada 22.maija noteikumu Nr.356 “Meža attīstības fonda pārvaldīšanas kārtība” 18., 19., 20.punkts.
- ¹³³ Zemkopības ministrijas 2011.gada 29.decembra rīkojums Nr.197 “Par dāvinājumu (ziedojumu) Meža attīstības fondam izlietojumu, sadali un administrēšanu”.
- ¹³⁴ Biedrības “Sabiedrība par atklātību – Delna” 2019.gada 5.februārī sniegtais viedoklis Valsts kontrolei.
- ¹³⁵ Zemkopības ministrijas 2019.gada 28.februāra elektroniskā pasta vēstule Valsts kontrolei: *“nepieciešamību noteikt kvantitatīvus kritērijus noteica apstākļi, ka konkrētajā laika posmā minētajās interešu grupās radās salīdzinoši liels skaits jaunu biedrību ar mazskaitlīgu biedru sastāvu un šauru kompetenci, un jomas ekspertu un profesionāļu vairākums atbalstīja empīriski iegūtu minimālo sliekšni – 500 biedru”*.
- ¹³⁶ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3.panta pirmā daļa.
- ¹³⁷ Sabiedrības informēšanas un starptautiskās sadarbības pasākumi.
- ¹³⁸ Atbalstītas ar Ministru kabineta 2015.gada 5.oktobra rīkojumu Nr.611(prot. Nr.45 91.§ 1.punkts).
- ¹³⁹ Meža likuma 43.panta otrā un trešā daļa.
- ¹⁴⁰ Piemēram, Ministru kabineta 2016.gada 26.aprīļa noteikumi Nr.265 “Valsts atbalsta piešķiršanas kārtība meža nozares attīstībai”.
- ¹⁴¹ Meža likuma 29.¹ panta pirmā daļa.
- ¹⁴² Ministru kabineta 2012.gada 22.maija noteikumu Nr.356 “Meža attīstības fonda pārvaldīšanas kārtība” 13.3.apakšpunkts.
- ¹⁴³ Informatīvais ziņojums “Par akciju sabiedrības “Latvijas valsts meži” dāvināšanai (ziedošanai) paredzēto finanšu apjomu un dāvināšanas (ziedošanas) kārtību 2018.gadā”, pieņemts izskatīšanai Ministru kabineta sēdē 2018.gada 4.decembrī.
- ¹⁴⁴ Zemkopības ministrijas 2019.gada 20.marta elektroniskā pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ¹⁴⁵ “Zemkopības ministrijas dāvināšanas (ziedošanas) pamatprincipi” (AS “Latvijas valsts meži” vidēja termiņa darbības stratēģija), <https://www.lvm.lv/par-mums/sociala-atbildiba/ziedojumi> (skatīts 2018.gada 20.augustā).
- ¹⁴⁶ Ministru kabineta 2012.gada 22.maija noteikumu Nr.356 “Meža attīstības fonda pārvaldīšanas kārtība” 13.5.apakšpunkts.
- ¹⁴⁷ Zemkopības ministrijas Meža departamenta 2019.gada 20.marta elektroniskā pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ¹⁴⁸ Saskaņā ar datiem uz 2019.gada 31.maiju.
- ¹⁴⁹ Ministru kabineta 2016.gada 26.aprīļa noteikumu Nr.265 “Valsts atbalsta piešķiršanas kārtība meža nozares attīstībai” 16.1.apakšpunkts, Ministru kabineta 2013.gada 10.decembra noteikumu Nr.1455 “Medību saimniecības attīstības fonda nolikums” 25.punkts.
- ¹⁵⁰ Zemkopības ministrijas Meža departamenta 2019.gada 20.marta elektroniskā pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ¹⁵¹ AS “Latvijas valsts meži”, biedrības “Latvijas Meža īpašnieku biedrība”, “Latvijas Kokrūpniecības federācija”, “Latvijas Mežizstrādātāju savienība”, “Latvijas Neatkarīgo mežizstrādātāju asociācija”, “Latvijas Biomasas asociācija”, “Latvijas Kokapstrādes uzņēmēju un eksportētāju asociācija”, “Asociācija “Latvijas Koks””, “Latvijas Kokmateriālu ražotāju un tirgotāju asociācija”, “Asociācija “Latvijas mēbeles””, “Latvijas Koka būvniecības klasteris”.
- ¹⁵² Papildus norādams, ka AS “Latvijas valsts meži” mājas lapā regulāri tiek publicēta informācija par cita kapitālsabiedrības ziedojumu administrēšanas sadarbības partnera – “Ziedot.lv” – ar ziedojuma palīdzību veiktajām aktivitātēm un ziedojuma izlietojumu.
- ¹⁵³ Medību likuma 31.panta trešā daļa.
- ¹⁵⁴ Ministru kabineta 2013.gada 10.decembra noteikumu Nr.1455 “Medību saimniecības attīstības fonda nolikums” 2.punkts.
- ¹⁵⁵ Eiropas Savienības Medību un dabas aizsardzības asociāciju federācija (FACE) pārstāv vairāk nekā 7 miljonu Eiropas mednieku intereses. FACE ir starptautiska nevalstiska bezpeļņas organizācija, kuras biedri ir 36 ES un EEK valstu mednieku nacionālās asociācijas.
- ¹⁵⁶ Ministru kabineta 2013.gada 10.decembra noteikumu Nr.1455 “Medību saimniecības attīstības fonda nolikums” 32.punkts.
- ¹⁵⁷ Ministru kabineta 2013.gada 10.decembra noteikumi Nr.1455 “Medību saimniecības attīstības fonda nolikums”.
- ¹⁵⁸ Zemkopības ministrijas 2019.gada 28.februāra elektroniskā pasta vēstule Valsts kontrolei.
- ¹⁵⁹ Neskaitot, piemēram, dalības maksu starptautiskās organizācijās, kas pēc būtības nav pakalpojuma veikšana.
- ¹⁶⁰ Ministru kabineta 2014.gada 30.septembra noteikumu Nr.598 “Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību lauku un zivsaimniecības attīstībai 2014.–2020.gada plānošanas periodā” 6.4.apakšpunkts.
- ¹⁶¹ Ministru kabineta 2013.gada 10.decembra noteikumi Nr.1455 “Medību saimniecības attīstības fonda nolikums”.
- ¹⁶² Zvejniecības likuma 27.pants.

¹⁶³ Tajā skaitā publicistikas izdevumiem, mācību vai uzziņu literatūrai, informatīvi izglītojošiem televīzijas raidījumiem vai radiatoraidījumiem.

¹⁶⁴ Izņemot atbalstu profesionālajai apmācībai, partnerattiecībām, sadarbībai un pieredzes apmaiņai, kas tiek finansēta saskaņā ar normatīvajiem aktiem par kārtību, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu zivsaimniecības attīstībai atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā profesionālajai apmācībai, partnerattiecību, sadarbības un pieredzes apmaiņas veicināšanai.

¹⁶⁵ Ministru kabineta 1995.gada 19.decembra noteikumu Nr.388 “Zivju fonda nolikums” 15.punkts.

¹⁶⁶ Ministru kabineta 2010.gada 2.marta noteikumu Nr.215 “Noteikumi par valsts atbalsta piešķiršanu zivsaimniecības attīstībai no Zivju fonda finanšu līdzekļiem” 2.pielikums.

¹⁶⁷ Pirms projektu vērtēšanas viens no Zivju fonda padomes locekļiem vērtē katru projektu padziļināti un sniedz informāciju pārējiem padomes locekļiem.

¹⁶⁸ Ministru kabineta 2010.gada 2.marta noteikumu Nr.215 “Noteikumi par valsts atbalsta piešķiršanu zivsaimniecības attīstībai no Zivju fonda finanšu līdzekļiem” 24.1.–24.3.apakšpunkts.

¹⁶⁹ <https://www.zm.gov.lv/zivsaimnieciba/jaunumi/izsludina-projektu-iesniegsanas-2019-gada-pirmo-kartu-zivju-fonda-pasa?id=9952>. (skatīts 2019.gada 9.aprīlī).

¹⁷⁰ Ministru kabineta 2010.gada 2.marta noteikumu Nr.215 “Noteikumi par valsts atbalsta piešķiršanu zivsaimniecības attīstībai no Zivju fonda finanšu līdzekļiem” 38.punkts.

¹⁷¹ Tiesību aktu projekti un plānošanas dokumenti.

¹⁷² Ministru kabineta 2016.gada 8.janvāra noteikumu projekts “Grozījumi Ministru kabineta 2013.gada 17.decembra noteikumos Nr.1524 “Noteikumi par valsts atbalstu lauksaimniecībai”” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

¹⁷³ Ministru kabineta 2013.gada 17.decembra noteikumu Nr.1524 “Noteikumi par valsts atbalstu lauksaimniecībai” 4.2. sadaļas 176.3 apakšpunkts.

¹⁷⁴ Biedrība “Lauksaimnieku apvienība”.

¹⁷⁵ Sabiedrības informēšanas un starptautiskās sadarbības pasākumi.

¹⁷⁶ Meža attīstības fonda (valsts atbalsts meža nozarei, AS “Latvijas valsts meži” ziedojums), Medību saimniecības attīstības fonda un Zivju fonda.